

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

TRIGLAV · VZPONA · NA · TRIGLAV
1778 · 1978
200 · LETNICA ·

2

LETNIK LXXVIII

1978

P L A N I N S K I V E S T N I K
GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE
 IZHAJA OD LETA 1895

Janez Lončar	Gasherbrum I 8068 m — Hidden Peak	65
Janez Lončar	Tehnični opis vzpona	70
Janez Lončar	Poročilo o opremi in hrani	74
Janez Lončar	Obračun I. JAOK	75
Borut Bergant	Odlomki z gore	76
Andrej Štremfelj	Stopnička na poti k vrhu	79
Nejc Zaplotnik	Dragu Bregarju v slovo	83
Nejc Zaplotnik	Vrh	84
Marinko Pintar	Iz popotnega dnevnika	87
Nejc Zaplotnik	Zgodovina Gasherbruma I	91
Janez Gradišar	Geografske in geološke značilnosti Visokega Karakoruma	93
Marko Čibej	Gospodaričina gora	95
Marko Čibej	Intervju na visokem nivoju	102
Daša Maretič	Vremenska napoved je megla z dežjem — ali pa tudi ne	105
	Društvene novice	112
	Alpinistične novice	116
	Varstvo narave	119
	Iz planinske literature	120
	Razgled po svetu	123

Naslovna stran:

Kanjavec — Prehodavci
s Trentskega Ozebnika
Foto dr. Jože Andlovic

Notranja priloga:

- 1 Makekova Kočra — Foto Fr. Ekar
- 2 Mogočna panorama na Jezerskem — Foto Fr. Ekar

Poština plačana v gotovini

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana. — Glavni urednik: Prof. Tine Orel, naslov: 61111 Ljubljana — pošta 11, p. p. 38, odgovorni urednik: Stanko Hribar. — Uredniški odbor: Ing. Tomaž Banovec, prof. Marijan Krišelj, prof. Evgen Lovšin, dr. Miha Potočnik, Janez Pretnar, prof. Janko Ravnik, Franci Savenc, Franc Vogelcnik, dr. Tone Wraber, ing. Albert Sušnik, ing. Janez Bizjak — Naslov: Planinska zveza Slovenije, 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, p. p. 214. — Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046, telefon 312-553. — Planinski Vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina 200 din, plačljivo tudi v dveh obrokih, za inozemstvo 360 din (20 US \$). Oglase vodi Rado Lavrič. — Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasila, navedite vedno tudi stari naslov s tiskalnimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto — Rokopisov in slik ne vračamo. — Tiska in klišee izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani

LETO LXXVIII | ŠT. 2 | LJUBLJANA | FEBRUAR 1978

Glasiilo
Planinske zveze Slovenije
»Planinski Vestnik«
je bilo z ukazom
predsednika republike
Josipa Broza-Tita
ob 80-letnici izhajanja
za poseben prispevek
k razvoju planinstva
v Sloveniji
odlikovano
z redom zaslug za narod
s srebrnimi žarki

dobrina

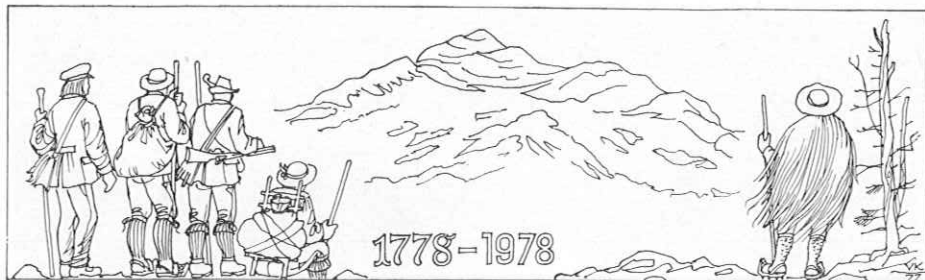
Članice

SOZD »DOBRINA«

Celje

**priporočajo ugoden
nakup v svojih
prodajnih enotah**

GASHERBRUM I 8068 m – HIDDEN PEAK

Drugi jugoslovanski osemtisočak

JANEZ LONČAR

V alpinističnem odseku PD Tržič smo večkrat razmišljali o samostojni odpravi v tuja gorstva. Zavedali smo se, da taka odprava uspe samo, če je dobro organizirana in če ima dovolj denarja. Načrtovali smo jo za letošnje ali prihodnje leto, ko bo PD Tržič slavilo 70., AO pa 40-letnico svojega obstoja. Tedaj natanko še nismo vedeli, kam naj bi šli, razmišljali pa smo o Hindukušu. Na sestanku odpravarjev februarja 1976 smo se z AO Akademik iz Ljubljane sporazumeli, da predlagamo komisiji za odprave v tuja gorstva PZS skupno odpravo v gorovje Karakorum, kjer Jugoslovani še nismo bili. Janez Gradišar je že dlaj časa zbiral podatke o tem gorovju. Po teh podatkih in realnem načrtu je komisija za odprave v tuja gorstva PZS sprejela v svoj program za leto 1977 tudi našo odpravo. Odprava ni bila zaprtega tipa, k sodelovanju smo povabili tudi alpiniste s kvalitetnimi vzponi iz Kranja in ljubljanske matice, s katerimi smo se poznali iz prejšnjih odprav in skupnih plezarij.

V začetku aprila 1976 smo zaprosili pakistansko vlado za uradno dovoljenje za vzpon na Gasherbrum I — Hidden Peak — 8063 m. Rezerve so bili vrhovi Gasherbrum II, Broad Peak in Gasherbrum IV. Leta 1975 so pakistanske oblasti po večletni zapori zaradi vojne z Indijo (Kašmir) to zanimivo področje, na katerem je kar pet osemtisočakov, spet odprle in odprave so začele v teh gorah dosežati pomembne uspehe.

Karakorum je drugo največje gorstvo sveta, njegov geološki sestav je bolj podoben Pamirju kot Himalaji. Nekateri mu pravijo tudi Karakorum — Himalaja. S tem imenom pa so se zmotili. Razlika je več kot vidna tako v geološki kot biološki sestavi narave, podnebje je povsem drugačno, pogoji za življenje so bistveno težji, saj je vasi mogoče najti le ob stalnih vodah. Tam so terasasta žitna polja, nekaj dreves, trave pa toliko, da se preživi nekaj krav, koz in ovac. Okrog in okrog pa obdaja te vasi sama puščava, pesek in kamenje. Od divjadi velja omeniti kozoroge, zajce, orle, ki živijo v višjih legah na travnatih pobočjih, poraščenih z redkim grmičevjem. Naš sardar (vodja nosačev) nam je govoril tudi o medvedu in ledenem tigru, ki pa ju mi nismo videli.

Expeditions to Karakorams

By a Staff Reporter

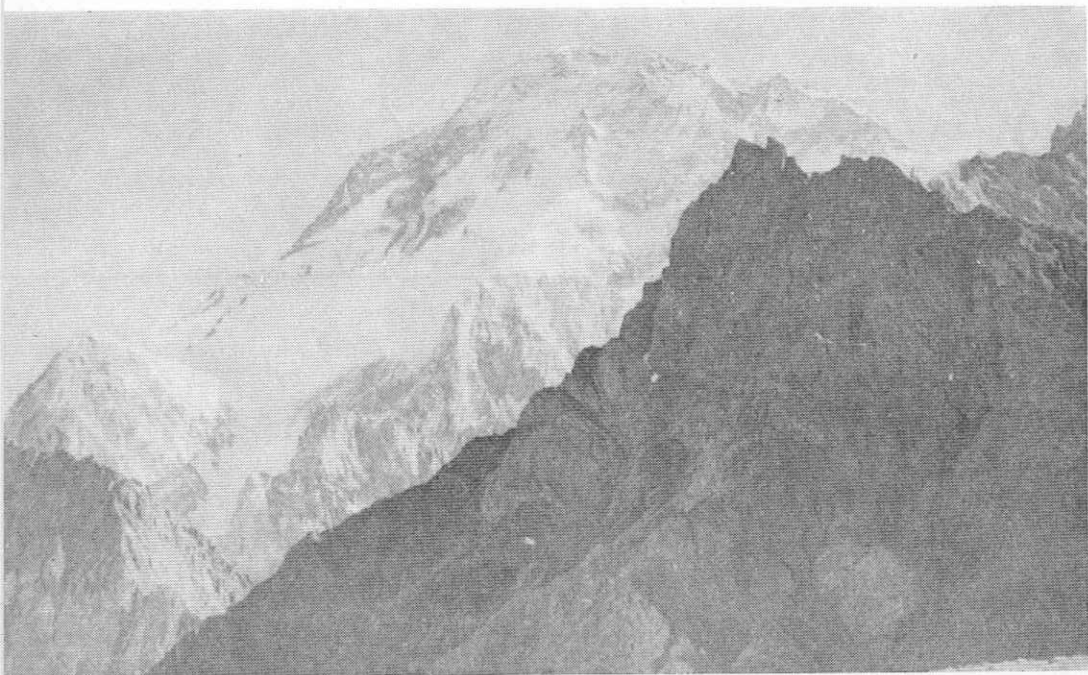
A number of mountaineering expeditions will try their luck in the Karakorams and Chitral mountains this summer. Already two teams have left for the hills, while four others are in Rawalpindi. The rest are expected next month or in July.

Japan heads the list of expeditions sending 11 teams while USA and U.K. will have five and three teams, respectively. There are two teams each from Austria, Switzerland and Italy.

For the first time, a mountaineering team from Yugoslavia has come to Pakistan. It will attempt Gasherbrum I.

Among the various peaks to be attempted this year are K-2

»Pakistan Times«
o naši ekspediciji

Broad Peak, 8047 m

Foto A. Štremfelj

Karakorum leži na ozemlju Indije, Pakistana in Kitajske v dolžini 900 in širini 100 km, 74° do 83° vzhodne in 34° do 36° severne širine, reka Indus pa ga loči od Himalaje. Glavni pristop do najvišjih gora, kot so Chogori 8611 m (K₂) — drugi najvišji vrh sveta, Gasherbrumi do I do VI, Broad Peak, Chogolisa, Mustagh Tower, je po 62 km dolgem ledeniku Baltoro s površino 755 km². Prebivalci tega področja so Balti, imajo svoj jezik (balti) in svoje lokalne oblasti. Skoraj v vsaki vasi je šola in policijska postaja. Živijo trdo kmečko življenje, sejejo žito, ajdo, lečo, nižje v dolinah uspevajo marelice, drugo sadje pa dozori šele pozno jeseni.

Pakistanske oblasti so z izdajo dovoljenja odlašale več mesecev. Med tem, ko smo nestrno pričakovali odgovor, pa so nam kar trikrat spremenili pogoje in zahteve, ki jih morajo odprave izpolnjevati. Dovoljenja pa še vedno ni in ni bilo. 3. marca 1977 smo ga končno le dobili in sicer za vzpon na Gasherbrum I 8068 m. Tako smo do odhoda imeli le slaba dva meseca časa za zbiranje potrebnega denarja, nabavo hrane in materiala. V zadnjem trenutku nam je priskočila na pomoč komisija za odprave v tuja gorstva in še nekatere delovne in družbene organizacije. Mislim, da v nobeni odpravi do sedaj ni posamezen član odprave prispeval toliko finančnih sredstev kot v naši, da o opremljenosti sploh ne govorim. Tudi s hrano smo imeli težave, saj smo jo od podjetij dobili premalo, zato smo manjkajočo kupili sami. Najbolj nam je primanjkovalo mesa. Z opremo ni bilo problemov, višinsko je prispevala komisija za odprave v tuja gorstva in člani ekspedicije, nekaj pa smo jo morali še dokupiti.

V sestavi ekipe je prišlo v času dela in priprav do velikih sprememb zaradi finančnih in osebnih problemov, tako da je bil sestav ekipe ob odhodu iz Tržiča 8. maja 1977 naslednji:

1. Bence Filip — AO Tržič (šofer pri Kompas Ljubelj, 27 let);
2. Bergant Borut — AO Tržič (strojni ključavničar v BPT Tržič, 23 let);
3. Bregar Drago — AO Železničar (knjižgotiskar v Ljudski pravici, 25 let);
4. Čanžek Franc — AO Celje (mizar v Pohištvu Celje, 30 let);
5. Košak Martin — PD Ljubljana-matica (kirurg Klinične bolnice Ljubljana, 53 let);
6. Lončar Janez — AO Tržič — vodja odprave (tekstilni tehnik, 28 let);
7. Pintar Marinko — PD Nova Gorica (šofer kamiona, 25 let);
8. Štremfelj Andrej — AO Kranj (študent VŠTK, 21 let);
9. Zaplotnik Nejc — AO Kranj (učitelj tel. kulture na osnovni šoli Staneta Žagarja Kranj, 25 let).

V načrtu smo imeli kamionski prevoz hrane in opreme, ekipa pa naj bi šla z avionom. To slednje pa je zaradi pomanjkanja denarja odpadlo. Odločili smo se za prevoz s tovornjakom, ki ga je dal na razpolago prevoznik Marinko Pintar, za prevoz članov odprave pa smo si izposodili kombi (rent a car). Naše potovanje je od Tržiča do Pakistana trajalo 11 dni, seveda ne brez posebnih, lepih, včasih pa tudi mučnih doživetij. Na pakistanski meji nas je pričakal Marko Čibej, inženir Hidromontaže, z vsemi potrebnimi uvoznimi dovoljenji, ki jih je uspel dobiti na ta dan dopoldne, ko je prejel našo pošto z dokumenti in sporočilom iz domovine, da prihajamo. Spričo vseh kasnejših komplikacij pri pakistanski administraciji se to sliši res neverjetno.

V Tarbeli Dam colony so nas nadvse prisrčno sprejeli delavci mariborske Hidromontaže, ki opravljajo še zadnja dela na največjem zemeljskem jezcu na reki Indus. Z Hidromontažo smo že dalj časa imeli stike in že med pripravami so nam obljubili pomoč. Sedaj so nam omogočili bivanje in hrano v koloniji in prispevali za nakup dodatne hrane. Kako prav nam je prišla njihova pomoč! V Rawalpindiju (skrajšano Pindiju) in Islamabadu nas je čakalo veliko dela, spopad z birokracijo, ki je trajal osemnajst dni, vse do odhoda v Skardu. Pri teh problemih nam je veliko pomagala družina Čibej, ki je skoraj ves prosti čas porabila za pomoč odpravi. Kaj bi mi sami brez Čibejevih! Na ministrstvu za turizem so komplicirali, da bolj niso mogli, novih vzrokov zadrževanja odprave jim ni in ni zmanjkalo in zadeva se je kljub pomoči naše ambasade vlekla v neskončnost.

Ekspeditivna letalska družba PIA (prekrščena je v PERHAPS I'LL DRIVE JOKE ABOUT TIME), nam je zagodla. Najprej so nam »pozabili« rezervirati karte za polet — s tem smo izgubili en dan, potegnili pa so nas za nos tudi pri ceni za prevoz opreme, od obljubljenih 2,5 RS za kilogram so navili na 5 RS za kg.

Odprava se je povečala na enajst članov. Spremljal jo je zvezni oficir kapetan Haider, zraven pa se Marko Čibej s sinom, oba sta navdušena planinca. Njuna pomoč je bila dobrodošla, ker sta imela nekaj izkušenj s popotovanj po Swatu in Gilgitu.

5. junija smo leteli v Skardu, izhodiščno točko ekspedicij. Sam polet s fokkerjem je bil čudovit, z lepimi razgledi, predvsem na najbližji Nanga Parbat. PIA je obljubila, da nam bo opremo dostavila vso naenkrat z velikim transportnim avionom DC (z višjo tarifo za tovor), v Skarduju pa smo se začudeno spogledali, ko so iztovarjali del naše opreme iz aviona, s katerim smo prileteli mi, ne da bi nam zaračunali nižje tarife.

Dva dneva sta minila, da smo s podporo lokalnih oblasti najeli sto nosačev, kupili zanje hrano in uredili vse v zvezi s traktorskim prevozom do 46 milj oddaljenega kraja Bola, odkoder smo pričeli s pristopnim maršem do baznega taborišča. Nosaške opreme je bilo veliko, na srečo smo 800 kg moke lahko kupili v zadnji vasi Askoli, odkoder je do baze še devet dni hoje in nosači so od tam naprej zahtevali namesto popolnega plačila z gotovino, del v hrani. Prevoz s traktorji ni bil najbolj prijeten; sedeli smo na kupu opreme, obupno nas je premetavalo, požirali smo velike količine prahu, končno smo se po osemurnem cijazenju oddahnili.

Naslednji dan smo razdelili nosačem vrvi za nošnje tovorov, copate, nogavice in očala, to je oprema, ki je določena s predpisi. Od 9. junija do 22. julija je trajal pristopni marš do vznožja naše gore, ki smo ga dosegli s stotimi nosači. Nosaške etape Bola—Dasso—Čapko—Congo—Askoli—Korofan—Bardumal—Payu—Liligo—Urdukas—Gore—Concordia—Visoki Baltoro—Baza niso dolge, a za nosače čeprav »samo« s petindvajsetimi kilogrami na hrbtu, dovolj naporne. Prav nič jim ne zamerim, saj s takšno prehrano, kot jo imajo, nikakor ne bi zmogli petintrideset kilogramov kot nosači v Nepalju! V vasi Askoli smo doživeli nosaški štrajk, zahtevali so dva dodatna dneva hoje do baznega taborišča. Pozno popoldne smo se s posredovanjem zveznega oficirja le sporazuleli za devet dni s tem, da jim bomo na koncu plačali dva prosta dneva.

Po štirinajstih dnevih hoje po pustih a slikovitih dolinah med visokimi gorami, dogodivščinah z nosači, čeprav večkrat lačni in žejni, po mrzlem spanju na ledu na predrtih blazinah smo 22. julija zdravi, veseli in polni upanja dosegli prostor baznega taborišča na ledeniku Abruzzi. Problemov z doseženo višino 5100 m nismo imeli. Nosaška pot se postopoma vzpenja brez posebno velikih višinskih razlik, zato smo bili že delno aklimatizirani. Še isti dan smo postavili šotore baznega taborišča, imenovali smo ga »Bombažna predilnica in tkalnica« Tržič. Uredili smo kuhinjo, skladišče hrane in opreme, izplačali in odslovili nosače ter se pripravili za naslednji dan.

Vedeli smo, da bo treba veliko trdega dela. Že doma načrtovana smer po še nedotaknjem jugozahodnem grebenu na vrh je po naši oceni ustrežala. Vreme je bilo čudovito lepo, zato nismo izgubljali časa. Takoj naslednji dan smo napredovali po desni strani južnega Gasherbrumskega ledenika in postavili ter delno opremili dva šotora tabora št. 1. Imenovali smo ju »Peko« in »Hidromontaža«. Stal je na višini 5400 m, pod grebenom. Naša pot je bila nevarna: po razčlenjenem ledeniku pod grozljivo visečimi seraki, po globokih še s snegom pokritih razpokah, zato smo hodili navezani in le v zgodnjih jutranjih urah.

CABLE "MINTOUR"

IMMEDIATE
BY DIPLOMATIC BAG

Government of Pakistan
Ministry of Commerce & Tourism
(Tourism Division)

No.1(54)/76-M.

C-7/2, Civic Centre,
Islamabad, February 11, 1977.

To

Mr. Loncar, Janez,
Trzin, Braciceva 7,
Yugoslavia.

Subject: YUGOSLAV ALPINE EXPEDITION 1977.

Dear Sir,

I am directed to inform you that the Government of Pakistan has been pleased to grant you permission for scaling the peak as per following programme :-

2. Please go through the enclosed papers carefully and try to reach Rawalbindi on 15th May, 1977.

Yours truly,

(Nascer-Ullah Awan)
Assistant Chief/Sup.
Tele: 27017

Name of Peak : Gasherbrum -I (Hidden Peak (8068m))
Route : Rawalbindi-Skardu (By Air)-Shigar-Askole-
Baltoro Glacier-Abruzzi Glacier-Gasherbrum-I
(Hidden Peak).

Period of validity
of permission : 15th May to 15th August, 1977

Number of Person 12

Including 1) Points for attention.

Leader. 2) Terms and conditions for grant of permission
to mountaineering expedition parties.
3) Rates for engaging of porter and hiring of jeeps.
4) Measurement of Liaison Officer (to be sent
later on).

Uradno dovoljenje pakistanske vlade naši ekspediciji za Gasherbrum I

Za vzpone smo se razdelili v tri skupine, ki so naslednje dni ločeno delovale, se izmenjavale in v redu držale nepretrgano verigo vzponov, nadaljevanja poti, postavljanja in opremljanja višinskih taborišč, vse dokler se Nejc in Andrej nista vrnila z vrha. Vreme je držalo z nami in to nam je dajalo polet, garali smo, da je bilo veselje, delali drug za drugega, vsi za našo stvar.

Pet dni smo potrebovali za postavitve tabora II na višini 6200 m. Imenovali smo ga »Planinska zveza Slovenije«, štiri dni za tabor III — »Induplati«, na višini 6750 m in pet dni za zadnji tabor št. IV — »Planika Kranj« na višini 7500 m. Nevarnosti ni manjkalo. Najbolj kritičen je bil zadnji del vzpona do tabora III, kjer so pretili kložasti plazovi. Tudi Nejc in Andrej sta pri vzponu na vrh imela poleg slabega vremena tudi kložaste odseke.

8. julija ob 12. uri je bil vrh naš in to po povsem novi smeri. Naši naporji so bili kronani z uspehom. Hidden Peak ima tako tudi jugoslovansko smer in to je naš drugi biser v zbirki osemtisočakov. Potem so nastopili črni dnevi. Vreme se je nepričakovano obrnilo na slabše že 8. julija, ko je odprava dosegla vrh. Po vrnitvi naveze z vrha v tabor IV, je bila naveza Bergant—Bence v taboru III, naveza Čanžek—Bregar pa na poti proti taboru IV. Na višini okrog 7300 m sta se že odločila, da zaradi slabega vremena sestopita nazaj v trojko, vendar se je Drago premislil in kljub prepričevanju sam nadaljeval vzpon v štirico. S seboj je vzel tudi del hrane iz Čanžkovega nahrbtnika. V štirici je v tesnem prostoru prespal skupaj z navezo z vrha in tudi ta dva ga naslednji dan nista mogla prepričati, naj raje sestopi. Ostal je odločen, da tvega vzpon na vrh, četudi je bilo dogovorjeno, da se v primeru poslabšanja vremena vse naveze čim hitreje vrnejo v bazo. Radijska zveza je bila možna do štirice navzdol, do trojke in posredno od trojke v bazo.

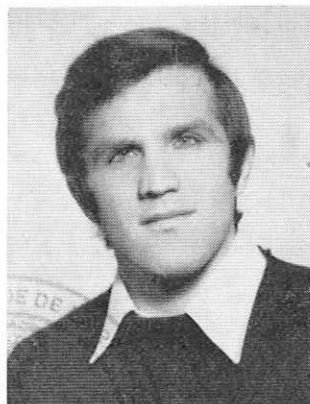
V dogovorjenem času, 10. julija ob 6. uri zjutraj, se ni javil, pa tudi kasneje ne. Zadnji kontakt po etru je imel s trojko, kjer so bili Čanžek—Bence—Bergant 9. julija ob 18. uri zvečer, ko je sporočil, da bo v vsakem primeru — četudi nobenega ne bo v štirico — poizkusil vzpon na vrh. Naveza iz tabora III je po dveh dneh čakanja na izboljšanje vremena morala sestopiti v bazo, pred tem pa sta Nejc in Andrej sestopila v tabor I. Že drugi dan je snežilo, vreme se je še poslabšalo, gora je bila ovita v meglo, začel je pihati močan veter z juga. Po strmih pobočjih in ozebnikih so bučali plazovi. Vsako zadrževanje v višinskih taborih je bilo vedno bolj nevarno in tveganje preveliko. Tudi v bazi smo slišali grozljive zvoke serakov, ledeniško jezerce nad bazo je izteklo — ledenik je zaživel.

Dva dni kasneje, 13. julija, ko so se vremenske razmere izboljšale, smo poizkušali ponoven vzpon (šest članov). Dosegli smo tabor 1, vendar zaradi ponovnega vremenskega preobrata in precej izčrpanega moštva ni kazalo tvegati nadaljevanje vzpona. Zdravstveno stanje moštva ni bilo najboljše. Trije so dobili pri povratku v megli vnetje oči in snežno slepoto, dva pa sta imela vnetje grla, Nejc in Andrej pa sta bila pripravljena na ponoven vzpon, ker sta se po zmagi na gori že odpočila. V taborih je bila ob odhodu navez puščena domala vsa oprema. Ni bilo sicer nobene nade, da je Drago preživel, vendar smo se oklepali vseh mogočih varljivih upov. Računali smo, da se bo v naslednjih dneh vreme popravilo, vendar je gora ostala še deset dni zavita v snežne meteže. Zdela se nam je skrivnostna in varljiva, skoraj odbijajoča, s svojim ledenim objemom nam je za vedno iztrgala dragega tovariša.

20. julija je prišlo trideset askolskih nosačev. Ne da se opisati, kakšna sreča in veselje nas je oblila, ko smo po 35 dneh stopili na mehko s cveticami posejano travico na Urdukas u zraven ledenika Baltora. Pa kaj ko nam je ta kratki srečni preblisk zasenčila misel, da enemu od nas ta sreča ni bila usojena.

Chogori (K 2) se zdavnaj ni več videl, Broad Peak se je še kazal, dokler ni dolina zavila proti Bardumalu, podoba Buhlove Nebeške strehe Chogolise pa se je razblinila v lep san.

V desetih dneh smo bili spet v Skarduju. Zadnji dan v juliju smo poleteli v Pindi s 440 kg preostale opreme in hrane. Spet smo bili gosti v Tarbeli in pet dni smo urejali potrebne formalnosti in dokumente v Islamabadu in Pindiju. 6. avgusta smo odrinili po že znani poti s težkimi srci proti domu. Tokrat smo imeli na carinah večje komplikacije in težave, saj smo za pot potrebovali kar šestnajst dni.

Janez Lončar

TEHNIČNI OPIS VZPONA

JANEZ LONČAR

Dostop do baznega taborišča

8. junija smo od letališča v Skarduju za prevoz do 56 milj oddaljenega Bola najeli pri skardujski traktorski družbi štiri traktorje s prikolicami. Pri isti družbi smo nabavili tudi petrolej in bencin za nosaške petrolejke in naš bencinski gorilnik. Traktorske tarife znašajo za prevoženo miljo 15 rupij, za povratek traktorja (empty running charges) pa 7,5 rupij.

Pri lokalnih oblasteh v Skarduju smo izbrali in najeli sto nižinskih nosačev in vodjo nosačev (sardar). Z vsakim nosačem smo podpisali pogodbo o nošnji, ki vsebuje njihovo izjavo o primernem obnašanju nad nošnjo, o podrejenosti vodji odprave, izjavo, da bodo vestno nosili prevzeti tovor, podpis zveznega oficirja odprave in lokalnih oblasti. Nosači so seveda nepismeni, zato so jim izjavo prevedeno povedali, namesto podpisa pa so pritisnili palec. Ta dokument je dokazilo v primeru nesreče na zavarovalnici. Vse nosače in zveznega oficirja smo zavarovali pri zavarovalnici v Pindiju, ker našega zavarovanja na ministrstvu niso priznali kljub trdni dokumentaciji.

V pravih, ki smo jih ob izdaji dovoljenja za vrh dobili, je točno določena tudi oprema in hrana za zveznega oficirja, nižinske in višinske nosače ter maksimalna teža nosaškega tovora (25 kg). Nosaško opremo smo kupili v Pindiju, ker je znatno cenejša kot pri nas. Opremo nižinskega nosača sestavljajo: tenis copati, volnene nogavice, sončna očala, dežni plašč oziroma polivinilasta folija, na vsakih osem nosačev petrolejski gorilnik na stenj in šotorsko krilo za spanje. Iz podatkov, ki smo jih dobili na ministrstvu za turizem, smo vedeli, da bo skoraj vso nosaško hrano možno kupiti v Skarduju. To pa ni vedno mogoče, saj v Skarduju in okolici ne pridelajo vsako leto dovolj žita in drugih živil. Zato so odvisni od avionske dostave iz Pindija.

Hrana za nosače je predpisana glede na vsebino, v dnevni količini je v tabeli zapisano: mast 71,4 g/dan, moka 628 g/dan, sladkor 57 g/dan, čaj 14 g/dan, mleko 57 g/dan, sol 14 g/dan, leča 57 g/dan, meso 100 g/dan, čebula 7 g/dan, začimbe 7 g/dan, cigarete 10 kom/dan in na teden škatlico vžgalic.

Ker v Skarduju nismo dobili mleka v prahu in mesa, smo v zadnji vasi Askoli kupili štiri koze (2400 Rs!), da smo zadostili potrebam z mesom za nekaj dni. Tu smo kupili tudi moko, imeli smo srečo, saj so bile vaške kašče polne in s tem smo prihranili nekaj denarja, ker bi sicer že v Skarduju morali najeti dodatnih 35 nosačev za nošnjo moke. Vendar je tudi tu nastal problem, kako te nosače opremiti. To ni bilo več možno, kajti nabavili smo opremo samo za 100 nosačev, zato smo se domenili, da bomo Askolčanom ob koncu dostopa, to je v baznem taborišču, podarili nam sicer odvečna šotorska krila, vodjem nosačev pa smo že na dostopnem taboru Payu podarili kože in glave odrtih koz. Nosači so za zadnjih devet dni do baznega taborišča zahtevali hrano, ker na tej poti ni vasi in zato tudi možnosti za prehrano ni. Količino nosaške hrane smo morali preračunati za dostop in za povratek. Z nosači pa smo se dogovorili, da za hrano dobijo denarni nadomestek 5 Rs na dan.

Nosaške tarife so različne glede na težavnost in pogoje na dnevih etapah. Od Bola do vasi Askoli znaša dnevni zaslužek 40 Rs in 15 Rs za hrano, od Askoli do baznega taborišča pa 50 Rs na dan. V teh zadnjih etapah so zahtevali nosači dnevni obrok hrane. Na vsakih sedem dni nošnje jim pripada po en prosti dan, plačilo zanj znaša 20 Rs in 15 Rs za hrano. Za povratek nosačev brez tovorov so znatno manjše tarife in znašajo od baznega taborišča do Askoli 20 Rs, od tam naprej pa 12 Rs na dan. Hrano za povratek si prihranijo že na dostopu.

Zvezni
oficir
I. JAOK
cap. Irtan
E. Haider

Od Bola do Askoli je dovolj vasi, kjer ni problema prehrane. Po vaseh so tradicionalna prenočišča, ki se jih nosači redno držijo. Isto velja tudi za vse etape naprej do baze. Zadnja drva in čista voda je na nosaškem taborišču Payu, odkoder se potem začneja 64 km dolg ledenik Baltoro. Na taborišču Payu smo zaradi pomanjkanja goriva (kante s kerozinom so nam puščale) morali najeti še šest nosačev za nošnjo drv do Urdukasa, kjer so si nosači pripravili večjo količino čapatijev za naslednje štiri dni, kolikor je še trajal dostop po ledeniku Baltoro do baznega taborišča. No-

Bazno taborišče 5100 m; v ozadju Sia Kangri, 7422 m, in sedlo Conway

Foto A. Štremfelj

sachi drv so sicer odpadli, tri pa smo morali vseeno obdržati za nošnjo čapatijev. Manjše količine drv pa so nosači sami nosili poleg tovora, kajti vsak dan so se na približni pol poti obvezno ustavili, si skuhalo čaj, spekli čapati in včasih skuhalo juho iz začimb.

Vodili smo dnevno evidenco s številkami označenih tovorov, tabelo dnevnih nosaških zaslužkov, plačila hrane, prejema hrane, plačilo povratka, odpust nosačev in dnevno stanje ostalih in razformiranih tovorov ter njihovo težo. Na začetku in na koncu nosaške kolone smo se člani odprave vsak dan menjavali, kajti potrebna je bila kontrola za primer, če bi se kak tovor razsul.

Skupna teža opreme in hrane ob odhodu iz Tržiča je znašala 1700 kg, v Skarduju 2500 kg, v Askoli pa 3300 kg. Teža je naraščala, ker smo nakupovali dodatno in nosaško hrano ter opremo.

Razdalje med nosaškimi etapami v kilometrih so kratke le na videz, toda če upoštevamo vzpone in sestope, prehode čez razpoke, izogibanje serakov na ledeniku, so dovolj dolge in včasih za nosače tudi težke.

Pristopni tabor	Višina v m	Datum pohoda	Štev. nosačev	Razdalja v km
Bola	2300	9. VI.	100	12
Dasso	2400	10. VI.	100	20
Čakpo	2500	11. VI.	100	18
Čongo	2700	12. VI.	100	8
Askoli	3000	13. VI.	134	13
Korofan	3200	15. VI.	129	20
Bardumal	3300	16. VI.	129	16
Payu	3400	17. VI.	129	10
Liligo	3700	18. VI.	124	12
Urdukas	4050	19. VI.	113	18
Gore	4400	20. VI.	113	8
Concordija	4600	21. VI.	105	18
Visoki Baltoro	4900	22. VI.	100	10
Baza	5100			
Višinska razlika	2800	13 dni pristopa	1476 nosaških dni	183 skupaj

Dva dni pred prihodom do baze smo se ločili od Marka Čibeja in njegovega sina. Ostal je na Concordiji, z enim nosačem krenil pod K₂ do japonske baze, kjer je v razgovoru z vodjem japonske odprave dobil nekaj važnih podatkov, in to interesantno goro fotografiral z več strani. Z dvema nosačema se je potem vrnil v Skardu. Naše nosače smo na prostoru baze izplačali, odslovili in se domenili, da jih bomo obvestili, kdaj se bomo vračali.

Delo na gori

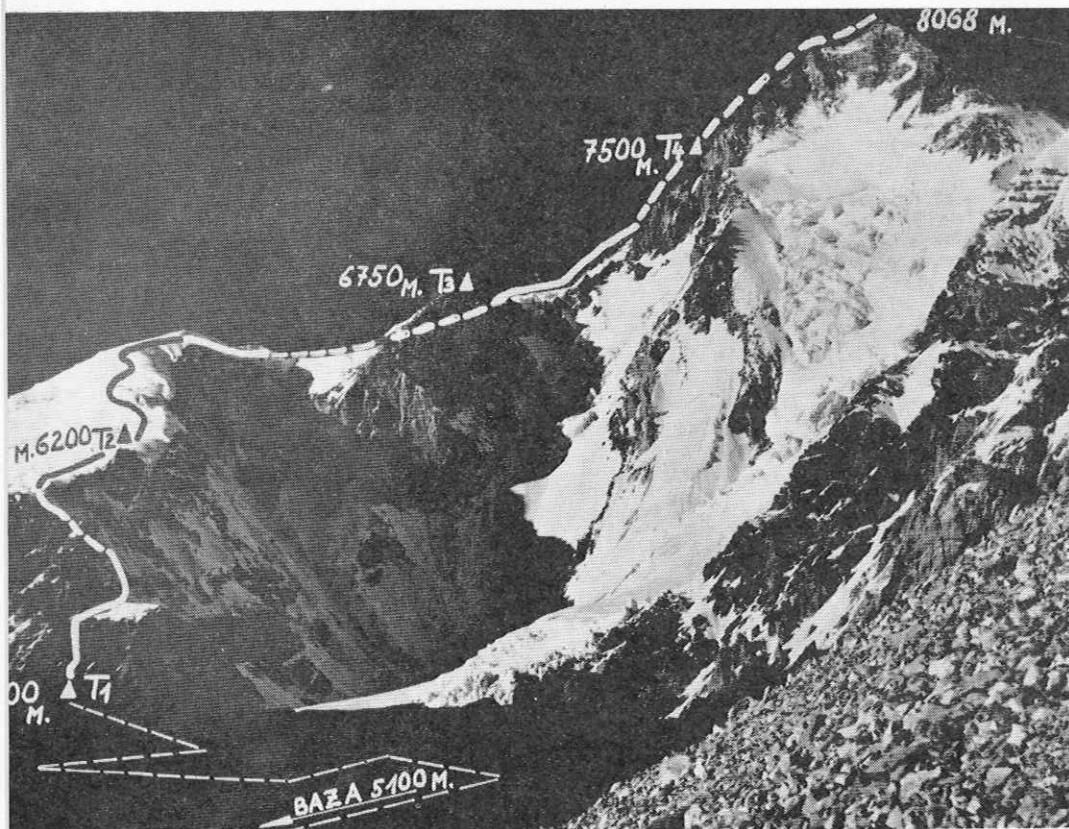
22. junija 1977 je bilo postavljeno bazno taborišče pod južnim gasherbrumskim lednikom, na višini 5100 m, dan po prihodu nosačev. Sestavljali so ga trije bazni šotori za člane odprave, šotor dvojček za zveznega oficirja, višinski šotor za kuharja in višinskega nosača ter šotorska krila za skladišče opreme in hrane, ki je bilo obenem še kuhinja in jedilnica.

23. junija je bil postavljen tabor I. Vzpon do tabora I je potekal pod vesinami ob robu gasherbrumskega ledenika in po njem do podnožja jugozahodnega grebena. Pot smo zaznamovali z markirnimi zastavicami, zaradi velikih sprememb na ledeniku pa je bila pot vsak dan drugačna. Hodili smo vseskozi navezani in le v zgodnjih jutranjih urah, kajti od poldneva naprej zaradi podiranja serakov in mehkega snega nad globokimi razpokami vzpon ali sestop ni bil več varen. Na varnem mestu smo postavili in opremili dva višinska šotora. Hrano smo imeli zraven zavito v šotorsko krilo. Naš višinski nosač, domačin izpod Gasherbruma, je opravil tri nošnje do tabora I, ker pa ni izpolnil naših pričakovanj, smo ga izplačali in odslovili. Zato pa nam je bila toliko bolj dobrodošla pomoč šoferja Marinka Pintarja, ki je brez problemov opravil nekaj težkih nošenj do T I.

28. junij. Po petih dneh trdega dela smo postavili na platoju grebena šotor tabora II. Vzpon do tabora, ki je potekal po ozebnikih, kaminih in snežno-ledenih vesinah, smo

Gasherbrum I, 8068 m (Hidden Peak), jugozahodni greben, včrtana jugoslovanska smer

Foto Drago Bregar

ocenili s III — kombinirano, in opremili s klini in opornimi vrvmi. Z vsakim izmeničnim vzponom posamezne ekipe smo višinska taborišča zapolnjevali z opremo in zalogo hrane in že pripravljali ves potreben material za nadaljni vzpon.

2. julij. V dnevih, ko smo nadelovali smer našega vzpona po snežnem grebenu čez serake in odlome preko 6700 m visokega vršnega grebena do platoja, kjer je stal tabor III, je bilo vreme res lepo in ni kazalo na poslabšanje. Bili smo že visoko in zmerom več smo imeli upanja, da bomo uspeli. Zadnji del odseka od grebena do platoja je bil nekoliko nevaren zaradi plazov. Skoraj ves ta vzpon od tabora II do tabora III smo prav tako uprjemili z opornimi vrvmi, za katere smo uporabili sidrišča iz snežnih sider in snežnih klinov.

V naslednjih petih dneh in z enim predhodnim vzponom ene naveze do višine 7300 m smo 7. julija na bornem prostorčku zgornje vršne rame postavili zadnji višinski šotor. Snežne ledene vesine pod njim smo le delno opremili z opornimi vrvmi.

Nejc in Andrej sta kljub prihajajočemu slabemu vremenu tvegala naskok na vrh, oceno težavnosti samega vzpona sta ocenila s III kombinacijo, na vrhu pa jima je megla zastrla tako nestrpno pričakovani pogled na skrivnostni Tibet.

Višinske razlike: Baza—T I 400 m, T I—T II 700 m, T II—T III 550 m, T III—T IV 750 m in T IV—vrh 550 m.

Tehnična in druga oprema:

bazni šotori — 3 kom.,
višinski čevlji — 7 parov,
višinski šotori — 7 kom.,
ležišče armaflex — 13 kom.,
nižinske spalne vreče — 13 kom.,
višinske spalne vreče — 13 kom.,
prižemniki (jumarji) — 9 kom.,
puhasti kompleti — 13 kom.,
kisikove jeklenke — 5 kom.,
reducirni ventili — 5 kom.,
dihalni komplet — 2 kom.,
višinomer — 2 kom.,
šotorsko krilo 6 × 4 — 2 kom.,
plinske katuše 190 g — 150 kom.,
plinske jeklenke 5 kg — 2 kom.,
plinske jeklenke 25 kg — 2 kom.,
bencinski kuhalnik — 1 kom.,
snežna sidra — 60 kom.,
snežni klini — 150 kom.,

ledni vijaki — 45 kom.,
cepini — 9 kom.,
ledna kladiva — 7 kom.,
plezalna vrv ϕ 9/80 m — 1 kom.,
plezalna vrv ϕ 11/40 m — 2 kom.,
fiksna vrv ϕ 8 mm — 2000 m,
pomožna vrvica ϕ 3 mm — 300 m,
smučarske palice — 13 parov,
vponke — 75 kom.,
walkie-talkie — 8 kom.,
markirne zastavice — 300 kom.,
mali plinski gorilnik — 7 kom.,
šotor dvojček — 1 kom.,
šotorsko krilo 4 × 4 — 2 kom.,
lestvice — 5 kom.,
ledni bodež — 2 kom.,
kompas — 1 kom.,
baterijski vložki — 100 kom.

Oprema za nosače:

tenis copati — 100 kom.,
nogavice — 100 kom.,
sončna očala — 100 kom.,
šotorsko krilo 4 × 4 — 12 kom.,

petrolejski kuhalnik — 12 kom.,
polivinilna folija 2 × 2 — 100 kom.,
kante za petrolej po 25 l — 2 kom.

Poleg navedene opreme je imel vsak član odprave svojo osebno opremo, prav tako zvezni oficir, za katerega smo kupili ali dobili opremo že doma. Višinskega nosača in kuharja smo le delno opremili, vsak član odprave je prispeval kakšen del oblačila, ki ga je imel v rezervi.

Na gori so nam bili zaradi slabega vremena in razmer onemogočeni vsi nadaljni vzponi, zato je ostalo v višinskih taboriščih precej višinske in osebne opreme ter 1800 m napetih opornih vrvi.

20. julija so na lavinski sondi zadnjikrat zaplapolale zastavice OZN, Jugoslavije in Pakistana. S severa je zapihal blag veter. Vedeli smo, da pomeni začetek lepega vremena.

Trideset nosačev je pri povratku odprave nosilo čez 800 kg opreme in hrane, zato smo to število nosačev obdržali do konca. Tovore, ki smo jih razformirali, smo dopolnili iz drugih pretežkih, tako da smo nosače razbremenili. Nosači so za pot od baznega taborišča do Bola potrebovali samo devet dni, plačati pa smo jih morali za trinajst in dva prosta dneva. Pri odhodu iz Skarduja je bila skupna teža naše opreme samo še 440 kg.

Opombe: 1 pakistanska rupija je 1,90 din;

čapati — osnovna hrana domačinov, pripravljena iz moke.

POROČILO O OPREMI IN HRANI

JANEZ LONČAR

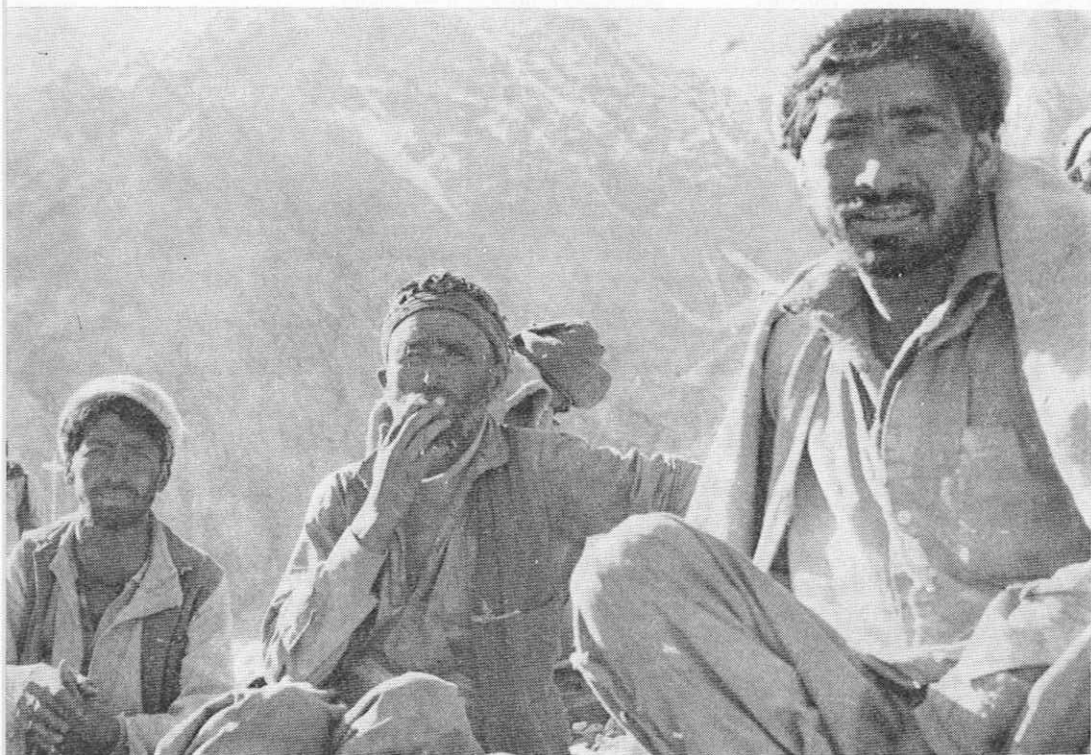
Ker smo vedeli, da te gore glede na višino, težavnost in vse okoliščine zahtevajo ekspedicijsko tehniko kot v Himalaji, smo dobro pripravili ves potreben material in drugo opremo. Seveda so se pokazale nekatere pomanjkljivosti v opreми, kar pa ni čudno, saj so bili višinski in bazni šotori pa višinski čevlji močno obrabljeni od uporabe na prejšnjih odpravah.

V glavnem je bilo materiala dovolj. Lednih klinov sploh nismo uporabljali, zato pa veliko več snežnih klinov in sider. Kisikovih jeklenk nismo potrebovali. Za preventivo smo eno imeli v T 2, ostale pa v baznem taborišču. Premalo je bilo armafleks ležišč in višinskih spalnih vreč, tako da smo jih morali prenašati iz tabora v tabor. Nosačem smo pri dostopu morali dajati vsak večer za spanje težka bombažna šotorska krila. Pod tako streho smo v bazi imeli skladišče in kuhinjo. Glede na težo, ki jo je treba prenašati, bi bili stroški nošnje nižji, če bi imeli lažje impregnirane nylonske cerade. To velja tudi za embalažo. Na razpolago smo imeli plastične sodove, ki pridejo presneto prav v monsunskih deževjih Himalaje, v Karakorumu pa pomenijo samo dražje dodatne kilograme. Dobro pa so se obnesle plastične gajbice z lesenim pokrovom. Kuriva smo imeli dovolj, kar je v Karakorumu zelo važno, saj gozdov ni in zato je pomanjkanje drv veliko. Na pristopnem maršu smo uporabljali bencinski kuhalnik, nosači pa petrolejske gorilnike na 12 stenjev. Za prenos goriva bi morali imeti kovinske posode, nam so plastične puščale. V bazi smo imeli 25-kilogramski butanski jeklenki, v taboru I dve po 5 kg, kar je povsem zadostovalo. V višinskih taboriščih smo uporabljali 190-gramske karteše.

Dobro so se obnesle vojaške smučarske palice, ker imajo večje in močnejše krplice. Radijska zveza z walkie-talkie je bila slaba, dobra pa le, če je bila linija neovirana. Naslednje odprave bodo morale v bodoče računati z večjo UKV sprejemno in oddajno postajo v bazi in z malimi a dobrimi postajami z močnejšo delovno frekvenco na hribu.

Nižinski nosači, Balti

Foto A. Štremfelj

Dr. Košak je pravočasno poskrbel za vsa potrebna zdravila in kirurški material, pregledi članov odprave pa so bili opravljeni pri splošnih zdravnikih. Razen črevesnih motenj, snežne slepote, angine in ledvičnih kamnov ni bilo hujših obolenj in poškodb, pa tudi za višinsko boleznijo, razen zdravnika, ni nihče bolehal.

Težave, ki jih je imel na pristopnem maršu Marko Čibej ml. (14 let), pripisujem slabi in pomanjkljivi prehrani.

Na vožnji do Pakistana smo imeli še svojo hrano od doma, dobro smo bili založeni z alpskim mlekom in fructalovimi sokovi, tako da se nismo ustavljali zaradi žeje. Hrane smo imeli dovolj, zaradi pomanjkanja denarja in časa, pa je nismo najbolje izbrali. Pozneje se je izkazalo, da smo imeli preveč juh, mlečnih in mesnih izdelkov pa premalo. Pri dostopu do baze smo se hranili s svojo hrano zelo racionalno, kar se je kasneje, ko smo prišli v bazo, poznalo na teži članov odprave (skoraj vsak je shujšal od 3 do 4 kg). V Tarbeli smo nabavili dodatno hrano, predvsem kondenzirano mleko, svež krompir, konzervirane sadne kompote in sokove, sladkor, moko in začimbe. Denar za to hrano je prispevala EM — Hidromontaža Maribor.

Za višinska taborišča smo že v bazi izbrali najboljšo hrano in jo znesli v tabor I, pozneje pa po potrebi naprej v višja taborišča. Sprva zaradi pomanjkanja denarja nismo mislili na to, da bi najeli kuharja, vendar smo pri prihodu v bazo obdržali vodjo nosačev (sardar), tako da nam je vsaj v baznem taborišču večasih pripravljala okusno hrano, sem ter tja tudi po »pakistansko« začinjeno. To je popestrilo vsakdanji okus naših konzerv. Konzerve s »čufto« in »pasuljem« so postajale iz dneva v dan bolj kisle in s tem neužitne, verjetno je do tega prišlo zaradi transporta in visokih temperaturnih razlik. Na povratku iz baze do Skarduja pa smo že kupovali del hrane pri domačinih predvsem jajca in kokoši (cene so zasoljene). V nižjih predelih so se nam močno prilagajale marelice, naše prvo sveže sadje. Marelic je toliko, da domačini zanje ne zahtevajo plačila.

V Tarbeli Dam colony smo bili tako pri prihodu kot odhodu deležni vsestranske podpore EM — Hidromontaže. Tako smo pri hrani in bivanju prihranili mnogo denarja, ki bi ga sicer porabili za 25-dnevno bivanje v hotelu. Na povratku v domovino smo se hranili v mestih ali pa v obcestnih restavracijah, zato so stroški povratka narasli.

OBRAČUN I. JAOK

JANEZ LONČAR

A. Dohodki

Prispevki delovnih organizacij	179 590,00 din
Prispevki družbenih organizacij	44 000,00 din
Prispevki PD in AO	222 927,00 din
Prispevki članov odprave	33 000,00 din
Skupaj prispevki:	479 517,00 din

B. Izdatki

1. Izdatki v domovini:

rent a car	58 060,00 din
taxa za vrh	18 283,70 din
zavarovanje — kamion	5 514,00 din
zavarovanje — članov odprave	7 371,00 din
zavarovanje — imovine odprave	2 229,50 din
zavarovanje — prevoza odprave	5 731,50 din
nakup dodatne opreme	4 406,60 din
PTT stroški	10 162,80 din
izdelava vrvi	7 195,00 din
nakup hrane	2 515,65 din
špedicija	1 805,00 din
taxa za vize Afganistan	1 300,00 din
oprema za tovornjak	11 541,00 din
kreditni stroški LB	595,85 din
Skupaj	127 711,60 din

2. Izdatki na vožnji Tržič—Rawalpindi

Rawalpindi—Tržič	710 \$	12 993,00 din
Rawalpindi—Tržič	1104 \$	20 2030,20 din

Vzrok povečanja izdatkov na povratku so večji življenjski stroški in večje carinske datjave.

3. Izdatki v Pakistanu:

Vožnje Tarbela—Pindi—Tarbela	US \$	204
Rezervni dela za kombi		19

Poštni stroški	105
Zavarovanje nosačev in zveznega oficirja	1045
Nakup dodatne hrane	588
Nogavice za nosače	142
Očala za nosače	81
Tenis copati za nosače	82
Gorilniki za nosače	25
Vrv in jutaste vreče	20
Letalske vozovnice Pindi—Skardu 12 oseb	261
Stroški bolnice za Sodra	120
Cargo Pindi—Skardu 2500 kg	1240
Traktorski prevoz opreme	
letališče—Skardu—Bola	522
Petrolej za nosače	26
Hrana za nosače v Skarduju	298
Hrana za nosače v Askoli	586
Nosači Bola—Baza (1476 nosaških dni)	11 663
Kurir Konkordia—Baza—Concordia	24
Hrana za nosače na povratku	61
Nosači Baza—Bola	2989
Prevoz opreme in osebni prevoz z jeepi	
Bola—letališče Skardu	164
(+ cerada in sotor dvojček)	
Povratek Baza—Skardu zvezni oficir	100
Rest house Skardu	25
Cargo Skardu—Pindi (440 kg)	90
Plačilo Gullamomohamed (sardar in kuhar)	320
Plačilo cap. Haider (zvezni oficir)	480
Življenjski stroški članov odprave	24
Afganistanska ambasada (vize)	58
Skupaj:	21 362

Devizni stroški v din	390 924,60 din
Skupaj stroški 1, 2 in 3 stroški:	551 832,40 din
Preseže izdatkov nad dohodki:	72 315,40 din

Ta presežek izdatkov je krit: s posojilom LB Tržič (na obvezn. PD Železničar 15 000,00 in na oglase v biltnu za delovne organizacije 24 000,00) do višine 39 000,00 din, ostanek 33 315,40 din je začasno pokrit s posojili nekaterih članov odprave. V prejemkih in izdatkih ni všteta vrednost podarjenega materiala s strani delovnih organizacij v približni vrednosti 150 000,00 din. Prav tako ni všteta vrednost izgubljene oz. na gori puščene višinske opreme (KOTG), osebne opreme članov odprave, osebne opreme zveznega oficirja in embalažnega materiala v skupni vrednosti ca. 67 000,000 din.

OBRAČUN PREJEMKOV IN IZDATKOV PO VRNITVI ODPRAVE DO 1. 11. 1977

Prejemki		Izdatki	
Povrnitev stroškov bolnice za šodra KOTG (obračun deviznih menjav) v dobro I. JAOK	2 244,15 din	Vrnitev dolga LB — Tržič	19 000,00 din
Oglasil delovnih organizacij	5 535,90 din	Vrnitev dolga članom odprave	12 974,15 din
Dodatna dotacija PD Tržič	12 500,00 din	Poštni stroški	450,40 din
Obresti LB — Tržič (od nakazil pred odpravo)	10 000,00 din	Stroški za bilten	350,00 din
Dohodek od značk	739,50 din	Skupaj:	32 774,55 din
Skupaj:	1 755,00 din	Ostanek dolgov	
	32 774,55 din	LB — Tržič	20 000,00 din
		Članom odprave	20 341,25 din
		Skupaj:	40 341,25 din

ODLOMKI Z GORE

BORUT BERGANT

Borut Bergant

Pravzaprav mi tisti popoldan v obupni vročini v taboru ena niti ni bilo težko oditi v žleb za taborom, kjer naj bi potekala naša smer. Popoldne smo prišli vsi skupaj sem gor. Tržičani smo ostali zgoraj, drugi so se vrnili v bazo.

S Filipom vzameva vsak dvesto metrov vrvi s plezalno opremo in se zagrizava v strmino. Plaznica je vse ožja, nazadnje drži navzgor le še ozek žleb. Zabijeva prvi klin v smeri in prvih sto metrov vrvi se enakomerno odvíja, ko Filip s cepinom in kladivom premaguje kombinacijo ledu in skale. Tako se počasi približujeva koncu žleba in mestu, kjer smo si zamislili prečnico na desno v snežno vesino. Ta se zdaj kaže zamotana, zdaj se spet prikaže realen prehod. In čisto pod njo morava priplezati, šele tam ugotoviva, da se bo dalo imenitno izpeljati smer še naprej. Navzgor drži osemdesetmetrski kamin, iz njega bomo prečili na desno proti snežnim vesinam. Pa vseeno ne gre tako lahko. Kamin je trd oreh, štirica v Karakorumu ni nič lažja

kot doma v Storžiču. Za danes bo dovolj, se odločiva, pritrdiva vrv in že drsiva ob njej navzdol. Misel pa hiti v enko k Janezu in njegovim kuharskim umetnijam.

Pravzaprav mi tisti popoldan v obupni vročini v taboru ena niti ni bilo težko oditi v žleb za taborom, kjer naj bi potekala naša smer. Popoldne smo prišli vsi skupaj sem gor. Tržičani smo ostali zgoraj, drugi so se vrnili v bazo.

S Filipom vzameva vsak dvesto metrov vrvi s plezalno opremo in se zagrizava v strmino. Plaznica je vse ožja, nazadnje drži navzgor le še ozek žleb. Zabijeva prvi klin v smeri in prvih sto metrov vrvi se enakomerno odvíja, ko Filip s cepinom in kladivom premaguje kombinacijo ledu in skale. Tako se počasi približujeva koncu žleba in mestu, kjer smo si zamislili prečnico na desno v snežno vesino. Ta se zdaj kaže zamotana, zdaj se spet prikaže realen prehod. In čisto pod njo morava priplezati, šele tam ugotoviva, da se bo dalo imenitno izpeljati smer še naprej. Navzgor drži osemdesetmetrski kamin, iz njega bomo prečili na desno proti snežnim vesinam. Pa vseeno ne gre tako lahko. Kamin je trd oreh, štirica v Karakorumu ni nič lažja kot doma v Storžiču. Za danes bo dovolj, se odločiva, pritrdiva vrv in že drsiva ob njej navzdol. Misel pa hiti v enko k Janezu in njegovim kuharskim umetnijam.

Ko se telo po napornem dnevu odpočije, ko je želodec potešen in sonce ne žge več tako navpično, takrat je tu v drugem višinskem taboru najlepše. Ležim pred šotorom

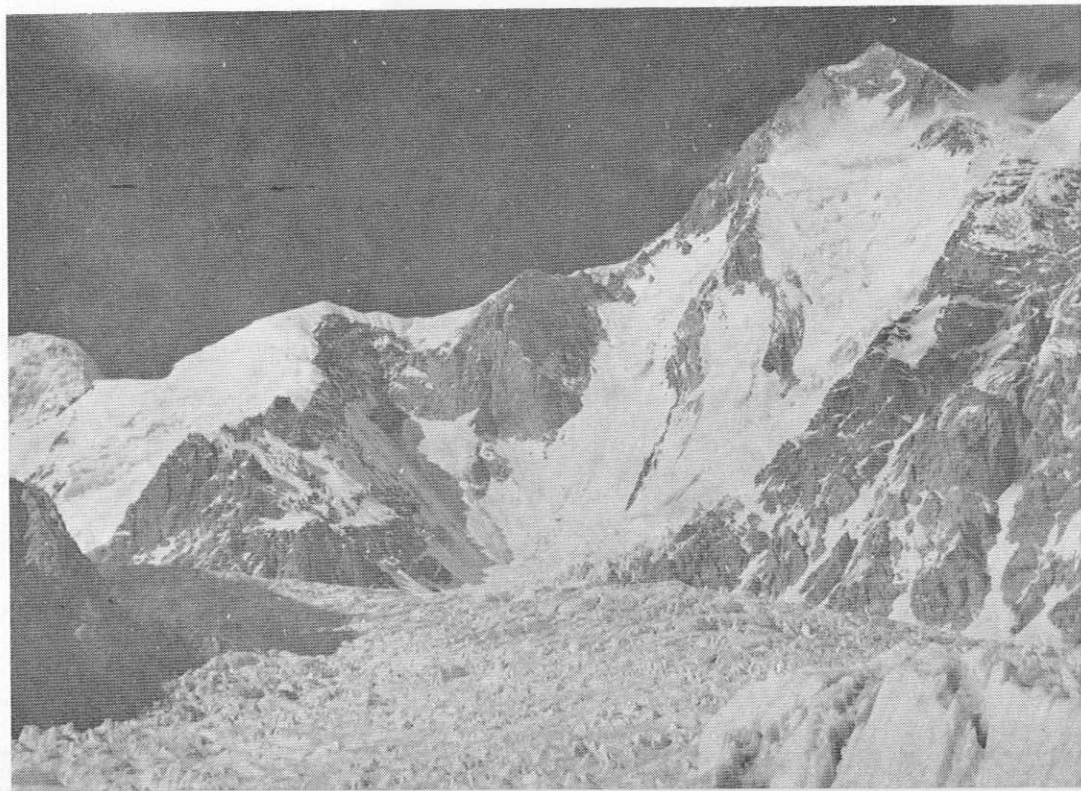
na armafleksu in gledam tja gor, od koder smo sestopili. In glej, tudi megla, ki je ves dan visela po pobočjih, se razgrne. Lahko vidim našo črto, ki se vleče po belem stebru. Ni ravna. Že ko smo včeraj v mislih risali smer, smo vedeli, da nam bodo seraki, ki režejo pobočje, nagajali.

Zjutraj je bilo vreme kujavo in megleno, pa smo se vseeno zagrizli v breg za taborom. Od daleč gledano je videti kot podstavek stebru. V eni uri smo pod prvimi seraki. Prečimo v levo pod njimi. Zelo strm, slab led nas čaka in prav nič prijetno se ne počutim, ko vlečem stometrsko vrv za seboj. Kolena so mi v napoto, strmine pa noče biti konec. Končno le pripiham do drugega seraka, pod katerim je nekaj ravnice. Pritrdim vrv toliko, da prijatelja prideta za menoj, potem pa jo vsi trije s tremi »dead meni« pošteno »pritrdimo«. Megla je tako gosta, da ne vidimo prav nikamor. Ko se le malo vzdigne, nadelamo še 150 m poti, potem pa se za ta dan dokončno ustavimo, saj nam ni več čisto jasna nadaljnja smer. Megla je tako gosta, da ne vidimo ničesar.

Spet drsimo ob vrveh navzdol. V prečki pa moramo kos poti pregaziti tudi nazaj. Tu čez je šel pred kratkim plaz. Vzdignem se z blazine, pogled objame vseh šest vrhov te skupine. Nikjer drugje ni tako lepega pogleda nanjo. Kamero prinesem k očesu in počasi mirno vlečem črto po Gasherbrumih. Zelo si želim, da bi ta kader dobro posnel. Sonce zaide tu na dvojni ob sedmih. Še precej časa moram čakati, da zagori naša gora, zavita v čadasto tančico. Tik pred zatonom se gora odkrije. Obet?

Nič kaj dobro nisem prespal noči. Filipa močno boli glava in kašlja. Zato se z Janezom sama odpraviva v hrib. Kar hitro sva na koncu vrvi. O koliko je sedaj lažje! Koliko napora in volje je treba pri napenjanju vrvi. Sedaj gre nekaj časa lažje, potem pa morava zaradi strmine odviti novo vrv. Sto metrov oporne in osemdeset metrov varovalne vrvi, v strmini okoli 45°, nahrbtnik, v njem šotor za trojko in še en svitek, korak, ki se v pršiču vdira čez kolena, vse to bi bil že doma napor, tu na 6600 m pa je vse še huje. Vsake toliko časa zmanjka zraka in že rijem z glavo po snegu. Dvestopetdeset metrov vrvi pritrdiva na ta način. Zmanjka vrvi, pa tudi steber se položi in že vidiva njegov vrh. Na varovalni vrvi se odpraviva naprej. Sonce, ki danes spet pripeka, je omehčalo sneg in se močno vdira. Veliko truda naju stane, da prideva pod vrh. Prav nanj pa ne moreva, ker so na grebenu opasti. Že sedaj ne veva, če menda nisva že na njih. Ura je tri. Odloživa vso opremo, ki sva jo tovorila za trojko. Tukaj na tem stebru sva 6800 m visoko. Tako visoko nisem stal še nikoli, pa se vseeno kar dobro počutim. Zadovoljen sem s seboj.

Na večer 5. 7. s Filipom sama pripravljava na trojki nahrbtnika za jutri. Janez je zaradi boleznih sestopil. Povečerjava »pasulj«, ki pa ni prav nič dober. Ne vem, kako da nama je bil namenjen prav tak. Sonce zaide ob pol osmih in to je tudi čas, ko se odpraviva

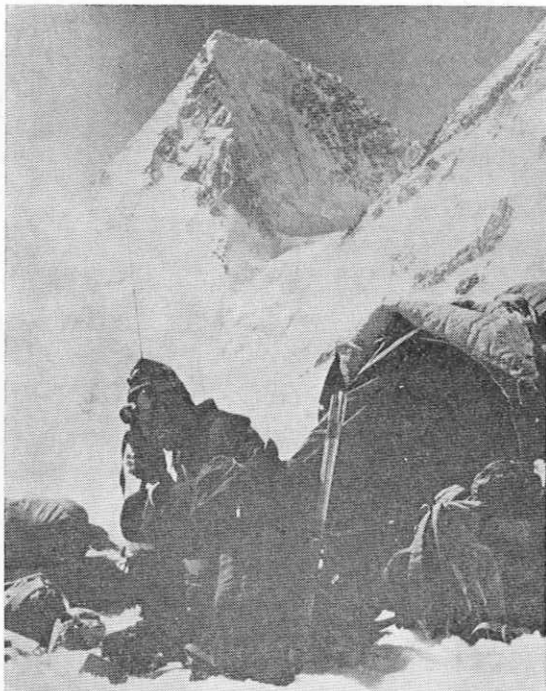
v šotor. Še zadnji pogled velja vrhu. Blizu je. Oba pa veva, da je tokrat za naju še predaleč in da bova jutri le postavila stopnico, po kateri bo naslednja naveza verjetno dosegla štirico in potem še vrh.

Zjutraj naju budi zelo hud veter. Buta ob šotor, bojiva se, da naju bo odneslo, čeprav veva, da šotor dobro sedi. Danes bo hudo. Že navezovanje derez je pravo trpljenje. Ko pa narediva prve korake, se nama vdira do kolen. Gaziti proti 7000 m ni šala. V nahrbtniku imava 300 m vrvi in vso plezalno opremo. Ni lahko, zato prvi pošteno piha. Do velike razpoke vodi Filip. Prečiva jo, in ker je precej nevarno, pritrdiva vrv. Pot se vleče po plazni vzpetini na vesino, ki leži pod vršno steno. Pod njo počivava in malicava. Gaz naju je precej zdelala, višina 7150 m pa je tudi pripomogla svoje. Po polurnem počitku se odpraviva. Strmina se neskončno vleče. In robotu gre kar dobro. Ob pol treh doseževa skale. Ob njih je veter napravil poličko, tja odloživa nahrbtnike in sese-deva se nanje. Zabijeva tri kline in nanje obesiva vse, kar sva prinesla s seboj. Pustim tudi svoje plezalno kladivo in drugo plezalno opremo, ki je spodaj ne bom potreboval. Gledam proti vrhu. Nisem več robot. Prišlo je tako, da bova zadnja naveza za na vrh, gor bova pa prišla, to sva v tem trenutku prepričana. Pa vseeno je težko sestopiti s 7300 m. Večkrat se ozreva nazaj.

Sneg naletava in naredi bazno taborišče prekleto turbno. V enem izmed treh velikih šotorov ležim na prazni blazini z zavezanimi očmi. Ob misli, da sem slep, se zgrozim. Iz oči mi tečejo solze zaradi vnetja. Pa ne samo zaradi vnetja.

V megli, vetru in snegu smo popoldne sestopili v bazo. Sestop je bil prava mora. V prečnici sem za hip odložil nahrbtnik, da bi prizor posnel na filmski trak. V tem trenutku nad mano počí in rahlo zašumi. Samo tanka plast se spelje v globino. Premagam grozo, pritiskem sprožilce in posnamem kader. Greben, opast, veliko novega snega, nova gaz, vse skupaj pa zasipa sneg. Hitro vtaknem kamero v nahrbtnik in bežim naprej. Ledenik je danes ena sama brozga. Vdira se čez kolena, ne veš, ali se ti vdere zato, ker je pod tabo praznina ali pa poč, ker je taka odjuga. Sestopam prvi in prenašam vse trpljenje take hoje po ledeniku.

Večkrat se uderem do pasu in seveda kriknem. Filip hitro zategne vrv. Vsi smo zelo napeti. V pasu serakov se po enem tednu sploh več ne znajdemo. Veliko sreče smo imeli, da nas ledenik ni pljunil na plazove. In čeprav je tu še večja nevarnost, da nas oni poberejo, sestopamo naprej. Odjuga je taka, da se na plazovih, ki so bili prej trdi kot kost, vdira precej čez čevelj. Celo uro visi nad nami nevarnost, potem pa uidemo tudi temu. Po dolini se opotekamo v bazo. Ni bila mora ali pa smo jo premagali.

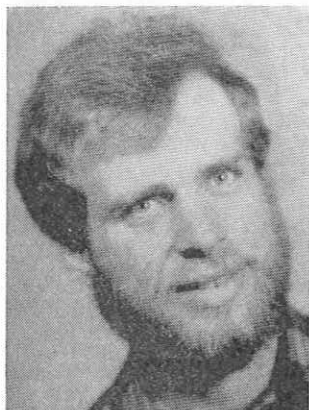

Tabor 2, 6200 m
Foto A. Stremfelj

STOPNIČKA NA POTI K VRHU

ANDREJ ŠTREMFEJL

Andrej Štremfelj

V šotoru je zatoхло. Ivje, ki se je nabralo na steni šotoru, mi ob vsakem premiku leti za vrat. Troje godrnajočih teles se zvija v toplih spalnih vrečah. Kar nergajte, lenuhi! Raje bi bili lačni, kot da bi pol ure prej vzdignili svoje lene riti.

S težavo poiščem škornje, in si jih le površno natakem. Samo da pridem ven iz šotoru. Tesno je, če štirje ležijo v tako majhnem prostorčku.

Nebo je jasno. Sonce bo kmalu obsijalo prve vrhove na zahodu. Mraz je. Sneg mi škriplje pod nogami, ko se oddaljujem od šotoru. Daleč naokrog je sneg posejan s ščetinami, ki odpadajo od višinskih škornjev. Še tako bo kakšna zašla v posodo in bo Nejcu, ki je že na Makaluju »vzljubil« to primes, pokvarila tek.

Iz mleka se prijetno kadi. Hodim in poskakujem okrog šotoru, da me ne zebe. Res ni nič prijetno stati zunaj na soncu, potem ko si še pred kratkim dremal v topli spalnici vreči. Mleko je zavrelo. Cel zavitek instant zdroba napravi zajtrk preveč gost, vendar bolje nekaj

proti vrhu pa se še vedno skriva za grebenom.

kot nič. Tri zaspane glave druga za drugo pogledajo iz šotoru. Po kratki poizvedovalni akciji za žlicami vsi štirje pridno zajemamo iz posode. Velikanski nahrbtniki popadajo v sneg. S seboj imamo vse za trojko in še precej fiksnih vrvi. Tu je konec gazi. Janez in Borut sta včeraj do sem napela vrvi. Pustila sta nam jih še 80 m. Smo prav na vrhu velike snežne rame v višini 6800 m. Od tu se greben spuščata na velik plató, ki se počasi vzpenja proti vršni piramidi. Prvič zagledamo svet pod nakazano ramo, kjer nameravamo postaviti štirico. Saj bo kar šlo. Pot od štirice proti vrhu pa se še vedno skriva za grebenom.

Sonce je že visoko. Sneg je razmešan in se globoko udara. Varujem Nejca, ki gazi čez strmo pobočje. Komaj si upam dihati. Kar preveč smrdi po plazu. Po sto metrih vrvi se Nejc ustavi sredi grozeče strmine. Sledim mu. Vsako stopinjo še malo poglobim. Udira se mi prav do kobála. Nekje na sredini se ustavim, treba bo pritrditi vrvi. Kopljem luknjo za »dead man« (aluminijasta plošča — snežni klin). Sneg pod vršno plastjo je sipek, zato skopljem globoko, kolikor se da. Tako! Dead man je zasut globoko v sneg. Kmalu pridem do Nejca. Potihem opravljava zahrbtnje plazove, da naju ne bi »slišali«. Potem pa se Nejc kot snežna mačka tihotaji naprej.

Drago in Čajs nama sledita na primerni razdalji. Na koncu prečke se spustimo po pobočju na plato. Utrujeni smo. Posedemo na nahrbtnike. Sele sedaj opazimo, da se vreme kisa. Vrh je zavit v meglo, ko se spuščata vedno nižje. Sem in tja priplešejo posamezne snežinke. Soparno je.

Zdajci pa se čudna napetost v zraku hipoma sprosti. Kar srh me spreleti. Snežna odeja pod nami se strese. Trenutek nato zaslišimo bobnenje. Ogromen kložast plaz je zgrmel v globino. Dobro vidimo zadnje velike klože snega, kako drve v dolino. Plaz se je odtrgal natanko po naši gazi. Skoraj meter debela kloža. Tokrat smo jo res za las odnesli.

Po krajšem počitku se odločimo, da bomo tabor postavili na robu platoja. Počasi odidemo po blagi strmini. Ogromne cikle se nam nabirajo na čevlje, hoja je zato še bolj težka. Včasih imam občutek, kot da bi hodil s hoduljami. Megla se je spustila prav do nas. Snežinke so vse gostejše. V zraku zopet čutimo napetost. Nad nami visi nekaj kot Damoklejev meč. Še enkrat nas zmrazje čudni občutki, ko se ponovno strese sneg. Nikjer ne opazimo plazu. Tudi grmenja ni slišati. Čeprav je varna strmina, imamo sila slab občutek. Zavijemo na desno, kjer v zavetju ledenega stolpa postavimo tabor tri (Induplati). Zdaj že kar pošteno sneži. V sneg skopljemo ravničko in nanjo postavimo šotor. Vanj zmečemo opremo, ki smo jo prinesli s seboj, in odidemo nazaj na dvojko. S srhljivimi občutki prečimo pobočje, katerega dobršen del je že zgrmel v dolino. Mimo enke — tu srečamo Tržičane, ki gredo v breg, se spustimo v bazo na zaslužen počitek. Zgodaj zjutraj pridemo mimo lepega jezercu, ki je nastalo na ledeniku, do baznih šotorov. Zastave na sondi sredi tabora osamljene plapolajo v vetru. Zagorel Galumov obraz se iz kuhinje široko reži. Martin, ves kriv od hudih bolečin v križu, počasi pride iz svojega šotoru. Nahrbtniki in vrvi padejo od nas kar sredi tabora. Takoj se zaprašimo v kuhinjo, kjer nas Gulam pogosti z zdrobom. Zdrob à la Gulam!

Čez dan poležujemo v bazi. Precej časa preživimo tudi v kuhinji. Pred kosilom moramo ven. Stopim iz kuhinje in, glej ga zlomka! Na srednjem od treh šotorov so lističi higienskega papirja — nekdo jih pač suši na toplem opoldanskem soncu. Pa ne mislite, da so bili stanovalci tega šotora Gorenjci. Srednji šotor je bil domovanje predstavnikov Primorske, Dolenjske in Štajerske. Tako! Da boste vedeli, na čigav račun je treba v prihodnje zbijati šale! Ali pa še bolje: Držite jezik za zobmi!

Po kosilu imamo zvezo z dvojko. Tam so Tržičani. Šodr bo jutri zaradi hude angine sestopil v bazo. Da bi bilo napredovanje v »špicici« kar se da stanovitno, se odločimo, da se bomo razdelili v tri naveze. Ena mora že takoj jutraj na hrib. Ta bo pa huda! Iz trojke v bazo, pol dneva počitka, nato pa zopet na hrib. Vsi štirje smo se že tako navadili drug drugega, da se kar težko ločimo. Čajz in Drago bosta še en dan počivala, z Nejcem pa greva jutri na dvojko in nato naprej. Morda celo na vrh.

Ob dveh popoldne prideva na trojko. Danes se mi je pot strašno vlekla. Hodila sva počasi. V naslednjih dneh bova moči še bolj potrebovala. Komaj se oddahneva, že prideta Čita in Filip. Kako je kaj zgoraj? Sta napela vse vrvi?

»Saj jih sploh nisva napenjala. Prišla sva le do pod skal in tam pustila vrvi. Tako se nama je udiralo, da je hotel Filip odnehati že na platoju pod strmino.«

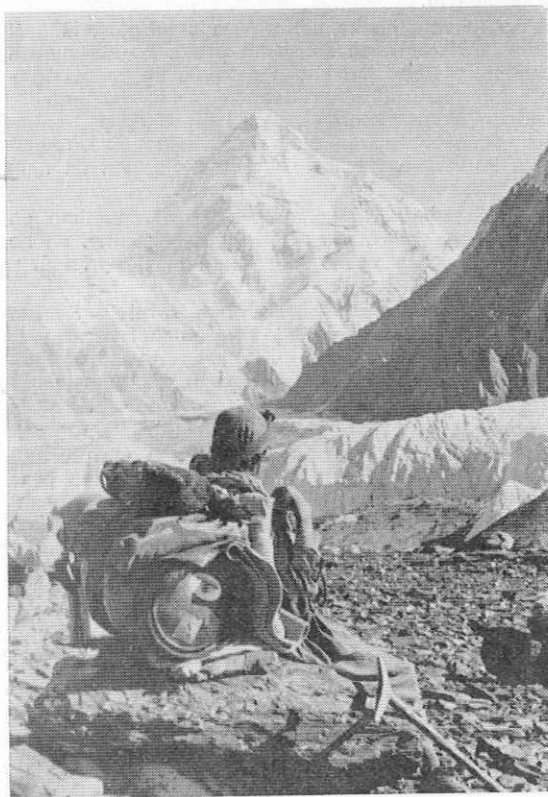
Razočarana sva. Potem bi vsaj vse vrvi lahko nesla. Zaradi tega in še nekaterih očitkov pride do ostre »izmenjave mnenj«. Filip molči. Morda se počuti krivega? Vsaj tu bi se ne bilo treba pripraviti, pravi. Sam pa si mislim, da je boljši ta odkriti pogovor kot kasneje kako zahrbtno obrekovanje.

Misel na hrano nas pomiri in obrne razgovor drugam. Proti večeru z Nejcem pripraviva nahrbtnike. Iz lahkih, kakršne imava v mislih, prerasteta v dve veliki omari. Saj ni nič čudnega. Odločila sva se, da jutri postavita štirico, nato pa skušava priti na vrh.

V nahrbtnike naloživa vse za tabor štiri, hrano za tri dni in nekaj fiksnih vrvi.

Zvečer ne morem zaspati. Tesno je, pa še skrbi me. Kako bo šlo v naslednjih dneh? Precej sem že pogledal nad Elbrusom, ki je bil doslej moj najvišji vrh. Kako bo nad 7000 m? Ni kar tako.

Tudi Nejc se premetava po ležišču. Končno mi je vsega dovolj. Poiščem tableto za spanje in kmalu utonem v globok spanec.

Pogled na sloviti K₂ (Čogori), 8611 m
Foto A. Stremfelj

Filip že navsezgodaj robanti. Ribe, ki sva jih pripravila za zajtrk, sva pozabila zunaj in so zmrznile. Počasi jih tajava na gorilniku. Ribe se mi zdijo pri hrani, kakršno imamo, prava poslastica. Popijeva še vroče mleko in odideva v strmino za šotorom.

Noge enakomerno prestavljam iz stopinje v stopinjo. Gaz se vije v ključih. Odlično se počutim. Vesel sem, saj greva na vrh. Vreme je lepo, nad nama čudovito jasno nebo. Po dolinah je še mračno. Masherbrum in Mustagh, najvišja vrhova na zahodu, bosta zdaj zdaj zažarela v jutranjem soncu. Kako pohlevni in nizki so postali sedemtisočaki, ki so bili iz dolin videti nedosegljivi.

Po strmem razku prideva na zgornji plato, ki se na drugem koncu strmo vzpne v vršno piramido. Čez razpoko, kjer sta Filip in Čita pritrdila kos vrvi, prideva do 80-metrške plezalne vrvi. Ne bova je vzela s seboj, ker se nama zdi pretežka. Če bo potrebno varovanje, bova plezala z eno opornih (fiksni) vrvi, ki jih imava s seboj.

Strmo pobočje pod skalami je ena sama kloža. Vendar, za razliko od prečk pred trojko, se tu počutim povsem varen. Ko sonce pokuka izza vrha, prideva do vrvi, ki jih je Čita pustil na začetku skal. Skleneva, da bova vrvi napela višje zgoraj proti štirici. Zato vzame vsak še en 50-metrski svitek. Toda že po prvih metrih ugotoviva, da s tako težkimi nahrbtniki ne prideva nikamor. Zato takoj napneva vseh sto metrov opornih vrvi, na eni 50-metrski pa ostaneva navezana. Svet, po katerem napredujema, je podoben naši zimski trojki. Skala je odurno krušljiva, sneg pa prehek, pogosto se udara čez kolena. Razežaj za razežajem rineva navzgor. Varujeva ne, saj bi se z urejanjem stojišč preveč zamudila. Kadar plezam naprej, neizmerno uživam. To so res pravi alpinistični užitki, ne pa nošnja težkih tovorov ob opornih vrveh. Kadar plezam naprej se naslajam nad mislijo, da sem višje od Nejca, da se bo še hudo trudil, preden bo prišel do mene. Kadar pa plezam kot drugi, se mi 50 m vleče v neskončnost. Imam občutek, kot da nikdar ne bom prišel do Nejca.

Vreme se zopet kazi. Sprva so si le vrhovi v daljavi nadeli meglena pokrivala, nato pa so se oblaki vedno bolj bližali in vse se je skrilo v meglo. Še veter se je spomnil in začel brusiti strma pobočja.

Strma snežna vesina med skalami se zoži v skoraj navpičen lijak. Sopem kot parni stroj, predenj se pribobacam čezenj. Od tod naprej drži navzgor trdo spihana strmina.

Prav brez konca se mi zdi. Greva oba hkrati. Vsakih nekaj korakov počivava. Glavo naslonim na cepin in sopem. Veter pritiska, z njim pa mraz.

Na mestu, kjer se iz doline vidi prostorna rama, se snežišče rahlo položi. Nejc se ustavi ob steni na robu snežišča. Zadnji čas. Noge komaj še premikam. Nahrbtnik je res prav morilsko težak. Res se oddahnem, ko ga položim na skalo.

Zdaj pa šotor. Nikjer ne najdeva pravega mesta. Snega je tako malo, da takoj zadeva na skalo. Končno nama uspe v strmino skopati ravničko, široko za pol šotora. Tu s težavo postaviva šotor. Veter nama nagaja na vse načine, kot siten otrok. Nejc rabi kladivo za klin, na katerega bova pritrdila šotor. Ne da se mi stopiti tistih nekaj korakov do njega. Kar vržem mu ga. Glej ga, nerodneža! Kladivo se mu izmuzne med nogami in počasi drsi po strmini navzdol. Na svidenje, sedemdeset jurčkov, si mislim. Refleksi na tej višini so res polžji. Na srečo se kladivo ustavi. Precej se moram potruditi, da ga dosežem.

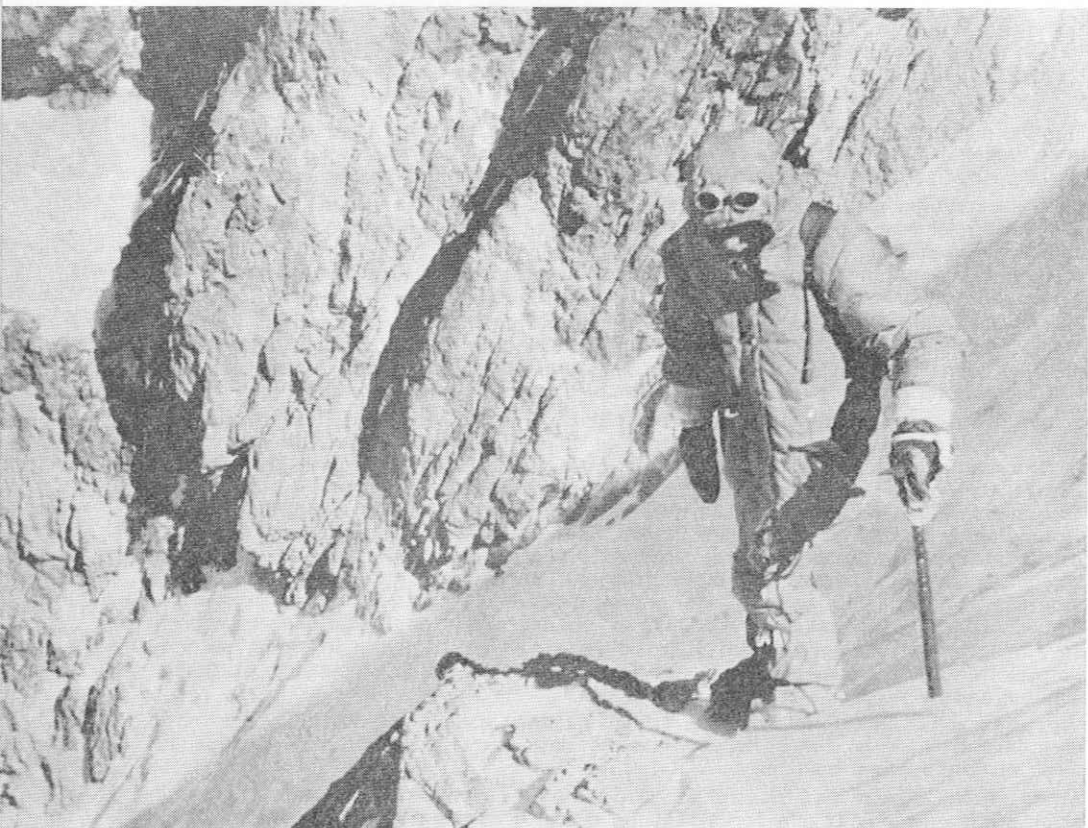
Potem, ko postaviva šotor, ki smo ga poimenovali po Planiki iz Kranja, se z veseljem zavlečeva v njegovo zavetje. Veter razsaja z vso močjo. Šotor se stresa pod njegovimi udarci. Včasih se vzpostavi čudno zatišje in šotor se umiri, zniža, zmanjša. Potem pa hipoma eksplodira in pok me v začetku vedno prestraši.

Višinomer kaže 7500 m. Vesela sva, saj jutri ne bo daleč na vrh. Skoraj si ne morem predstavljati, kako bom hodil. Tolaži me edino misel na to, da ne bo težkega nahrbtnika. Nekaj časa leživa kot ubita. Proti večeru se lotiva kuhe. Žejna sva. Čaj v čutarah je povsem zamrznil. Ko pogasiva žejo, skuhava še pire krompir. Sol sva pozabila na trojki. Nič ne de! Saj imava s seboj ribe, te so pa slane. Pomešava jih med krompir in vse skupaj pojeva. Kako sva takrat mogla pojesti tisto godljo!

V kotu brni gorilnik. Že danes si topiva sneg za jutri. Leživa na hrbtu in se pogovarjava o jutrišnjem dnevu. Optimistično sva razpoložena. Da bi le vreme zdržalo. Potem obema zmanjka besed. Vsak zase se pogrezneva v tok svojih misli, dokler naju ne premaga spanec. Veter pa rjove in lasá ubogi šotorček. Na višini 7500 m.

Nad taborom 4

Foto A. Štremfelj

DRAGU BREGARJU V SLOVO

NEJC ZAPLOTNIK

Južni veter zavija okrog grebenov Gasherbruma, besno se zaganja v platno napol postavljenega šotora tabora »Planika«. Z Andrejem sva se vrnila z vrha. Brez misli leživa in grejeva premrle ude in lica. Drobne snežinke se vrtnčijo skozi režo pri vходу. Tako sva utrujena, da niti čaja ne moreva skuhati, čeprav sva na smrt žejna. V takem vremenu ne pričakujeva nikogar iz nižjih taborov.

Skozi sunke vetra zaslišiva robantenje okrog šotora. Nekdo hoče vstopiti kar skozi platno. Drago je. V megli in snegu ni našel vhoda. Občudujeva ga. Z obupno težkim nahrbtnikom je sam priplezal iz tabora III, v zgornjem delu je celo napol 100 m vrvi, ker je je nama zmanjkalo. Skuha nama čaj in nama ponuja hrano. Ne moreva jesti. Če se bo vreme izboljšalo, bo jutri sam poskusil na vrh. Kako nama je žal, da nismo bili vsi trije v isti skupini. Sedajle bi lepo spokojno ležali v »Planiki«, vsi trije z vrhom v žepu in mislili le še na svet, v katerega se bomo vrnili. Na zelene doline in bele stene Julijcev, na ljudi, ki jih ljubimo in za katere smo se še bolj potrudili. Vso noč prebedimo in se premetavamo po ozki polički skopani v led in skalo.

Jutro je pusto in sivo, veter še bolj tuli okrog skalnih robov, snežinke se še bolj besno zaganjajo v lica.

»Drago, sestopi z nama v dolino, ko bo lepše vreme, boste vsi še enkrat poskusili.«
»Ne, počakal bom še dan ali dva, prav gotovo se bo vreme popravilo, hrane imam dovolj.«

»Pojdi Drago. Spomni se Villareta, ki leži v zadnjem taboru na Gasherbrumu II, le kilometer od nas!«

Ne, Drago se je odločil! Preveč je bilo garanja, da bi človek obrnil, premožne so gore, da bi jim človek pokazal hrbet. Kako težko je prepričevati nekoga, naj se odpove cilju, medtem ko sam sestopaš z vrha. Z Andrejem se prepustiva viharju. Upognjena kakor pod težkim bremenom sestopava, brez kakršnegakoli veselja nad uspehom. Kakor bi del naju ostal z Dragom na »Planiki«.

Po brezuspešnem poskusu prodreti v vršni del gore, po morečem čakanju in neprestanih poskusih dobiti zvezo z Dragom, smo zopet vsi v bazi. Sneži, z vseh strani se usipljejo plazovi. Potrti posedamo po šotorih, postavljamo podrti kuhinjo in molčimo. Zakaj bi govorili tisto, kar vemo vsi. Drago je ostal na gori! Za večno! Dotolčeni smo: Borut s komaj nekoliko pozdravljeno snežno slepoto, Franc z želodčnimi težavami, Janez in Filip z angino, z Andrejem na smrt utrujena. Neprestano sneži. Naš kuhar pravi v svoji posrečeni angleščini: »Drago is happy dead on mountain, not home.« Rad bi ti pritrtili, dragi moj Gulam Mohamed, kako rad bi mislil s teboj. Toda žal nismo vsi muslimani, nismo vsi fatalisti.

Vreme se po tednu dni izboljša, v bazo pridejo nosači. Sedim in gledam Gasherbrum, ves je v svežem snegu. Moj drugi osemtisočak, Dragov grob! Razumem te, Drago, tudi sam se ne bi mogel odreči cilju. Kako majhna je razlika med uspehom in koncem. Buhl, Villaret, Bešlin, Burcke, in sedaj še ti, Drago. Nekaj živih, nekaj mrtvih, vsi pa z isto vročo željo v srcu, skoraj vsi na isti način: sam proti vrhu...

Veš, Drago, danes bomo odšli iz baze. Oprosti, moramo! Vračamo se v življenje, ki bo teklo dalje, kakor da se ni nič zgodilo. V naših srcih pa bo ostala velika praznina. Do konca življenja! Čez nekaj dni bomo božali prvo travo, ležali bomo v senci prvih dreves. Brez tebe, Drago. Ne boš ostal sam. Na sosednjem grebenu počiva Villaret, pod grebeni Čogolise te čaka Herman Buhl. Ne boš ostal sam, s teboj bodo naše misli, naši spomini.

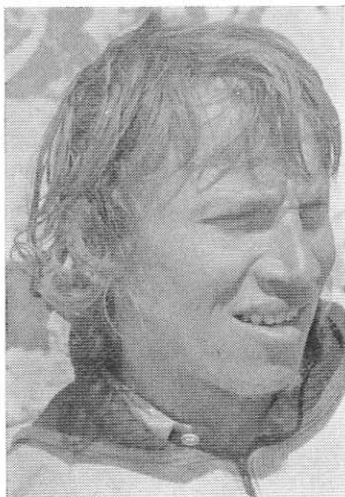
Iz nahrbtnika vzamem slončka, darilo mojih otrok za srečno vrnitev, spremlja me na vseh turah. Ostal bo s teboj, Drago, poiskal ga boš v bazi pod Gasherbrumom. Drugega ti ne morem dati. Znašel sem se pod nepreplezljivo steno, pred nepremostljivo razpoko. Nered obračam, tokrat pa moram. Drago, slonček z vrha Gasherbruma je tvoj.

Drago Gregar

VRH

NEJC ZAPLOTNIK

Nejc
Zaplotnik

Bleda sivina prične polniti šotor in nama vlije upanje, da bo noči vendarle enkrat konec. Veter zavija okrog robov in poka s šotorskim platnom, kakor bi z možnarjem streljal. Odprem zadrgo in pomolim glavo skozi vhod. Ves svet je okamenel in zmrazil kakor zakleti grad. Tu ni več življenja, tu ni ničesar več. Ničesar toplega, ničesar nežnega, česar bi se človek oprijel in se živahno lotil dela. Tu je le še tisti zapovedujoči: Moram!, ki se mu ne da upreti. Kuhava velike količine mleka in ga okrepija z medom. Pred nama je dolg dan, priložnosti za hrano ne bo več. Zavezovanje višinskih škornjev in navezovanje derez, to so peklenke muke. Ko čepim pred šotorom, umiram od mraza, veter me skuša prevrniti. Pripravim nahrbtnika. Le zastavice in fotoaparata gredo z nama. Da bo šlo hitreje, bova plezala brez vrvi. Tu sama hitrost pomeni varnost, pravega varovanja, kakor v Alpah, ni več. Zagrizeva v strmino nad šotorom.

Na jugu se je zgradil kakor noč temen zid monsunskih oblakov. Veter ga z veliko naglico nosi proti gori. Pohiteti bo treba! Kmalu naju zajame megla, okrog naju zaplešejo prve snežinke, veter, ki se obupno zaganja v hrbet, naju skuša pritisniti k tlom. Ves svet postane ena sama brezoblična sivina. Raz-

mere so obupne, vendar niti enkrat ne pomisliva, da bi se vrnila. Pot navzdol drži le čez vrh! Za nami je preveč garanja, preveč hrepenenja in sanj, preveč tveganja, da bi odpovedala v odločilnem trenutku.

Za nami je dolga pot, za nami je štirinajstdnevna kolona, za nami so prašni traktorji in revne vasice, z nami pa so želje ljudi, ki jih ljubimo in ki doma trdno stiskajo pesti. Doma? Kje je že to! Topla soba, otroški smeh, prijateljsko kramljanje... Sunek vetra me postavi nazaj v odurno vršno piramido Gasherbruma, v steno, ki se vse bolj strmo pne proti vrhu, proti točki, kjer se stikajo vse stene in grebeni, kjer se srečujejo vse želje in napori.

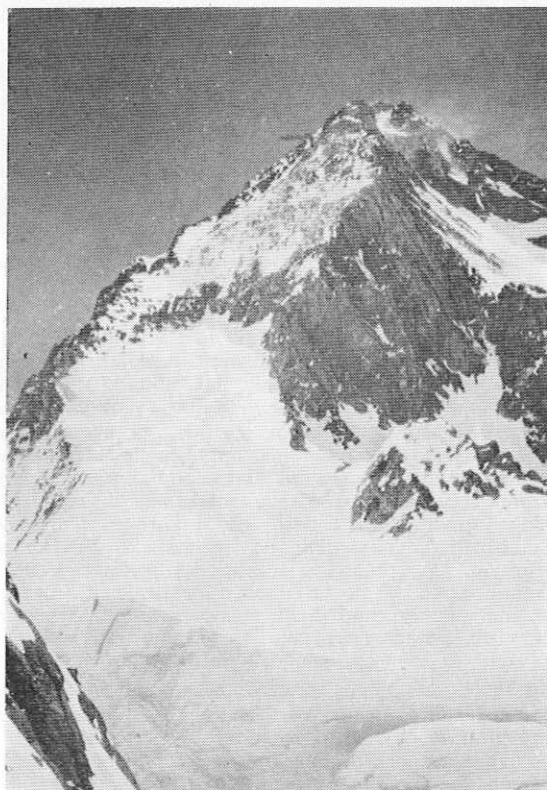
Ko je Šoder zbolel, sva bila z Andrejem določena, da se takoj vrneva na goro, čeprav smo počivali le eno popoldne. V luči zahajajočega sonca, ki je odseval z Baltora Kangri, sem dolgo hodil sem in tja med šotori baznega tabora. V glavi so se mi vrstile slike z Makaluja. Stena, ki kipi v nebo, težki nahrbtniki, kilometri pritrjenih vrvi, snežni vihar na štirici, trpljenje prijateljev... Potem pa nenadoma z Jankom stojiva na vrhu in si stiskava roki. Pa Šrauf, ki je desetletja garanja kronal s takim uspehom, pa Marjon, ki srečen namaka ozeblo nogo v topli vodi, pa Vikijeve solze, ko se vrne v bazo, pa Ivč, ki nas je s svojo štajerščino zabaval, da smo se kar valjali od smeha, pa Miško, ki hoče podreti goro, ko je v negotovosti za prijatelje na štirici, pa izčrpani Zoran, ki sta ga jeklena volja in Janez ohranila pri življenju, pa Aleševo veselje, ko je prva naveza dosegla vrh, solze sreče štiridesetletnega možakarja. Pogrešal sem vas vse v tistih trenutkih, bil sem kar nekako otožen, ker vas ni bilo zraven. Kje je že vse to, kje je že Makalu. Dve leti in stotine kilometrov od mene. Pa vendar tako blizu. Vse bolj spoznavam, da je tovarišstvo veliko več kot uspeh sam. Prijateljeli so ostali, vse drugo pa je preteklost. In sedaj sva tu z Andrejem, da poskusiva srečo. Star je le dvajset let. Če nama uspe, bo eden najmlajših ljudi, ki so kdajkoli stali na tako visokem vrhu. Mora nama uspeti, morava kronati napore celotne ekipe! Toliko je teh č. Kako, da se vso noč premetavava po šotoru in niti za trenutek ne zatisneva oči.

Med sneg in led se pomešajo skale, stena postaja vse bolj strma, sneg vse bolj zoporno kložast. Razbijati morava cele otoke klože, da ne bi zdrsnila z njimi vred v globino. Desna roka, v kateri držim cepin, je brezčutna, noge so kosi lesa. Vsakih nekaj metrov izkopljem drobno poličko, oprem glavo na cepin in diham, diham. Z eno nogo stojim na polički, z drugo pa niham sem in tja, da vsaj nekaj krvi spravim v prste. Andrej mi neprestano sledi, čim zapustim poličko, stopi on nanjo. Verjetno se mu dogaja podobno, kakor se je meni, ko sva z Jankom koračila po grebenu proti vrhu Makaluja. Za nič na svetu ne bi stopil korak pred njim. Pod vrhom sem obstal in gledal njegov zadnji korak, gledal, kako se mu uresničujejo življenjske sanje. Takrat sem bil nadzemsko srečen.

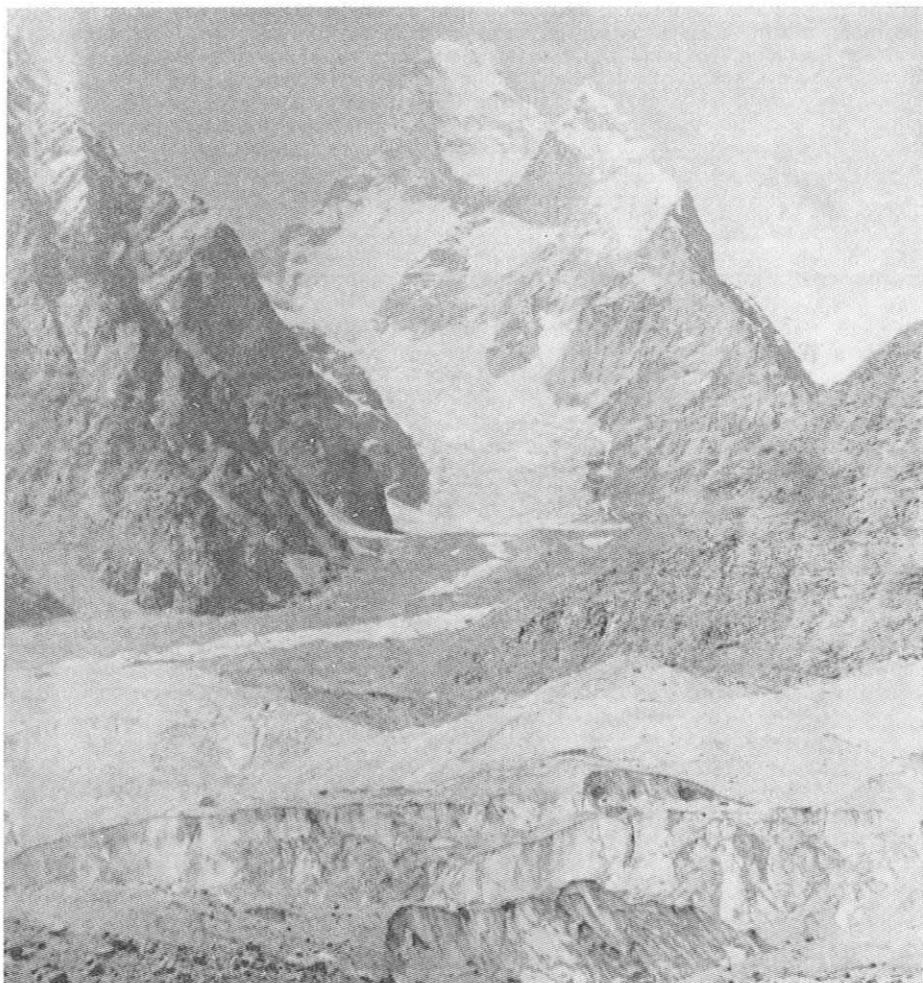

Ledene iglice nama bičajo lica. Vse okrog naju se giblje. Nebo in gora, sneg in skale, vse rojni, tuli in se zvija, narava je ponorela. Doma je ura šest, otroci se odpravljajo v vrtec. Popoldne, ko bodo zopet vsi zbrani, bodo napeto poslušali vsaka poročila. Ali se je Nejc srečno vrnil v dolino? Ali je bil na vrhu? Delo, družina in gore, to je največ, kar človek lahko doživi v življenju. Gore predstavljajo le del mojega življenja, mnogo je še drugih lepih trenutkov. Če bi bil v alpinizmu profesionalizem, ne vem, kako bi bilo z menoj. V gorah ne prenesem obveznosti, razen tistih, ki jih nalaga tovarštvo. Nekoč je naš kuhar Gulam Mohamad spraševal, kdo je poročen in koliko otrok imamo. Ker sem le jaz odgovoril pritrdilno, sva takoj postala velika prijatelja. Tudi on ima tri otroke, ki hodijo v šolo v Karačiju. Denar, ki ga bo zaslužil na ekspediciji, bo zanj. Žena je že umrla. Gulam je pravo zlato za našo odpravo. Iz naše skromne zaloge hrane z nekaj začimbami in čapatiji pričara prave dobrote. Vedno ima prijazno besedo za vsakogar. S kakšnim ponosom pripoveduje, kako se je kot gverilec boril proti Indiji, s ponosom pripoveduje o Zulfikarju Aliju Butu, s takim navdušenjem pripoveduje o razvoju revne dežele, da jo z njim vsi vzljubimo. Kadar pripoveduje, kako je Buto nagnal kakšnega sovražnika, s takim sovraštvom pravi: »Buto says, go!«, da njegovi sovražniki postanejo tudi naši sovražniki. Preprosti ljudje verujejo v Buta in v napredek. Niso važna leta, ne izobrazba, ne narodnost in vera, važno je le veliko srce in navdušene iskre v očeh.

Ves svet se zoži le na nekaj sivih in mrzlih metrov pred nama. Edini cilj v življenju mi postane točka, ki jo izberem nad seboj, ko jo dosežem, se prestavi nekaj metrov višje. Tam daleč pod nama pa v revnih, pustih dolinah životarijo ljudje, zaviti v cunje in oblepljeni z blatom. V bornih kočah posedajo ob ognjih in pečejo čapati. Otroci se valjajo po prahu, se smeji, igrajo, jočejo in pretepajo, kakor po vsem svetu. In tudi sredi prahu ljudje umirajo mladi in ne vedo, da po svetu petični starci iz same ljube sitosti nimajo kaj početi. In zvečer se klanjajo bogu, se mu potožijo in mu zaupajo: Allah Akbar! ... odmeva od vasi do vasi. Bog je velik! ... V globokih dolinah pa divjajo podivjane ledeniške reke. Kaj je narobe s temi ljudmi? Nič, prav nič, le živeli bi radi. Radi bi živeli kar se da dobro, kakor ljudje po vsem svetu. In kadar od nas zahtevajo več plačila za nošnje, pravimo, da so pokvarjeni. In ko doma neprestano tožimo o slabih plačah in o draginji, pravimo, da smo goljufani. Ko smo na Urdukas

Vršna piramida Gašerbruma I
Foto A. Štremfelj

Mustagh Tower, 7278 m

Foto A. Štremfelj

ujeli japonsko K₂ ekspedicijo, so naši nosači hoteli ponovno stavkati. K nam pa je prišel Ali, vodja askolskih nosačev, in dejal: »Askoli porters go Base Camp!« Kaj pa to? Ali to nič ne velja? Ljudje, ljudje! Stopimo v en koš, pa bomo videli, da smo po vsem svetu enaki: Živel bi radi! In to kar se da dobro.

Skalno rebro, po katerem plezava, se strmo vzpne v meglo, svet postane skoraj navpičen. Zajame naju nekakšno mrzlično pričakovanje, ne dovoliva si več oddiha. Opoldne stojiva v majhni škrbinici na grebenu, nad nama so le še položna snežna vzpetina, veter in megla. Iz nahrbtnika vzameva zastavice in jih priveževa na cepin. Skupaj napraviva še tistih nekaj korakov. Objameva se in se tolčeva po ramenih. Solze zmrzujejo na licih. So trenutki, ko človeku zmanjka vsega in takrat solze niso sramota. Na vrhu sva... Z menoj je Andrej. Pri dvajsetih, ko ljudje postopajo po mestih, posedajo po kavarnah, filozofirajo in ne vedo kam s svojo energijo. Okrog naju pa tuli veter in sem in tja odkrije rumeno žogo iz megle. Veter, ki naju skuša pahiniti čez rob. Fotografirava se. Andrej me slika še s slončkom v roki. Sedaj pa le še navzdol, ni časa za veselje, skrbi naju pot navzdol.

Ko se obrneva, nama veter butne v obraz in nama s snežinkami obmeče očala. Ničesar več ne vidiva. Postajava vse bolj apatična. Sneg je zabrisal sledi in napeti morava vse sile, da najdeva pravo smer. Sestopava kar po žlebu pod skalami, po katerih sva se vzpenjala, čeprav naju plazovi klož in novozapadlega snega odnašajo s seboj, da se včasih komaj ujameva na cepin. Nobene nevarnosti ne vidiva več. Če zdrsneš, se ti

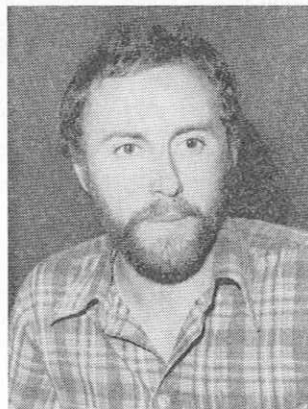
zdi celo prijetno, ker ti nekaj korakov ni treba sestopati. Padava v sneg in topo buljiva predse. S poslednjimi napori volje iščeva skale znanih oblik, da ne bi zgrešila v brezoblični sivini. Pod nama je prepadna Z stena, ki se konča 2000 m niže v krnici... Ob pol petih popoldne kar padeva v šotor tabora Planika. Naslednji dan sestopava dalje. V snežni vihri zgrešiva začetek fiksnih vrvi in se spuščava kar po žlebovih in navpičnih kaminih. Ničesar več naju ne zanima, le še dol, dol! Po šestih urah zdrsanja v sneg, zdrkavanja po poledenelih skalah, po šestih urah borbe za življenje, prigaziva v trojko. Srebava vročo juho, prijatelji nama stiskajo roke. Opotekava se naprej po ozkem grebenu proti dvojki, po vrveh se podričava v enko. Že ob petih zjutraj gaziva do kolen po mokrem snegu čez ledenik in iščeva novih prehodov med podrtimi seraki. Malo pred poldnem prideva v bazo.

Z Andrejem sva sestopila in najine poti se bodo ločile. Vsak po svoje bo stopal skozi življenje. Vendar pa za spomin na belo snežno konico v megli in viharju, tam v daljnem Pakistanu, ne bo treba besed. In takrat bova zopet tako blizu drug drugemu kakor nihče na tem svetu.

IZ POPOTNEGA DNEVNIKA

MARINKO PINTAR

Morda se vam bo čudno zdelo, da sem kot Novogoričan sodeloval v odpravi PD Tržič na Karakorum. Res, da se doslej nisem otepal planin, toda odločitev, oditi tako daleč in na take višave, ni bila lahka. Vse skupaj se je začelo spontano pred tremi leti. Dr. Jože Andlovic me je zaprosil, da prepeljem material iz goriških podjetij do Ljubljane za odpravo na Kangbačen. Izpovedal sem mu svojo željo po avanturah in veselje do planin. Čez dobro leto me je Jože seznanil z Janezom Gradišarjem, ki je pripravljaval odpravo na Karakorum. Prevoznik da naj bi bil jaz? Zakaj pa ne! Potem me je večkrat grizlo. Poslušal sem šoferje o nevarnostih, ki človeka presenečajo na taki poti. Najhuje sem omahoval pred samim odhodom, kajti novice o neredih v Pakistanu niso bile prijetne. Vplivalo je tudi prigovarjanje staršev. Pa pomanjkanje denarja za urejanje kamiona. No, to sem rešil s prijateljsko pomočjo. Moram povedati, moje potovanje z odpravo so omogočili Avto-tehna, ki mi je pomagala z rezervnimi deli, Induplati Jarše s cerado, Petrol Ljubljana z oljem, Vozila Gorica z zaboji za orodje in gorivo. In še nekatera podjetja z manjšimi darili.

Marinko
Pintar

Za vožnjo sem se odločil, ker me alpinizem navdušuje, ne zaradi zaslužka. Za vožnjo nisem zahteval plačila, le hrano in gorivo sem si izgovoril.

Nekaj dni pred odhodom smo v Ljubljani opravili carinske formalnosti. V nedeljo, 8. maja 1976 sem ob štirih zjutraj odpeljal iz Nove Gorice proti Ljubljani. Približno ob osmih smo iz Ljubljane krenili na pot.

Trije smo se vozili v mojem kamionu »OM Lupetto«, drugih šest je sedelo v kombiju »Ford Transit«.

Prvi dan prevozimo tisoč kilometrov. Prespimo v Dimitrovgradu. Zjutraj preidemo na bolgarsko stran. Pokrajina nas ne zanima, preveč smo zaposleni s kombijem, ki nam nagaja. Moram plačati tudi edino kazen na vsej poti — pet levov, zaradi nepravilnegea prehitevanja v klanec. Pokrajina postaja vedno bolj lepa, veliko je vinogradov, poskusimo že prve češnje.

Pozno zvečer smo na bolgarsko-turški meji. S strahom opazujemo zmešnjavo na turški strani. Nezaupljivi smo do vsakogar, celo špediterjem ne zaupamo 250 dolarjev, ki jih zahteva carina za tranzit po Turčiji. Vedno imam v mislih pripovedovanja šoferjev o nevarnostih, na katere naj bomo pozorni. Lepo urejen gospod, verjetno šef carine, nam drugi dan skrbno pregleda tovor. Po nestrpnem poldnevem čakanju poženemo do

Istambula. Cesta je lepa, promet postaja vse gostejši. Kamioni svoje prehitevanje naznanjajo s hupami, ki trobijo kot ladijske sirene.

Čez Bosporski most zdrdramo v Azijo. Od tu filmam bosporsko ožino z mostom. Policaju skoraj uidejo pljuča v piščalko: Takoj naprej! Vozimo ob morju in blizu Izmita prespimo. Lepa asfaltna cesta proti Ankari je rahlo napeta. Prihajamo na travnato planoto, pastirji pasejo velike črede živine predvsem ovac.

Prespimo v campu »Balkantransporta« nedaleč od Sivasa. Zgradili so ga Bolgari predvsem za svoje šoferje, kajti tukaj je nevarno prespati ob cesti. V campu se srečamo z mariborskimi šoferji. Skupaj pokramljamo in popijemo požirek »domačega«.

Naslednji dan ob štirih nadaljujemo pot čez 2000 m visoke prelaze. S tesnobo se po zelo slabi makadamski cesti približujemo prelazu Takir, o katerem so nam pripovedovali, da je najbolj nevaren. Tu je zelo pusta pokrajina. Kopasti hribi so obraščeni z ostro travo, nikjer ni videti nobenega drevesa. Menda so tukaj domačini zelo neprijazni. Z značilnimi kretnjami zahtevajo cigarete. Če jim ne ustrežeš, ti lahko mimogrede prileti kamen v šipo. Oboroženi smo proti temu z domačimi »Drava«, pa jih ne potrebujemo. Imamo srečo.

Še isti večer prispemo na turško-iransko mejo Bazargan. Za nami je mogočni Ararat z belo snežno kapo. Pod nami se razprostira globoko urezana dolina. Carinski posli gredo v Iranu še počasneje kot v Turčiji.

Na obeh straneh meje je več kilometrov dolga kolona tovornjakov, ki čakajo na prehod tudi do štiri dni. Naš kamion je majhen, zato odpeljemo brez večjih zastojev. Prevozili smo že 3500 km poti, zato zamenjamo olje v motorju.

Še istega dne nadaljujemo pot proti Tabrisu.

Danes je petek, po muslimansko gospodov dan in v mestu je vse zaprto. Kupimo le kruh, ki je precej drugačen od našega. Spominja nas na karton, tako je tenak. Prenočimo zunaj mesta zraven turških tovornjakov. Med pripravljanjem večerje nam turški šoferji pomagajo popravljati kombi, ki slabo vleče. V zahvalo jim damo liter slivovke. Z glasnim klepetom jo srkajo pozno v noč.

Temno je še, ko nespočiti vozimo proti Teheranu. Postaja vedno topleje. Okrog poldneva je čez 40° C v kabini. Sonce ne pripeka, le zrak je topel. Temperatura je precej nad normalno, zato snamemo kamionu masko.

Pokrajina je pusta, zeleno je le okoli naselij, kjer zemljo namakajo.

Vozimo skupaj s kombijem. Če se oddaljimo, se počakamo pred večjim naseljem. Sedaj vozimo že precej časa sami. Skrbi nas, ker nas kombi nikjer ne čaka. 20 km pred Teheranom se ustavimo in čakamo. Sami ne vemo kaj bi. Obrnemo se do bližnjega policajca, ki pa ne kaže zanimanja za naš problem.

Ura je že osem, mračni se. Še naprej bulimo v mimoidoča vozila. Končno, naš kombi, približuje se nam iz Teherana. Mislili so, da se dobimo pred mestom, to je ogromno mesto, tujec se zelo težko znajde. Kažipoti so pisani v nam nerazumljivi pisavi. Skupaj s kombijem se podamo v mestni vrvež, ki se v temi zdi še večji. Po enournem tavanju po mestu naletimo na prijaznega policajca. Ta nas popelje v pravo ulico, ki drži na puščavsko cesto proti Afganistanu. Vožnja je nepopisna. Navajen sem že vsega, toda tokrat sem se res zbal za svoj kamion. Vozila vozijo po mestu z veliko hitrostjo, z dolgimi lučmi ali brez. Vse prehiteva, trobi, zavijajo brez znamenj. Nabijajo se drug zraven drugega za prst vsaksebi. Oddahnemo se šele zunaj mesta. Piha topli veter, ki nosi pesek. Nespočiti od prejšnjega dne zgodaj zjutraj začenjamo vožnjo skozi puščavo. To ni peščena puščava. Povsod je videti le kamenje in suho zemljo, iz katere štrlijo šopi trave. Ob poti srečujemo zaselke — majhne oaze. Hiše so iz nežgane gline ali blata. Mnogo je razvalin starih svetišč in utrd. Vozimo ves dan in pridemo skoraj do Mashada, ki je od Afganistana oddaljen 250 km. 700 km vožnje po makadamu in luknjastem asfaltu v hudi vročini, to niso mačje solze. Na iransko-afganistanski meji srečamo šoferje »Špedtransa« iz Maribora. Poučijo me: »Če povозиš ovco, se nikar ne ustavljalj. Domačini te lahko pobijejo.« Ponoči naj bom pozoren na kamione, ki so neoznačeni ustavljeni na cesti.

Pripeljemo na afganistansko stran. Toplo je, vse umazano in neurejeno. Uslužbenci so brez uniform in se ne ločijo od običajnih ljudi. Sploh ne vemo, s kom imamo opravka. Carinske formalnosti so zapletene.

Ljudje se vozijo na preobloženih kamionih in na strehah avtobusov. Kamioni so vsi okrašeni z lučkami vseh barv z raznimi motivi.

Naslednjega dne zgodaj vozimo proti Kandaharju. Cesta je odlična, skoraj prazna. Zgradili so jo Rusi in Amerikanci. Okrog nas je puščava, v daljavi se vidijo skalnati hribi. Plačevati moramo cestnino in to kar zraven ceste v kolihab iz blata. Cesta ima železno rampo, ki ni označena. V temi je sploh nisem opazil. Zahvaliti se moram le dobrim zavoram, da nisem nasedel. Dopoldne smo v Kandaharju. Ogleđamo si vrvež na bazarju.

NESREČE MLADIH LJUDI V GORAH

Znani avstrijski alpinist, profesor ing. Fritz Moravec, ki ga tudi pri nas marsikdo pozna, je v Avstriji prvi raziskal gorske nesreče s stališča, koliko je med ponesrečenci otrok in mladincev. Moravčevi izsledki so pravi alarm. Karl Lukan, eden najpopularnejših avstrijskih planinskih avtorjev, je ob tem vzkliknil: »Zadnji čas je, da planinsko vzgojo uvedemo v šolske učne načrte, kakor smo to naredili s plavanjem in smučanjem!«

Ing. Moravec je izdal prvi zvezek »zelene pisarije« v založbi avstrijskih prijateljev narave (Naturfreund). Socialno demokratska planinska organizacija se je za to odločila, ker se nesreče v gorah v Avstriji neprestano goste. Med ponesrečenci je vsak peti — mladenič ali otrok. V letu 1975 je število mladih ponesrečencev zraslo na 25. Prof. Moravec meni, naj bi bila planinstvo in planinska vzgoja nov šolski predmet. Mnogi trdijo, da to ni potrebno. K. Lukan sodi, da bi šola morala dati osnovni planinski pouk, da vendarle nima vsak otrok staršev planincev, vsak tudi ne najde pot v planinsko organizacijo. Moravčeva brošura odkriva tako stanje, da ni dovolj samo razmišljati, treba je ukrepati, pravi Lukan. »Ni prav, če se vsa šolska energija obrne v smučarske šole, ki pospešujejo športno industrijo, saj leto nima samo zime, tu je poletje, jesen, pomlad.«

Ureditev planinske vzgoje v šoli s pravo mero šteje stari strokovnjak za najpomembnejšo dolžnost planinskih organizacij in vseh, ki so odgovorni za vzgojo mladine.

T. O.

KURT ALBERT, NEMŠKA PLEZALSKA ZVEZDA

V »Alpinismusu« 1977/5 je na pobudo Dietra Hasseja, ki je od nedavna stalni sodelavec te alpinistične revije, izšel portret Kurta Alberta iz Nürnberga, plezalca, ki je v kratkem zmogel vse, kar nekaj pomeni v pogorju Elbsandsteinu. Plezalci iz tega področja so

Vse se nam zdi zanimivo in nas preseneča. Vsakovrstno obrt opravljajo kar na ulici. Naprej še zmeraj sama puščava. Ob cesti vidimo nomadske šotore in živino. Vprašujemo se, kaj tu sploh jedo kamele in ovce. Ob sončnem zahodu se nekateri avtobusi in kamioni ustavijo. Ljudje izstopijo in se priklanjajo Alahu.

Pozno je že, ko pred seboj zagledamo luči Kabula. Precej smo visoko in podnebje je znosno. Prespimo pod milim nebom pred Kabulom. Zjutraj se okoli nas zbero občudovalci, predvsem otroci. Malo si ogledamo mesto, nato odpeljemo proti pakistanski meji. Ozračje je soparno, veter s peskom, vmes pa dežne kaplje. Ljudje tega ne občutijo in imajo postelje kar ob cesti. Slabo so oblečeni, revščina, ena sama revščina. Mahajo nam in zaustavljajo, mi pa vozimo naprej. Pakistanska carina je videti kakor velika garaža. Na srečo nas tu pričaka inženir Marko Čibej, z njegovo pomočjo hitro opravimo s carino. Začenjamo z vožnjo po levi strani, kar je za nas nekaj novega. Dokler se ne privadim, moram misliti na vsak gib, posebno v križiščih.

V Tarbeli se ustavimo pozno ponoči v naselju Hidromontaže, ki sodeluje pri gradnji hidroelektrarne na reki Indus. Počutimo se kot doma, saj nam prijazna Markova žena Alenka postreže z domačo hrano, ki smo jo ves čas vožnje pogrešali. Danes je 18. maj. Od doma smo vozili deset dni.

Iz Tarbele se odpravimo na gore Karakoruma.

Čez tri mesece, to je šestega avgusta, smo se vračali domov. Žalostni, Drago je ostal na gori.

Pot nazaj je bila bolj zapletena. Na afganistansko-iranski meji je v karnetu TIR. Tja in nazaj znese to 2500 km. Sto dolarski bankovec nam je odprl pot na iransko stran. Drugi dan si ogledamo znamenito mošejo v Mashadu. Do Teherana si izberemo cesto ob Kaspiškem morju in se tako izognemo puščavski cesti. V Bazarganu iranski cariniki ugotovijo, da karnet TIR ni več veljaven. Z Nejcem se vrneva v Teheran, tam nama popravijo datum. Nato se odpeljeva na avtostop z avstrijskim in romunskim šoferjem. Na meji tako zapravimo šest dni. Vsi smo nestrpni, zato z največjo brzino odpeljemo proti domu. Do Istambula mi počita dve gumi, kupimo dve novi. Naprej gre kot po maslu. 21. avgusta zvečer smo že v Tržiču.

Tako se je končala naša 17 000 km dolga pot.

Na koncu lahko rečem, da sem se domov vrnil poln lepih vtisov. Upam, da bom na enak način sodeloval še v kateri odpravi.

---

splezali zadnja leta tu tudi stopnjo VII c in VII M (mojstrski razred). Kurt Albert je to na mah preplezal, kakor da to ni domena plezalske konice iz Dresdena. To je bilo veliko presenečenje za tamkajšnje plezalce: Pride fant tam od Jure, Frank, izkaže se in zmaga v smeri VII M, nato pa se v velikem loku spusti v vznožje. Kaj takega se v 100 letih saškega plezilstva še ni zgodilo, da bi domači plezalci strmeli nad plezanjem tujega plezalca! Sicer pa je Kurt Albert spravljal v zadrego tudi svoje rojake, kajti tudi tam je zlezal take VI +, da bi jih mirne duše lahko ocenili s VII.

Kurt Albert študira matematiko, star je 23 let, s plezanjem je začel 1968 v frankovski Juri. Leta 1969 in 1970 je že vedel, kaj hoče in se je sistematično pripravljal, da svoje cilje doseže. 16 let star je že preplezal Livanosovo zajedo v Cima Su Alto in Carlessovo smer v južni steni Trieste. Leta 1971 in 1972 je preplezal Walkerjev steber v Grandes Jorasses. Potem je ponovil najtežje smeri v Fleischbanku, Predigtstuhlu (direttissimo), Schmuckov kamin, Rofanu, Wettersteinu, v Dolomitih. Tu si je med drugim zapisal med uspehe Philipp-Flammovo v Punta Tissi, Oggionijevo zajedo v Brenti, francoski steber v Crozzonu, na kar se je obrnil k Mt. Blancu in med drugim preplezal zahodno steno Petit Dru (Robbinsovo smer) in severovzhodni steber les Droites. Leta 1972 se je moral umakniti v Eigerju iz bivaka »Lastavičje gnezdo« — zaradi neurja, prav tako zaradi nevihte iz zahodne stene Blaitière, kjer je bil že nad Brownovo počjo, pa sta se morala s tovarišem v 10 spustih po 40 m rešiti iz stene.

L. 1974 se je težko ponesrečil. V gosti megli je zgrešil vstop v Sollederjevo smer v severozahodni steni Civette in vstopil precej daleč desno od pravega vstopa. Potem ga je zadel kamen, mu težko ranil lobanjo, vendar se je rešil sam in sam tudi prišel v bolnico.

Leta 1972 je zapustil Alpe in se odpravil v ZDA v El Capitan.

ZGODOVINA GASHERBRUMA I.

NEJC ZAPLOTNIK

Leta 1892 je angleški raziskovalec Conway prodiral po neizmernem ledeniku Baltoro v Karakorum. Šele globoko v dolini je zagledal lepo, visoko goro in jo poimenoval Hidden Peak (Skriti vrh), zmotno misleč, da se prikaže ta gora šele prav v koncu zgornjega ledenika Baltoro. Res je, da leži gora daleč v ozadju in je precej skrita. Hidden Peak zato ni slabo izbrano ime in se je že precej uveljavilo. Vendar se nam zdi, da je pravilneje, če ohranimo gori pomembno ime Gasherbrum I. Beseda izvira iz jezika Balti, torej enega od številnih tibetanskih dialektov in pomeni Bleščeča stena. Višino so merili s štirih strani; srednja precej točna vrednost 8068 m velja za nesporno že več desetletij. Zato je važna trigonometrična točka Karakoruma in od nje so odvisne tudi druge vrednosti.

Conwayeva ekspedicija se je povzpela na Pioneer Peak — 6970 m, stranski vrh Baltora Kangri, tedaj znanega pod imenom Golden Throne (Zlati prestol — 7312 m). To je bila za tiste čase velika senzacija, a še pomembnejše so bile topografske meritve zg. Baltora, Gasherbrum I. je bil prvič izmerjen in fotografiran. Leta 1909 je pod Gasherbrum vodil ekspedicijo vojvoda Abruzzi, Vittorio Sella pa je napravil še danes nepreprosljive fotografije gore.

Leta 1929 je Zg. Baltoro raziskovala močna italijanska ekspedicija pod vodstvom Spoletskega vojvode. Prof. Ardito Desio je opravil mnoge geološke in geografske raziskave ledenika Abruzzi (skrajni Zg. Baltoro). Karte, ki so jih naredili, še danes pomenijo glavni prispevek k poznavanju verige Gasherbrumov in sosednjih vrhov.

Leta 1934 je »himalajski papež« G. O. Dyhrenfurth vodil močno raziskovalno ekspedicijo. Raziskovala je južni Gasherbrum — ledenik, Gasherbrum I. iz severozahodne, zahodne in jugozahodne strani. Hans Ertl in André Roch sta na Gasherbrum I. po »mednarodnem rebru« dosegla višino 6670 m.

Odkrila sta najlepši dostop na vrh, a ker je bila ekspedicija raziskovalnega značaja, ga niso mogli naskočiti.

Leta 1936 so Francozi organizirali svojo prvo himalajsko ekspedicijo, za cilj so si izbrali Gasherbrum I. Imeli so veliko denarja, številčno in alpinistično izredno močno skupino, vodil jo je Henri de Séogogne. Iz Darjeelinga so pripeljali 35 Šerp, imeli so 14 ton prtljage. Ker v Skarduju še ni bilo letališča, so do baze potrebovali 24 dni. Smer so si

---

PETER SEMJONOV — TJAN-ŠANSKI

Semjonov je bil dokaj znan ruski prirodoslovec. Rodil se je leta 1927. Zanimanje za naravo je imel nekako pirojeno in še mlad si je pridobil ime. Resni in kritični mladenič je dobil nalogo, da prevede delo nemškega geografa Carla Ritterja, »Zgodovina geografije in odkritij«. Ob tem prevajanju je videl, kako malo vedo geografi o Tjan-Šanu, 2500 km dolgem gorovju v centralni Aziji. Sredi 19. stoletja so se še zanašali na antične in srednjeveške vire. Tjan-Šan je bil na zemljevidu velika bela lisa. Semjonov je sklenil, da bo prodrl v »Nebeške gore«, tako so v Rusiji imenovali Tjan-Šan. Prosil je geografsko društvo, da bi organiziralo ekspedicijo, in uspel. Najprej je šel v Berlin poslušat geografa Ritterja, nato je odšel v Alpe, zavil v Italijo in se 17 krat povzpel na Vezuv. L. 1854 bi bil skoraj padel v vulkansko žrelo delujočega ognjenika. Dve leti nato si je postavil šotor v Vernih, današnji Alma-Ati v vnožju Transilii-Alataua. Isti dan je obhajal svoj 30. rojstni dan.

V Tjan-Šanu je raziskoval geologijo, botaniko, zoologijo in geografijo. Vse to je namreč obvladal. Povzpel se je na 23 prelazov, izmeril višino 50 vrhov, zbral 300 vrst kamena in 7000 rastlinskih vrst, med njimi mnoge znanosti neznanane, poleg tega pa še bogate zbirke insektov in mehkužcev. S topografiji je narisal prvo realno karto Tjan-Šana.

Leta 1906, ob 50-letnici njegove ekspedicije v Tjan-Šan, je s carskim dekretom dobil dovoljenje, da si je pridejal ime Tjanšanski. 40 let je bil podpredsednik ruske geografske družbe in jo praktično vodil (predsednik je bil vedno član carske družine).

Bil je častni član 53 znanstvenih organizacij, redni član 12 in dopisni član 8 ruskih in inozemskih. Po njem se imenuje ena od gorskih verig v Tjan-Šanu, en vrh in en ledenik ledenik istotam, ena gora na Spitsbergih, ena morska ožina in gorovje na Alaski in na Altaju. 27 rastlinskih vrst in 64 živalskih ima ime po tem ruskem znanstveniku.

(Po »Der Tourist« 1977/8)

izbrali po J rebro na koto 7069 (Južni Hidden Peak) in dalje po JV grebenu na vrh. Smer je bila za tiste čase zelo težavna, zabili so mnogo klinov in napeli kilometre vrvi, da so jim Šerpe lahko nosili tovore. Dosegli so koto 7069, a presenetil jih je prezgodnji monsun, reševati so morali dva nosača, ki sta pri sestopu zdrsnila. Hrib so morali zapustiti brez uspeha.

Dve nadaljnji desetletji je Gasherbrum I. sameval. Šele leta 1958, ko so ostali le še trije neosvojeni osemtisočaki, je Gasherbrum I. zopet postal veliki cilj. Tokrat so se poskusili Američani pod vodstvom Petra K. Schoeninga. Izbrali so »mednarodno rebro« in ga imenovali Rochov greben. Privedel jih je na snežno kupolo 6703 m, kjer so postavili tabor 3. Do sem so porabili 1700 m vrvi, pomagali so jim nosači Balti. Tabor IV so postavili na začetku velikega platoja, skoraj 3 km pred vršno kupolo. Štiri dni je vršna naveza čakala v taboru IV lepega vremena, 4. julija je pet mož končno lahko odšlo proti taboru V. Gaz po vodoravnem platoju v globokem snegu jih je močno dajala. Prvi je uporabljal kisik, neprestano so se menjavali v vodstvu, pogrešali so smučiči. Tabor V so postavili 7400 m visoko, do vrha je bilo še 3 km in 700 m višinske razlike. Trije so se vrnili v tabor IV, Schoening in Kauffman pa sta ostala. Naslednji dan sta s pomočjo kisika pregazila vso ogromno razdaljo in dosegla JV greben. Ob treh popoldne sta stala na vrhu. Le K_2 je segal še više, vsi drugi vrhovi so bili pod njima. Nebo brez oblaka jima je odprlo prekrasen razgled, celo uro sta se zadržala na vrhu, ob devetih zvečer sta bila zopet v taboru V. Naslednji dan se je pooblačilo in v slabem vremenu sta pobegnili s hriba. Natanko po dveh mesecih so bili zopet v Skarduju, kar je za tiste čase in za tako uspešno ekspedicijo izredno kratek čas.

17 let se Gasherbruma I. ni lotil nihče, leta 1975 pa sta prišla Avstrijca Reinhold Messner in Peter Habeler! Njun vzpon čez severno steno v alpskem stilu prav gotovo pomeni revolucijo v himalaizmu, čeprav stena še zdaleč ni tako težka, kakor sta jo sama razglasila. Z dvanajstimi nosači sta 26. julija dosegla bazo. Tu sta srečala poljsko ekspedicijo Gasherbrum II in Gasherbrum III in avstrijsko ekspedicijo na Gasherbrum I, ki je nameravala ponoviti ameriško smer. Tabor I sta imela skupaj s Poljaki, deset dni

sta porabila za aklimatizacijo, za opremljanje bivaka pod steno in za ogledovanje. 9. avgusta sta zapustila bivak in preplezala spodnji strmejši del stene, s težavno skalno bariero. Plezala sta nenavezana, kar jima je omogočala le vrhunska kondicija in popolno medsebojno zaupanje. 1600 m nad prvim bivakom sta postavila drugega in naslednjega dne nadaljevala proti vrhu. Napredovanje je bilo sprva lahko, nato pa je pobočje postalo bolj in bolj strmo, sneg je bil zoprno spihan, zdelovala ju je višina. Ob pol enih sta stala na vrhu — »srečna kot otroka«. Prekrasno vreme, fantastičen razgled, eden redkih veličastnih trenutkov v življenju, kakor pravi Messner. Dva dni kasneje sta bila zopet v bazi.

Ko sta Messner in Habeler sestopala, je bil Gasherbrum I osvojen že tretjič. Hans Schell, Herbert Zefferer in Robert Schauer so dosegli vrh 11. avgusta po originalni ameriški smeri. V senci Messnerjevega in Habelerjevega vzpona se za njihov podvig sploh ni razvedelo.

Letos smo prišli mi in to v rekordnem času, v šestnajstih dneh, preplezali smo novo smer po JZ grebenu. Za daljšo in tehnično težavnejšo smer smo rabili le dan več kot Messner in Habeler, plezali smo sicer v klasičnem ekspedicijskem, vendar »čistem« stilu: majhna ekspedicija, brez višinskih nosačev, brez kisika in brez vsakega pompa in pretiravanj, ki jih tako rad uporablja Messner.

Vir: Mountain 54/1977.

GEOGRAFSKE IN GEOLOŠKE ZNAČILNOSTI VISOKEGA KARAKORUMA

JANEZ GRADIŠAR

Če pogledamo zemljevid Azije, vidimo, da so gorske verige s SZ delom Indije in Vzh. Turkestanom (Sinkiang) najbolj zgetene skupaj, na širini kakih 600 km. Proti vzhodu se pahljačasto razširijo na 1400 km širine, tako da ima visoka planota Tibet dovolj prostora. To zgetenost gorskih verig na zahodu imenujemo — veliko nagrudenje v Centralni Aziji: na severu pamijska, ki se je umirila že v zgodnjem paleozoiku in na jugu mlajša (v mezozoiku in kenozoiku) alpinska himalajska sintaksa, ki je severozahodni konec velikega himalajskega orogena (orogen = nastanek gora) ali orogeneze. Hindukuš in Karakorum tvorita mejo med obema skupinama in ju zato označujemo kot osni pas (zone axiale).

Karakorum je znan že dolgo kot najbolj zeledenelo pogorje poleg arktičnega področja: Karakorum ima 28—50 %, Himalaja 8—13 %, Alpe 2,2 % ledeniške površine (po Visserju).

V visokem Karakorumu v glavnih dolinah ni ledeniških teras z ledeniškimimi odlomi. Zato lahko potujemo po ledenikih — velikanih Siačen, Baltoro, Biafo in Hispar več kot 200 km daleč, do gora in grebenov. Tudi stranski ledeniki nimajo »kataraktov«. V visokem Karakorumu je skoraj ledena doba. Upadanje ledenikov je relativno majhno. Ledeniška prostornina je zadnjih nekaj stoletij videti neizpremenjena: Drugače je v Nepal ali Hindukušu. Skoraj vsi velikanski ledeni veletoki in vsi večji stranski ledeniki se močno tajajo in ginevajo.

Krepitev ledenikov je velika, kajti količina padavin je posebno v višjih predelih zelo obilna. Spodaj v dolini Indusa — pod 5000 m vlada puščavska suša, toda v visokem področju med 5000 do 8000 m je letno do 4 m padavin in več. 4 m vode odgovarja 42 metrom sveže zapadlega pršiča. Torej ogromen letni prirastek. Vsi vrhovi in grebeni v Visokem Karakorumu so visoki nad 5000 m in več, maksimum padavin je tu najverjetnejši. Tako nastanejo divji grebeni snežnih opasti in številni viseči ledeniki, prilepljeni na strmih stenah. Ti povzročajo številne ledne plazove v vsakem času, tudi ponoči. Prav ti plazovi so izdatna hrana ledenikom.

Tajanje (ablacija) ledenikov je zaradi ogromnih površinskih moren zmanjšano. Morene se v spodnjih predelih razgrnejo po lednih površinah kot zaščitni plašč. Ta oklep je dobra izolacija pred sončnimi žarki in zračno toploto, ohranja ledenike, ki neverjetno daleč prodirajo vse do suhe vročine — dolini Indusa. Ledeniški jeziki se dobesedno uduše

v ledeniški groblji. Iz teh in po teh ogromnih ledenikih teko površinski potoki, ki tvorijo v ledu prave dolinske sisteme v ledu in jih je včasih posebno podnevi v vročem soncu težko prekorati.

Nieve penitente — penitentes — spokorniki — je ledeniški pojav v Andih (vzrok: sneg prhni in se topi pod navpičnimi sončnimi žarki v suhem ozračju). Včasih dosežejo višino človeka in zelo različne oblike podobne postavam, zato ime »spokorniki«. Nekateri ledeniki v Karakorumu so bogati s temi spokorniki, kar cel pragozd je takih raznih stebrov in osti, ki močno otežkočajo pot.

Tudi zobčasti led je pogosto pojav v Karakorumu: stranski ledenik se ne spoji z glavnim, ampak ga prekrije in je kot tujek na njegovem hrbtu. Ledenik, morena in na njej ostanki stranskega ledenika, to je sestav takega pojava. Premikanje podlage, suh zrak in sonce to mrtvo pokrivalo, ta tujek, spremeni v »zobčasti led«.

Zelo značilno je »žlebičevje« strmih snežnih sten, ki so najlepše na severnih in severovzhodnih pobočjih. Ta pojav nima nič skupnega s plazovi. Plazišča so čisto v isti steni povsem drugačna. Vedno lahko opazujemo, da se to filigransko žlebičevje (brazde) navzgor nadaljujejo in končajo šele na grebenu oz. bolje na stolpičih, razih in posebno na opasteh.

Znano je, da je temperatura v Himalaji in Karakorumu zelo visoka. V višini od 6 do 7 tisoč metrov lahko na opoldanskem soncu namerimo tudi 70 in več stopinj, medtem ko je zraven v senci nič stopinj. Na soncu torej sneg kopni, voda pa v senci v istem času takoj zamrzne. Severne stene sonce doseže šele opoldan, sončni žarki v Himalaji poleti padajo zelo strmo. Vsak pomol vrže dolgo senco, posebno v prisojah ležeče opasti. V strmini voda curlja, v senci takoj zaledeni. Tako nastane v snegu sistem žlebovja, pod njim pa za roko ali celo za človeka debele ledene sveče (oz. ledena rebra) izredne trdote.

V moreno zaviti ledni veletoki so v Visokem Karakorumu v svojem spodnjem toku leni, aktivnejši pa so viseči ledeniki, kar dokazujejo pogosti ledni plazovi. V Alpah se taki ledeniki le počasi premikajo, komaj nekaj metrov na leto, hitrejši pa so v Himalaji in Karakorumu zaradi velikanskih snežnih padavin in vročine, ki povzročata obilico vode. Kljub močnemu izparevanju ostane še dovolj vode, ki pronica v globino in pri tem zadene na neprepustne sloje. Če je strmina taka, da teče voda po površini in prepoji samo vrhnji sloj, v senci pa zopet zamrzne, nastane »rebričasta ali žlebičasta stena.«. Če je v steni vdolbina, ki zadržuje vodo, povzroči tvorbo visečega ledenika. Voda predira podenj in tvori drsno ploskev, ta pa poveča labilnost celotne mase. Zato tudi ponoči ne prenehajo plazovi takih visečih ledenikov.

Viri: Alpinismus, Mountain, Zemepis velehor, Der Dritte Pol (G. O. Dyhrenfurth), American Alpine Journal.

SEVERNA STENA MATTERHORN PRVIČ POZIMI — SOLO

14. do 16. febr. 1977 je 19-letni Japonec, gorski vodnik Tsuneo Hasegava v zelo slabem vremenu sam preplezal smer bratov Schmid v severni steni Matterhorna. 14. febr. ob 7.30 je odšel iz kočje Hörnli. Istočasno sta vstopila R. Schiestl in E. Schwarzenlander v isto smer. Opoldne je začelo snežiti. Avstrijca sta hotela uiti iz stene na kočjo Solway, pa se jima ni posrečilo. Morala sta se spuščati po steni in sta ponoči dosegla Hörnli.

Hasegava je bivakiral nad prečnim ozebnikom. 15. febr. je bilo lepo, mrzlo. Japonec je moral proti desni strani stene, toda slabe razmere (vihar, sneženje) so ga prisilile v nov bivak. 16. febr. je ob 15.50 stopil na vrh, sestopil po grebenu Hörnli in dosegel kočjo Solway ob 17, vse v slabem vremenu. 17. febr. je ob 9.30 nadaljeval sestop po Hörnliju in ob 16. prišel v kočjo Hörnli, še vedno je snežilo. Ob 20.15 je bil na Schwarzsee, 18. febr. ob 9.30 pa je prišel dobre volje, nič ozebel, v Zermatt.

Gre za popolnoma samostojni zimski vzpon po tej smeri, brez vsake asistence, v najslabših zimskih razmerah. To je komaj peta solo-ponovitev smeri bratov Schmid.

T. O.

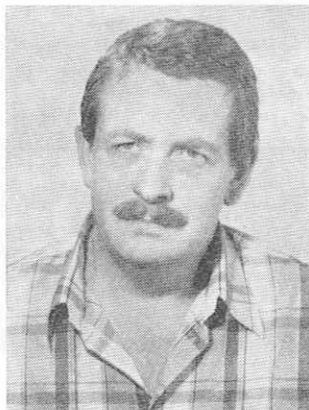
PLEZANJE NA SAŠKEM DANES (Elbsandsteingebirge)

Saški peščenec v nemškem sredogorju danes v Vzhodni Nemčiji radi obiskujejo plezalci iz vseh nemških dežel. Plezanje v peščencu je nekaj posebnega, poleg tega pa je pri številnem obisku tudi nekaj politike. Center vzhodnonemškega plezalstva je mesto Dresden na saškem jugu. Seveda to niso prave gore, gre za 200 do 700 m visoke »mizaste« tvorbe, Laba pa jih predira na višini 120 m in tvori erozijsko bazo. Gozd in

GOSPODARIČINA GORA

MARKO ČIBEJ

»...in drugič: splošen članek o Pakistanu, o njihovi deželi in življenju ter zlasti o gorah na severu...«, tako nekako mi je napisal Šoder v navodila in pojasnila h karakorumski številki PV. Ampak kateri Pakistan in katere gore je mislil, tega pa ni napisal. In tudi ni napisal in pojasnil, kako naj miniaturist, kakršen sem, v enem zamahu naslikam deželo, kjer sem pustil tri leta polnega življenja in dobršen kos srca. Ali naj pišem o Baburju in Aleksandru Velikem, čigar pohod se je tu iztekel, o sindskih kraljih? Ali o Napierju, Jinnndhu, Burnsu in drugih modernejših inačicah klasičnih veličin? Če naj povem kaj o Pakistanu nasploh, se temu ne morem povsem izogniti, pa čeprav bi raje pisal zgolj o občutih, o tistem nežnem »faux bourdonu«, ki spremlja muziko spominov na zamišljene večere nad Indom, na slovesno razigrano patansko ohcet, na vihrave zvoke in dišave bazarja Kissahani. V teh podobah živijo dosti manj znani junaki: Beni iz Karačija, Khambel Khan iz Bare, Sayeedovi iz Lahora, Alam Zeb iz Matiltana, Ishaq od vsepovsod. Za njimi stojijo mogočne kulise Indijskega ocena, mogulskih obzidij, belih vrhov Mankiala in nad njimi vsemi zanosna silhueta Gospodaričine gore. Tega je za celo knjigo, ne le za kratek članek. Ni druge izbire, natresel bom nekaj kamenčkov. Morda bodo dali slutiti, kakšen je mozaik.

Ing. Marko Čibej

1. Mesto na jugu

Ne da bi naju motil najin poslovni odnos, sva z Benitom Aloysinsom Fernandezom postala prijatelja kakih deset minut potem, ko me je prvič sprejel na letališču v Karačiju. Beni se je rodil v takrat portugalski Goi, služboval na Ceylonu, v Bahreinu in Karačiju. Obožuje muziko, smeh, kitajsko kuhinjo in škotski whisky. Razlogov dovolj

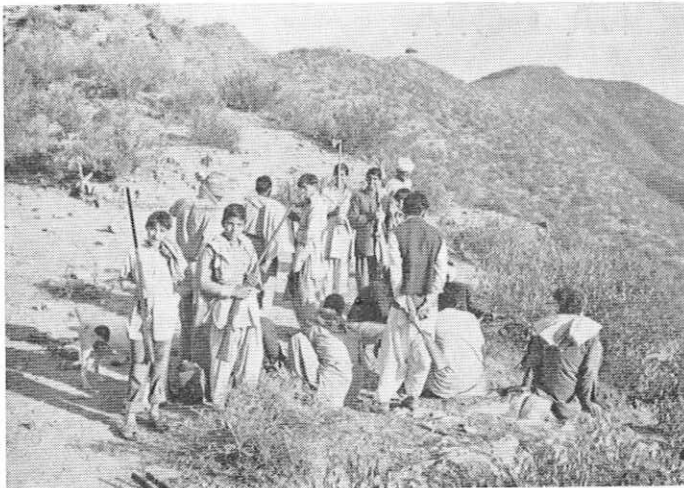
pečine, različno visoke, to je slika te pokrajine. Skala je trdna, redko manj trdna, v nekaterih pasovih podobna kvarcitu, sem in tja krušljiva. To zavisi od veznega sredstva, ki je po večini glinovito, kremenasto ali apnensko. Okoli 1000 prostostoječih, med seboj nepovezanih skalnatih vrhov je tu posejanih, toliko so jih naštelci plezalci. Pokrajina ni daleč od severne Češke. Značilno zanjo je relativna prvobitnost, pečine ostrih, navpičnih oblik, širni gozdovi in redka naseljenost.

Tu se pleza brez umetelnih sredstev: ne dolbejo se stopi in oprimki, ne uporabljajo se klini za oprimek ali za stop, ne uporablja se vrv v nategu, tudi ne stremena, ne preči se z vrvjo. Uporablja se za oprimek in stop samo to, kar daje skala po naravi. »Človeška lestvica« in vzajemna opora se dovoljuje, vendar se zgornji plezalec mora z lastno močjo držati v steni. Redki klini z obročkom se uporabljajo samo za počivanje ali varovanje. Isto velja za varovalne zanke. Ta pravila je leta 1913 natančno oblikoval Rudolf Fehrmann. To je bila osnova prostega plezanja, ki pa seve ni ostala nespremenjena, razvijala se je v svojem svetu.

G. O. Dyhrenfurth — zdaj ga imenujejo himalajski pionir (ne več papež), je l. 1954 zapisal v uvodu k nemškemu prevodu »Zapadna stena Druja«, ki jo je napisal slavni Guido Magnone: »Spominjam se še dobro, kako so specialisti, ki jih je oblikovala »saška Švica« prvič prišli v Alpe in klasične dolomitske ture (takrat uradno ocenjene kot »skrajno težke«, »na meji možnega«) označevali kot »prijetno pohajkovanje«.

Danes alpinistom iz Vzhodne Nemčije ni lahko priti v Alpe, zato je tudi malokomu znano, kaj danes počno v saškem peščencu. Če danes ves alpinistični svet sanjari o vrnitvi k »prostemu« plezanju, zraven pa še vedno razvija tehnično plezanje, potem ta klic po prostem plezanju za saške plezalce ne pomeni nič, kajti ves čas so mu ostali zvesti in dosegli v njem neverjetno dovršenost. Dietrich Hasse je v prvih letih po vojni tam odprl tudi kako novo smer, ki so jo ocenili kot »zadnjo možnost«.

Patani v svojem svetu
Foto Marko Čibej

za medsebojne simpatije, tudi če bi ne bilo njegovega hudomušnega realizma in čudovite sposobnosti, da z vso vzhodnjaško lagodnostjo opravi v eni uri delo, nad katerim bi se kdo drug potil ves dan. V milijonskem mestu pozna vsakogar, ki kaj pomeni. V deželi, kjer zaleže osebno znanstvo dosti več kot kak uraden papir, taka kvaliteta ni od muh in dosti zaslug ima, da sva mimo strahotne birokracije prekrmarila naših petnajst tisoč ton opreme iz nabite karačijske luke na 1600 kilometrov oddaljeni jez na Tarbeli.

Ob večerih odhajava v park na griču, odkoder se vidi vse ogromno mesto. Sprehajava se med pisano množico ljudi, ki so posedli po travi. In Beni mi rad pripoveduje o življenju v »starem« Karadžiju.

Pred dobrimi tridesetimi leti je bil Karači prijetno mestece nad oddaljenim pristaniščem in je imel kakih dvesto tisoč prebivalcev. Veter je imel dovolj prostora med redko posejanimi hišami, da je vanj prinašal svež morski zrak.

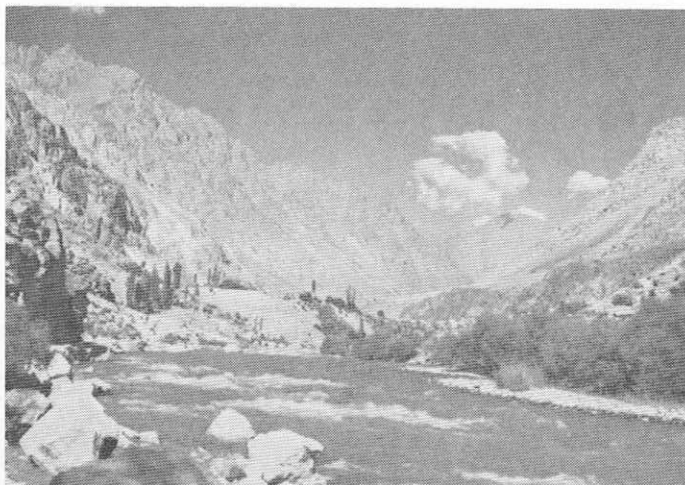
Po razdelitvi britanske Indije leta 1947 na Indijo in Pakistan se je ta idila v trenutku podrla. Nenadni eksodus milijonov indijskih muslimanov v novo državo je Karači v

---

Zdaj pravi v »Alpinismusu« 1977/5, da je saška plezalska akrobatika napredovala bolj kot kjerkoli na svetu (torej tudi bolj kot v ZDA). Sedanje najtežje smeri so za eno, dve stopnji težje od najtežjih v štiridesetih in petdesetih letih tega stoletja. Bernd Arnold, najuspešnejši mož zadnjih desetih let v Polabskem pogorju, sodi, da vrh še ni dosežen.

Bernd Arnold je plezalski fenomen, ki je odprl novo dobo v saškem peščencu. Star je komaj 20 let, tiskar po poklicu. Ves se je posvetil plezanju, živi disciplinirano, kakor mora danes živeti vsak vrhunski športnik: dieta, abstinenca, predpisan obseg in način treninga. Značilna zanj je izredna koncentracija, izjemna zanesljivost, brzina in eleganca. To je nov tip alpinista, ki ga alpinisti izpred desetih, kaj šele dvajsetih let komaj še razumejo. Alpinistična generacija šestdesetih let — njeni zastopniki so prišli tudi v slovenske stene (Herbert Richter in drugi) — še ni dosegla nivoja, ki ga predstavlja Bernd Arnold, preveč je bila še obremenjena s tradicijo, dosegla pa je seveda tudi ona lepe uspehe. Bernd Arnold je v peščencu preplezal nad 200 novih smeri, ki so zasenčile vse stare, ki pa tudi niso lahke, saj se dosežki tam točkujejo. Naj navedemo: B. Arnold vodi s 445 točkami, drugi je H. Richter s 36, šesti šele je D. Hasse sam z 11, deveti je Hassejev tovariš iz Cine L. Brandler ...

Trije Amerikanci so l. 1976 — uvedel jih je senior Fritz Wiessner — plezali tri tedne na Saškem. Henry Barber je izjavil v imenu vseh treh: »Obiskal sem stene v Evropi, Avstraliji, Ameriki, nikjer nisem našel taka merila za prosto plezanje kakor na Saškem. Kaj takega, kar sta tu preplezala H. Richter ali B. Arnold, ne bi preplezal noben zahodni plezalec.« Barber spada v najmlajšo ameriško generacijo, ima za seboj vrsto vzponov v stenah nad Yosemite, in tam prvenstvene solo vzpone brez »tehnik«. No, glede »tehnik« na Saškem ni ostalo pri starem: Dovoljene so zdaj zanke, medtem ko prižemne zagozde (na klupo) še vedno ostro odklanjajo, češ da bi se njihova uporaba na skali poznala. Hasse meni, da bodo tamkajšnji plezalski sodniki glede zagozd morali

neka mesecih spremenil v velemesto, v katerem živi danes skoraj pet milijonov ljudi. To je povzročilo popolno urbanistično zmedo, od katere si mesto še danes ni opomoglo. Če zaviješ s široke moderne avenije, se nenadoma znajdeš v labirintu ozkih, smrdljivih uličic. Čas blagodejnih maestralov je minil, preveč je zidov, da bi še lahko odnašali izparine velemesta na sever v sidsko puščavo. Morda je to najbolj kozmopolitsko mesto na svetu, v nacionalnem in socialnem smislu. Dvomim, da je na svetu kak narod, ki ne bi imel zastopnika v tem vrvežu. Socialni kozmopolitizem vsekakor ponazarja beračica, ki zavita v nemogoče cunje spi z otročičkom na prsih pred izložbo zlatarne na Tariq Roadu, kjer gospa v prelepem sariju pravkar plačuje kakih dva tisoč dolarjev vreden nakup, in javna skrivnost je, da je kakih petdeset odstotkov modernih naselij zgrajenih s profiti prostitucije.

Sonce zahaja in nenadoma se nanj zarišejo grobi grebeni baludžistanskih gora. Otroci spuščajo zmaje, ki so do zdaj poskakovali nad nama. Molčiva. Daleč pod nama se na peščino ob Paradise Point neslišno vali ocean.

---

popustiti in morda še pri čem drugem, kar bi bistveno ne spremenilo dosedanje »športne fairnese« v peščencu.

Glede težavnostne lestvice je tu precej novega, saj so že v 60. letih imeli VII. stopnjo in poleg nje še VII a, b in c, VII b je ustrezal naši VI +. Sredi l. 1976 je prezidij DWBO (Deutsch. Verband für Wandern, Bergsteigen und Orientierungslauf) dodal še VII d in VII e, na potrditev pa še čaka predlog za štiri nadaljnje stopnje: VIII a, VIII b, VIII c in VIII d. Nekoliko zapleteno!

T. O.

KRUH V DOZAH

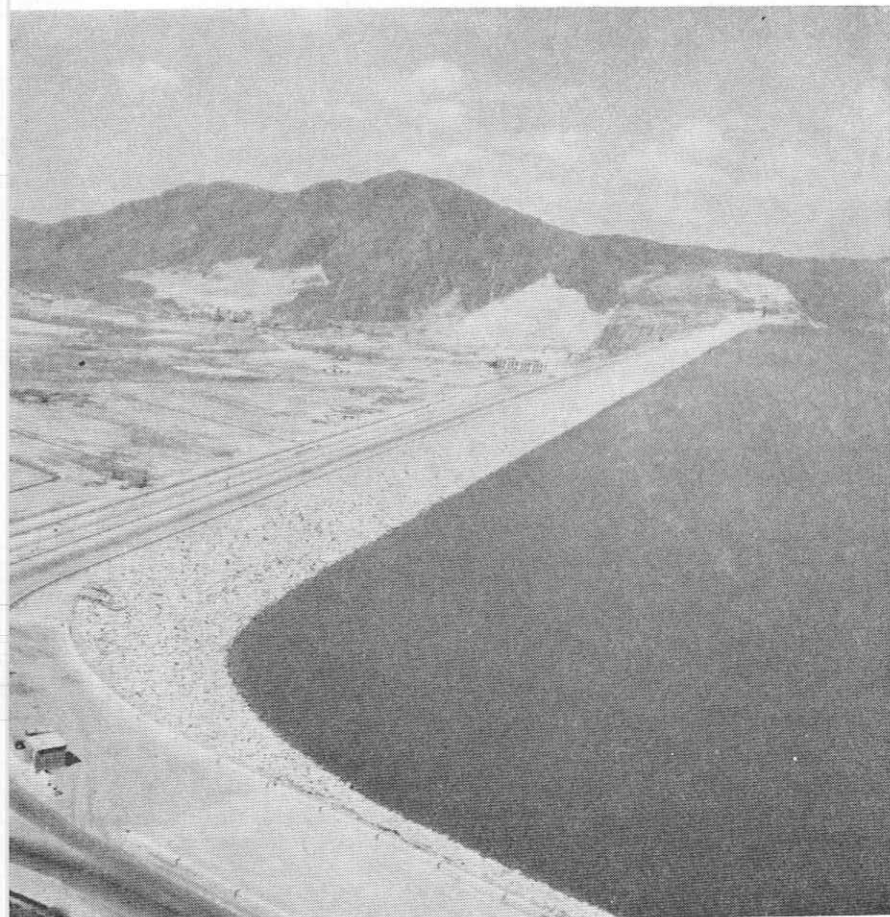
Kruh je bil in je še v planinskih kočah poseben problem, to se pravi v tistih, ki se ne oskrbujejo z motornim prevozom po cesti ali žičnici. Velika peka ne more biti vsak dan, vsak dan svež kruh pa je težko znositi na plečih.

Zdaj so nemški fabrikanti začeli proizvajati kruh v dozah — za primer sile, ujme, katastrofe. Za eksport! Westfalska tovarna Mestemacher izdeluje tak kruh v dozah, ki se prav nič ne razlikuje od navadnega. Ne, le v eni — dalj časa drži, ker sveže spečenega sterilizirajo. Doza se zelo lahko odpira, pokrov doze se enostavno odvijne, ni treba posebnega odpiralca. Kupec dobi pri nakupu še plastični pokrov, ki zapre dozo, če se vsebina ne porabi takoj. V dozah proizvajajo vse vrste kruha od domačega kmečkega do danes najbolj razširjenega. Doze tehtajo 250 do 500 gr. V Nemčiji ga že prodajajo v trgovinah in specialnih lokalih.

V teh dozah — pravi proizvajalec — ostane kruh užiten dve leti, je pa že izvršena praktična preizkušnja, ki pravi, da je tak kruh sploh nepokvarljiv. Kaj to pomeni za ekspedicije, za ture, za potovanja!

T. O.

Tarbela Dam —
zemeljski jez
na Indu
Foto Marko Čibej

2. Prebujena dežela

Sind je reven, peščen in prašen. Sindi so leni, gobezdavi in gizdavi. Kljub očarljivi patini hajderabadskih dvorcev in junaških mitov o njihovih knezih, kljub veličastnim mavzolejem nesmiselno ogromne nekropole v Thatti, kljub skrivnostim Mohendža Dara, me ne privlači ta del dežele.

Letimo proti severu in na levi začno rasti divji in goli grebeni baludžistanskih gora. Nekje pod nami je Sui, odkoder teče zemeljski plin po vsej deželi, za obzorjem je Quetta, prestolnica te še napol fevdalne province. Sardarji, kot se imenujejo plemenski poglavarji v Baludžistanu, so še do nedavnega vladali z močjo despotov. Gospodarstvo dežele je tradicionalno slonelo pol na roparskih pohodih in pol na kmetijstvu in pašništvu v redkih zelenih dolinah. Če te odštejemo, je Baludžistan zmeda golih hribov in skalnih sotesk, kjer poleti temperatura skoči na nemogočih 70° C.

Ti kraji so bili prizorišče tipičnega azijskega političnega manevra. Ko je leta 1974 začel predsednik vlade Ali Bhutto lomiti sardarsko oblast, so ti organizirali gverilsko vojsko. Genialni politik je odgovoril po svoje: iz Baludžistana je umaknil redno armado in uporniki nenadoma niso več imeli nasprotnika. Sprejeli so ponudbo vlade, da se vrnejo domov in izroče orožje. Ta predaja je bila ganljiva: gverilčevo puško je prevzel sam general in jo takoj nato vrnil lastniku, vendar topot z uradnim orožnim listom. Junaški Baludž je ohranil svoj ponos in obenem začel vsaj malo postajati Pakistanec. To pa je za to mnogonacionalno deželo važna zadeva, od tega »nadplemenskega« čustvovanja je v marsičem odvisen uspeh socialne revolucije, ki jo je po bangladeški polomiji leta 1972 začel Ali Bhutto.

Pakistan, v katerem je dvaindvajset družin obvladalo 90 % narodnega dohodka, je namreč šolski primer za znano pravilo, da je reakcionarna buržuazija nosilec nacionalne nestrp-

nosti. Pri vsem demagoškem patriotizmu je prav ona tista, ki — ne brez tujih vzpodbud — prav te čase poskuša porušiti s tako težavo ustvarjeno enotnost države. Motivi kontrarevolucije so seveda enako človeški kot kjerkoli drugje po svetu: pohlep in egoizem, vendar je bilo oboje v tej deželi izraženo z neverjetnimi skrajnostmi. Veleposestniki so oddajali zemljo v najem za eno leto ali celo samo za eno žetev in za protivrednost jemali najmanj polovico žetve. Kmetu, ki je moral nositi vso režijo, je redko ostalo več kot deset odstotkov pridelka, poleg tega pa je bil v stalni nevarnosti, da ga lastnik brez razloga načene na cesto. Milijoni brezpravnih najemnikov so tako predstavljali pri nas skoraj neznan pojav agrarnega proletariata, po ekonomskem položaju in življenjski usodi povsem sorodnega industrijskim delavcem. Industrijski mogotci so v vsem posneli svoje agrarne vzornike. Normalno je bilo, da je lastnik tovarne ob vsakem pojavu mezdne gibanja, sicer pa povsem rutinsko na vsaj vsakih šest mesecev odpustil vse delavce in iz prenasičene trga delovne sile najel novo, še cenejše moštvo. Tako so vzdrževali mezdni nivo na bednih desetih dolarjih mesečnega zaslužka. Poseben problem so predstavljale investicijske navade teh gospodov, saj ustvarjenih viškov niso nalagali doma, temveč v inozemstvu, in tako držali število delovnih mest na istem nivoju. Zlasti nepatriotsko so se obnašali zemljiški gospodje: celo med indijsko-pakistansko vojno so tihotapili žito iz bogatega Pakistana v vedno lačno Indijo.

Bhuttovi socialni zakoni o agrarni reformi, zemljiškem maksimumu in o zaščiti delavcev so ta razmerja čez noč postavili na glavo. Investicijski denar iz podržavljene težke industrije je začel ostajati v deželi in omogočil izredno visok porast števila delovnih mest, organizirano zaposlovanje viškov delovne sile v inozemstvu prinaša precej deviz, pospešene raziskave so privedle do odkritij ogromnih zalog nafte. Vse to je bistveno spremenilo politično geografijo Pakistana. Bhuttova ljudska stranka ima na svoji strani domala vse kmečko podeželje Sinda in Pandžaba, v mestih pa si kljub velikemu številu delavcev opozicija zagotavlja večino. Ta pojav se poznavalcem razmer ne bo zdel protisloven. Petinosemdeset odstotkov Pakistancev je nepismenih in zato je kakršnakoli solidna politična izobrazba delavcev skoraj nemogoča. Opozicija razredno neosveščeno krepko izkorišča. Če ste brali o protivladnih demonstracijah v Karačiju in Lahoru, lahko stavite, da je vsak od demonstrantov tiščal v žepu kakih deset rupij, ki jih je dobil za svoj nastop. Denarnih problemov opozicija nima, še posebej, ker dobiva pomoč tudi od zunaj. Razgrajaško kampanjo po letošnjih parlamentarnih volitvah in z njo izzvani vojaški udar je dokazano sofinancirala CIA, pa tako širokogrudno, da je cena dolarja na črnem trgu padla za celih trideset odstotkov.

3. Čuvarji zahodnih gora

Moj kuhar in prijatelj Khambel Khan je Patan iz plemena Afridi, čuvarjev in lastnikov slavnega prelaza Kayber. »Maj pipl krajzi pipl, ebribodi šuting.«¹ mi predstavlja v svoji polomljeni angleščini osnovni karakter Patanov, zraven pa da z zaplotniškim režanjem vedeti, da je tudi »krajzi« in da se pravzaprav tako tudi spodobi.

Dežela Patanov leži zahodno od Inda in vzhodno od Kabula. Za afgansko-pakistansko mejo, ki teče čez njihovo ozemlje, se malo zmenijo. Njihov izvor je bil zaradi njihovih izrazito semitskih potez stvar divjih špekulacij, zato pa je njihova zgodovina od prvih Herodotovih poročil dalje zelo stvaren seznam neprestanih bitk.

»S sovražno krvjo so pordečili Kayber,
badžurske gore je pretresal njih bojni klic.
Potokli smo Mir Husaina v Dobu in
mu kot kači zdrobili lobanjo.
V Naušeri sem se do sita nalokal
mogulske krvi.

Iztrgali smo Indiji njene zaklade
vrnili goram Aurangzebovo rdeče zlato.
Med njimi in nami ne more biti miru:
ali pogine Mogul ali Patani.«

Tako poje slavni patanski bard Kušul Khan Khatak, subtilni pesnik in arogantni vojak (1613—1691). Od tistih časov ni bilo nikoli drugače. Če ni bilo zunanjega sovražnika, so Patani hitro našli kak drug razlog, da se stepejo vsaj s sosednjim plemenom ali sosednjo vasjo. Povod naj bi bila ena od patanskih maksim »zan, zar, zamin« — ženska, zlato, zemlja — kar bi sicer potrjevalo patanski čut za praktični del življenja, vendar pa so razlogi drugje. Opazovalci so namreč izračunali, da si takile pretepi občutno pomnožijo vsakih dvanajst let. To pa nima nobene zveze s sončnimi pegami; v takem obdobju ravno zraste nova generacija, ki je v vaški hudžri (gostinski hiši in

¹ »Moj narod je nor, vsakdo strelja.«

posvetovalnici) ves čas doraščanja poslušala zgodbe o junaštvih starejših. Čast in vojna sta edini Patana vredni opravili. Kdo bi se čudil, če se hočejo mladi srboriteži izkazati na enak način.

Patanski značaj in lastnosti so v marsičem podobne slovenskim: živijo v hribih, so izredno nadarjeni obrtniki, nezaupljivi so do vsega tujega, hitro asimilirajo in obrnejo sebi v prid vsako novost, so v večni opoziciji proti katerkoli oblasti in — z besedami Kušul Khana —

»... če vzdigne med njimi vreden se mož,
že vsakdo mu streže po glavi...«

Razlika pač obstaja: medtem ko nese Kranjec na sprehod marelo, se Patan polepša s puško. Te izdelujejo kar doma. Ogledal sem si take delavnice v vasi Dara. Če bi tega ne bil videl sam, bi nikoli ne verjel, da je možno izdelati mitraljez Bren s pilo in kovaškim kladivom in to z vsemi finimi tolerancami, ki jih s težavo dosega v najmodernejših tovarnah. Izbira raznih modelov orožja od pištol do avtomatov je fantastična, naredijo vse, kar hočeš. Pogoj je le, da prineseš vzorčni original, ne načrta. Tega namreč ne bi znali prebrati.

Čenijo, da je danes v severno-zahodni mejni provinci kakih petsto tisoč kosov orožja. Tudi na tej kar pomembni armadi — in seveda na njihovem neupogljivem duhu — sloni poseben pravni status patanskih plemenskih področij. Tam ni vladnih organov, oseba za zvezo je politični agent, ki je Patan in ki se dogovarja samo s centralno vlado v Islamabadu. Prostorska razdelitev oblasti je delikatna: na javni cesti velja oblast vlade, čim stopiš s ceste, si pod jurisdikcijo plemenskega poglavarja in za njegovo gostoljubnost je dobro prositi vnaprej. To pa je spet tvegana reč. Gast je sveta oseba: v skladu s Pakhtunvalo — kodeksom časti — bo gostitelj tudi z orožjem branil gostovo čast in življenje, v imenu Melmastie — zakonov gostoljubja — pa ga bo istočasno poskušal umoriti z grmadami odličnega pilava, božanskega karija in pogrešno zapeljivih kababov. Odnehal bo šele, ko boš naphan do obupa omahnil na že pripravljen čarpoj (posteljo). Pazite se patanske gostoljubnosti, je namreč brez meja!

4. Alam Zeb

Tistega srednje meglenelega avgustovskega dne sem bil najbrž najbolj togoten od vseh Slovencev v Kohistanu, Deželi gora. Kriv je bil seveda Alam Zeb. Pa sem bil po neki drugi logiki malo kriv tudi sam.

Normalen sahab² potuje po tej deželi v avtu, avionu ali klimatiziranem spalniku. Malo bolj avanturističen, a še vedno normalen sahab, ki gre v Swat ali Kaghan, se bo še vedno vozil z džipom in ko še ta ne more dalje, se tudi sahab ustavi. Tako pravzaprav ne morem zameriti Alam Zebu, da se navzočnost kar ene cele sahabovske družine, ko hoče peš čez Kohistan v Gilgit, ne ujema z izkušnjami njegovega verjetnostnega računa. Zato sem tudi sam malo kriv, da se je Alam Zeb uštel in da bodo jutri on in njegova armadica lačni lezli na Džabo.

Pred pol ure je prišel k meni in povedal da »ata nahi, čini nahi, čaj nahi«³ in da mora poslati dva moža nazaj v Matiltan po hrano, če naj bi še šli naprej. Oba sva vedela, da bi to pomenilo še dva brezupno prelenarjena dneva pod duangarskim spodmolom. Toda, če se pogovarjaš z Alanom Zebom, moraš brati med vrsticami in vedeti, da je povedal nekako tole: »Dragi moj sahab, priznam, da sem napačno izračunal verjetnost, da bi se kdaj v Kohistanu pojavili sahab, memsab in dva mulca, ki bi hoteli peš po svetu. Priznam tudi, da smo nalašč vzeli s seboj samo za štiri dni hrane, saj tvoja norost tudi ne more dolgo trajati. Zdaj pa lepo reci: če je zmanjkalo hrane, moramo pač vsi nazaj, tvoja čast bo rešena in mi bomo kmalu spet doma ob debelih čapatijih.« In Alab Zeb skrbno opazuje, če sem prav dojel sporočilo in se pripravlja na hinavsko kremženje in desetkratno ponujanje roke, če bi jaz vendarle kaj razgrajal. Ampak, ljubi moj, jaz sem tudi že dve leti v Aziji, pa čisto neprizadeto vprašam: »Or un do admi, kab uapas aenge?«⁴ »Ka šam, sahab«⁵ je bil obotavljiv odgovor. »Tik he, Alam Zeb, to ham parson Kaškar An ki taraf čalenge,«⁶ sem se zavalil nazaj na blazino. »Veš, Alam Zeb, v Gupisu me čakajo en general, policijski komisar in dva ministra in ni da bi jih predolgo pustil čakati. Ampak dva dni še lahko potrpim.«

Alam Zeb je čisto zgubil zaupanje v verjetnostni račun in je celo pozabil sneti gladko na obraz nategnjeni smehlaj. Eh, Alam Zeb, pozabil si, da je včeraj prišel mimo stric, ki je tovoril na oslu kakih petdeset kil hrane gor na Džabo in dobro vem, da smo bliže čapatijem, če gremo naprej, kot če gremo nazaj.

² Izgovori saab, tj. »gospod«.

³ »Moke ni, sladkorja ni, čaja ni.«

⁴ »In kdaj se bosta tista dva moža vrnila?«

⁵ »Jutri zvečer, gospod.«

⁶ »Dobro, Alam Zeb, torej gremo pojutrišnjem proti prelazu Kaškar.«

Zgornji Palanšej — pot iz Swata v Gilgit, 400 m

Foto Marko Čibej

Čez kako uro mi je prišel Alam Zeb povedat, da bi raje kar jutri šli naprej, ker bi sicer lahko na Kaškarju zapadel sneg in potem... »Kaj pa hrana, Alam Zeb, brez hrane ni mogoče nositi?«

»Sahab, ham khana...«⁷ je Alam Zeb nehal znati urdu in prešel na jezik čitrali v upanju, da se bom zmedel in rekel »Ača«, on pa bi mi potem hitro dal roko. Čez dva dni bi trdil, da sem mu takrat obljubljal preživeti vso nosaško družčino iz lastnih skromnih zalog in jim vsako jutro v posteljo servirati čapati z marelično marmelado. Zato sem Alam Zebu kar po naše rekel, naj gre v rit. Prisluhnil je, se srečno nasmehnil — in mi dal roko. In tako smo zjutraj nadaljevali še mnogo dni dolgo pot čez zadnjo pašno planino Palanšej na visoko sedlo Kaškar An (4600 m), (kjer smo verjetno postavili jugoslovanski družinski višinski rekord), pa dalje po morenah gilgitskih gora.

Kakšna razlika je med swatsko dolino in Gilgitom! Nobenega počasnega prehoda ni. Nekaj pod prelazom smo na višini 4000 m poležavali med modrimi svišči v mehki travi. Samo čez vršni greben smo stopili in pred nami je ležala trda mračna pokrajina brez zelenja, obdana z nenavadno oblikovanimi temnimi gorami in grozljivimi visečimi ledeniki.

Alam Zeb in njegovi so nas spremili še štiri dni navzdol do Pandarja. Od tam smo mi štirje žalostno capljali še 90 km do Gupisa, ker je Ghizar odplaknila cesto, oni pa so se vrnili domov v Matiltan.

Srečali smo se spet še isto leto prav ob koncu ramazana. V Matiltan smo prišli že v mraku in veseli glasovi so naznanjali, da je praznovanje v polnem teku.

Naslednji dan, po slovesni molitvi, so se iz mošeje grede oglasili vsi naši prijatelji. Dolgo in tehtno smo se pogovarjali o vremenu, o žetvi in o cenah krompirja. Občudovali so fotografije, ki sem jih prinesel zanje in malo smo vlekli »čota džina«,⁸ malega Sarvarja, ki pojé »rozena das ser čapati«.⁹ Potem sta nas Alam Zeb in Mohamed ljubeznivo spremila pod Batin An. Naslednjega dne smo se vračali in z Alam Zebom sva spotoma »glihala« za orehe. Sporazumela sva se za ceno in potem mi je ta dobri človek poklonil še vrečo krompirja. Kdaj se spet srečava, Alam Zeb, prijatelj moj?

5. Bordžobadur

Princ Saif-ul-Muluk se je v daljni Siriji zaljubil v vilo Bordžobadur in ji sledil v daljni Kaghan do njene gore Malika Parbat, na kateri je imela čudovit vrt. Vilinski kralj se je razsrdil in poslal nad Gospodaričino goro ledeno nevihto. Princ je zmrznil pod goro in izginil v jezeru, ki se zdaj imenuje po njem, vrt na Malika Parbat pa je izginil pod

⁷ »Gospod, hrano bomo...«

⁸ »mali hudč«.

⁹ »vsak dan deset kil čapatijev«.

ledom. Na gori še prebiva otožna Bordžobadur, se ogleduje v Šiša Parbatu,¹⁰ žaluje za svojim princem in ne pusti nikogar k sebi.

Večkrat smo bili tam, razmišljali in upali najti pot na to čudovito goro, pa je zmeraj šlo kaj narobe, čeprav smo jo snubili z vsem spoštovanjem do stare bajke. Bordžobadur je bila neusmiljena do konca: niti svoje slike mi ni dala odnesti, na prečuden način so se pokvarili ali izgubili zapovrstjo kar trije filmi, na katerih naj bi bila podoba njene gore.

Iz mnogih prelivov je sestavljena mavrica spominov, kdo bi mogel opisati vse odtenke, ki združujejo njeno trobojnico v tak čudežen lok.

V mojem notranjem svetu sta Bordžobadur in njena gora tista rahla vezena. Kot na filmskem posnetku, na katerega si pomotoma slikal dva motiva, trmasto lebdi čez jasne obrise pakistanskih doživetij prosojna podoba Gospodaričine gore, gore, na katero nisem nikoli prišel.

V tej podobi ni tistega neugnanega nemira, ki zahteva izpolnitev, le hrepenenje po ponovnem snidenju.

¹⁰ »Steklena gora« — 4425 m.

INTERVJU NA VISOKEM NIVOJU

MARKO ČIBEJ

»Jaz sem speči vodja,« pravi gospod Yoshizawa z veliko hudomušnosti in malo nostalgije v živahnih, dobrih očeh. Sedimo v krogu pred njegovim šotorom, kakega pol sveta daleč od njegovega in mojega doma, malo severno od sonca in »tik« pod vrhom K₂. Yoshizawa sem spoznal 23. julija 1977 zvečer. Ko sva z nosačem preskočila zadnji ledeniški potok pod visoko moreno japonskega baznega tabora, mi je prišel nasproti s skupinico japonskih vodij starejši mož s sivečo, a nekam mladeniško prešerno brado. Do ljudi, ki tako neposredno izžarevajo veljavnost svoje osebnosti, čutim naravno spoštovanje in včasih tak občutek oteži prvi stik. Vendar, ko sva z Yoshizawo sedla v vodstveno pisarno japonske ekspedicije, je pogovor stekel z vso prisrčnostjo in neposrednostjo.

Sèm sem prišel »po uradni dolžnosti«, da se pozanimam za dostop do baznega tabora K₂, si ogledam delo japonske odprave na gori in vzpostavim stike z japonskimi alpinisti in poizvem kaj več o njihovem delu doma in na tujem. Težko bi našel bolj kvalificirano osebo za ta namen, kot je Yoshizawa. Berem njegovo vizitko: bivši podpredsednik japonskega alpinističnega kluba, predsednik japonskega društva za Hindukuš in Karakorum, predsednik japonskega društva za Ande. Za imenom stoji njegova rojstna letnica: 1903. Baza pa je 4800 m visoko ...

Najin pogovor še zdaleč ni bil tako formalen, kot bi bilo sklepati iz nadaljevanja, pa naj zaradi jasnosti ostane tak, kot sem ga zapisal v bazi pod K₂.

V.: Gospod Yoshizawa, ste glavni vodja japonske odprave 1977 na K₂. Kakšen pa je vaš položaj v japonski planinski organizaciji in kako je ta organizirana?

O.: Japonska planinska zveza (Japanese Mountaineering Association) je včlanjena v Japonsko atletsko zvezo, ki združuje vse japonske športne organizacije, to pa nadzira ministrstvo za izobrazbo. V JMA je včlanjen tudi Japonski alpinistični klub (Japanese Alpine Club) s številnimi sekcijami, ki so zlasti močne na japonskih univerzah. Od teh je najvidnejši in najstarejši tokijski klub, ki tudi imenuje podpredsednika japonskega alpinističnega kluba.

Osebnostno sem bil podpredsednik JAC, zdaj pa sem član in funkcionar različnih japonskih organizacij na področju alpinizma in ekspedicionizma. Leta 1964 sem bil v vodstvu japonske andske ekspedicije. Sicer pa sem dosti pisal o tem športu. Kmalu bo izšla moja deseta knjiga.

V.: Je vaša funkcija v tej odpravi amaterska ali pa ste profesionalni funkcionar, imenovan od JAC?

O.: Ne, mi smo vsi amaterji.

V.: Ekspedicije tega obsega in pomena predstavljajo tudi pomembno poslovno aktivnost. Ste vi osebno povezani tudi z japonskim poslovnim svetom ali pa morda JAC vzdržuje stalne stike z ustreznimi japonskimi gospodarskimi organizacijami?

O.: Pred upokojitvijo sem delal v privatni zavarovalnici in osebno nimam omembe vrednih stikov z gospodarskimi krogi. Prav tako JAC nima stalne povezave z japonskimi podjetji. Denar in opremo zbiramo posebej za vsako odpravo.

Japonska baza pod K₂

Foto Marko Čibej

V.: Smem vprašati, kakšni so stroški za vašo odpravo in kako jih financirate? Ali ima JAC kakšen fond za financiranje odprav?

O.: Ne, nimamo niti stalnih fondov niti stalnih virov za financiranje odprav. Stroški naše odprave znašajo približno 400 000 dolarjev. Nekaj denarja je prispevalo ministrstvo za prosveto, nekaj smo zbrali iz privatnih virov, poleg tega pa je vsak udeleženec prispeval iz svojega žepa v več obrokih po 2000 dolarjev.

V.: Znano je, da Japonci pripravljate svoje odprave dolgo in zelo skrbno. Koliko časa in na kakšen način ste izbirali in organizirali to odpravo? Kakšne metode planiranja in programiranja uporabljate?

O.: Nobenih modernih planerskih metod in pripomočkov ne uporabljamo. Ravnamo se po svojih in tujih izkušnjah in o tem skrbno zbiramo podatke. Imamo tri knjige s točnimi navodili, kako organizirati odprave v razna gorstva.

Letošnjo odpravo smo pripravljali pet let. Še pred tem — leta 1975 in 1976 — smo poslali dve poizvedovalni odpravi. Prva je poskušala greben med italijansko smerjo in severo-vzhodnim (poljskim) razom, pa smo to smer opustili zaradi objektivnih nevarnosti. Leta 1976 je bil tu naš sedanji alpinistični vodja Hirošima, ki je opazoval Poljake v SV razu. Bili so zelo odločni, žal pa so na 7600 m pri prečenju na plató izgubili dva plezalca in so se morali blizu vrha obrniti.

Alpiniste za članstvo v odpravi smo izbirali po nastrožjih kriterijih, konkurenca je bila zelo huda.

V.: Različni klubi in osebnosti imajo zelo različne poglede glede številnosti odprave. Alpinistični krogi po svetu menijo, da so japonske odprave praviloma precej masivne. Ali obstaja za to kak poseben razlog?

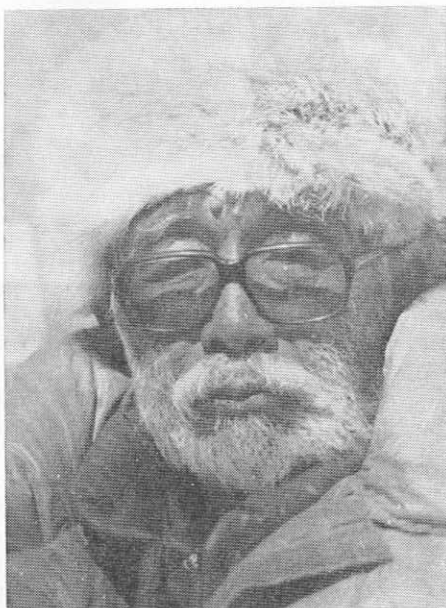
O.: Predvsem mislim, da japonske odprave v povprečju, niso tako obsežne, saj štejejo deset do dvajset plezalcev. Pomembne državne odprave, kot je bil Everest in zdaj K₂, so seveda izjema. Takí cilji zahtevajo močna moštva — naše šteje 31 plezalcev — pa tudi prestižni pomen uspeha na taki gori je tolikšen, da ga ne moremo tvegati na rovaš premajhnega števila alpinistov.

V.: Ste ena redkih odprav, ki vključuje v svoje članstvo tudi pakistanske plezalce. Je do tega sodelovanja prišlo na vašo pobudo ali na predlog Pakistanskega alpinističnega kluba?

O.: S PAC smo se sporazumeli o udeležbi treh njihovih plezalcev (Nazir Sabir, Babur Ali, Ashraf Aman) v ekspediciji, s tem da se v vsem podredijo našemu režimu in vodstvu. Delajo skupaj z našimi navezami, enakopravno in enakovredno.

V.: Ali ima JAC kak dolgoročen načrt glede odprav v naslednjih letih? Ali imate v načrtu kak pomembnejši vrh?

Vodja japonske odprave na K₂ Yoshizawa

O.: Ne, ni mi znano, da bi pripravljali kako odpravo na vsedravnem nivoju. To pa seveda ne izključuje odprav iz posameznih sekcij JAC.

Gospodu Yoshizawai sem se seveda zahvalil za intervju, nato pa me je z drugimi vodji povabil k večerji v veliko obednico. Japonski plezalci so navdušeno ploskali, ko me je po japonsko pozdravil in predstavil in še potem, ko sem jim sporočil pozdrave in dobre želje naše odprave.

Tisti večer in naslednje jutro sem se še dolgo pogovarjal z gostiteljem in z njegovimi pomočniki: vodjem Šinkaieom, pomočniki Fukadom in Haradom in plezalnim vodjem Hirošimom. Govorili smo o našem Makaluju, ki ga visoko cenijo, o tem, kako je kakih 12 članov njihove odprave moralo odpovedati službo, ker niso dobili dopusta, seznanili so me tudi s svojim izvrstnim zveznim oficirjem majorjem Kamalom Afzal Khanom. Obljubili smo si pisati in govorili o izmenjavi dokumentacije, izkušenj in plezalskih obiskov. To zadnje je seveda zadeva, ki jo izročam v roke uradnih predstavnikov našega alpinizma.

Zase lahko rečem le to, da bi bil zelo rad še kdaj v tako prijateljski in gostoljubni družbi, kot sem jo našel med Japonci pod Lam Paharjem in da bi bil srečen, če bi koga od njih lahko pozdravil v svoji domovini.

Hvala in na svidenje, dragi prijatelji!

SLOVARČEK BALTI JEZIKA

čaj — čo,
čapati — kurva,
dekle — bongo,
deček — bvu,
dobro — lahmo,
dež — namkar,
drva — lagri (šin),
govedo — zös,
gora — blak,
jajca — bjabžon,
jezero — rzin,
je dobro? — lahmo in?
koliko stane? — pene sam?
koza — ravak,
luna — zot,
led — gang,
mleko — ungha,
mož — mi,
most — zamba,

malo — conce,
majhna skala — urdva,
ni dobro — lahmo met,
pot — lam,
počitek — šabas,
potok — chu,
prelaz — la,
reka — vgamso,
sonce — nima,
sladkor — kara,
sol — payu,
trata — scua,
voda — ču,
veliko — čago,
velika skala — pō,
vas — jul (drō),
votlina — šumbu,
vaški poglavar — trapa,
žena — bustri.

VREMENSKA NAPOVED JE MEGLA Z DEŽJEM – ALI PA TUDI NE . . .

DAŠA MARETIČ

Zamisel tovariša Herleca, da bi naš mladinski odsek (PD Kranj) organiziral planinski tabor neke v Julijcih, mi je bil že od vsega začetka všeč. Na sestanku sem sicer precej pesimistično razložila načrt, ki pa je bil soglasno in z velikim navdušenjem sprejet. Takoj smo se odločili za Krnico, v okolici Herlečeve koče—; od 20. do 26. avgusta 1977; starešina tabora Franci Benedik, načelnik pionirskega odseka; vodniki Brane Bohinc, Tomo Gorjanc, Tatjana Martinuč in seveda Franci Benedik; število udeležencev 27; ekonom Damjan Miklavčič (TČ); za vodjo tabora pa so izbrali mene.

Deževni začetek

Za organizacijo tabora smo bili vsi popolni amaterji brez kakršnihkoli izkušenj. Komaj sem pričakala tisti petek.

Štirje neustrašni — Brane, Tomo, Tč in jaz, smo se zbrali pred društvom. Vsi polno otovorjeni s težkimi nahrbtniki, saj iti od doma za celih osem dni res ni kar tako. Koliko ropotije sem vzela s seboj! Od perila in majc in puljave, trenirke in drugih oblačil, superg, dežnika, gorilnika, posode, čelne svetilke, nekaj metrov prusika, izkaznic, kart, sveč, vžgalic, sladkarij, svinčnikov, papirja in še cel kup drobnih reči. Pa seveda spalno vrečo in .. lepe rumene gumijaste škornje. Prav ti škornji so bili nekaj minut priljubljen objekt zaničevanja in posmehovanja. Ampak jaz sem bila zelo previdno tiho, neki notranji glas mi je govoril, da bom škornje še potrebovala.

Kmalu je pripeljal kombi. Vanj smo zložili vso hrano, nahrbtnike in šotore. Bila sta pravzaprav samo dva: eden četverček, drugi pa za natanko 20 oseb. Hkrati s šotorom pa so nam poslali še vojaka, ki naj bi bil strokovnjak za postavljanje šotorov. Končno smo se vkrcali v kombi še mi, pa naš pokrovitelj, tovariš Herlec, in smo se odpeljali v Krnico.

Sledilo je dokaj naporno raztovarjanje in odnašanje tovora k Frankovi (Herlečevi) koči. Sedaj je stopil v prvi plan vojak. Po njegovih navodilih smo s skupnimi močmi postavili šotor — tisti za 20 oseb. O tem, da se nam je dvakrat podrl in da je bil že ob prvem nalivu poln vode, bolje da ne govorim. Šotor je bil neuporaben.

Mali šotor GRS je bil hitro, brez težav in na pravem mestu postavljen. Herlečeva mama in ata sta nas zelo gostoljubno sprejela in ves čas bivanja v Krnici smo lahko našli zatočišče v koči; sušili smo premočeno obleko in čevlje, kuhali na prostorni verandi in vse punce smo spale v koči.

O EVERESTU 1975

Gre za ekspedicijo, o kateri smo v tej rubriki že nekajkrat poročali — za angleško, ki jo je vodil slovit Chris Bonington. Revija, kakršna je francoska »La Montagne et Alpinisme« — letnik 1977 se je pojavil v razkošni opremi na najtežjem papirju — si šteje v dolžnost in čast, da po več kot desetletni navadi objavlja avtentično poročilo, ki ga je napisal Peter Boardman, eden od članov Boningtonove ekspedicije. V podnaslovu beremo: »Everest ni osebna zadeva, pripada mnogim možem.« Za geslo pa je Boardman postavil citat iz znamenitega Ibsenovega Peer Gynta: »Ni nikogar, nikogar v vsem vrtečem se kaosu, nikogar v brezdnu, nikogar pod nebom. Duša se torej, neizrečeno bedno, lahko povrne v nič, v sivo meglo.«

V ekspediciji so bile v resnici velike alpinistične osebnosti: Mick Burke, Dougal Haston, Doug Scott, Martin Boysen, Paul »Tut« Braithwaite, Mike Cheney, Dave Clarke, Jim Duff, Nick Estcourt, Allen Fyffe, Adian Gordon, Hamish Mac Innes, Ronnie Richards, Mike Rhodes in Mikes Thompson. Boardman ne opisuje priprav na ekspedicijo, ne pripoveduje epizod na njej, ne ocenjuje uspeha, ne prerokuje, kakšno bodočnost ima himalaizem. »Bojim se, da bi mrzel opis zbrisal tiste telesne napore in duševno zavzetost, ki jo hrani njegov spomin na Everest. Nad vsem fizičnim trudom, nad dejanskim odločanjem pri vsakem koraku, nad razburljivostjo v srcu je v vzponu na Everest nekakšna sanjska atmosfera. Stena — sem pisal v taboru V — je nekam tuja — čudno nerealna, človek v njej s težko himalajsko opremo pa je videti, kot da se premika na Mesecu. Tega vtisa se doslej še nisem znebil . . .«

Kaplje dežja so enakomerno padale na platno. Šumenje je bilo šu hujše zaradi glasne Pišnice, ki je tekla nekaj deset metrov stran od tabora. Naveličali smo se kart. Za hip sem pokukala skozi odprtino v vratih in tedaj sem zagledala postavo, ki se je majala po travniku proti našemu šotoru. Vsi smo napeto opazovali. Možak je bil prej majhen kot velik, z bujno frizuro in brado, ves premočen in z mučeniškim izrazom v očeh. Grozno otovorjen se nam je približal na nekaj metrov. Prenehalo je deževati. Zlezli smo iz šotoru, se nemirno prestopali z noge na nogo in sramežljivo pogledavali proti njemu. Nedvomno: to je bil Milda, naš čistokrvni Čeh, ki se nam je kdo ve po kakšnih zvezah priključil. V zadregi nismo vedeli, kaj bi. Tedaj pa se mu je obraz raztegnil v prijazen širok smehljaj in od nekje tam iz brade se je zaslíšal globok smeh. V hipu je bilo konec neprijetnosti. Fantje so skočili k njemu, mu vzeli opremo, jaz pa sem privlekla na dan gorilnik in brž skuhala čaj »hibiskus«. In potem smo se kar tako, brez zveze drug drugemu smejali, kuhali in jedli.

Zvečer smo odšli v Mihov dom, pa nas je razočaral s svojim na pol hotelskim vzdušjem. In zato smo se odpravili raje v koč v Krnici. V prijazni topli sobi smo sedli za mizo in zapeli. Milda je bil še malo zadržan. Ampak videli smo, da mu ugajamo mi in okolje, in sploh vse. Njegove oči so bile spokojne, včasih se mu je zatresla brada in iz nje se je pritresel smeh.

Prva noč

V naš splošni dnevni red smo vnesli točko: ob devetih — odpravljanje k počitku, ob desetih — v taboru vlada popoln mir.

Dobila sem prostor na podstrešju. Bilo je toplo in razgrnila sem spalno vrečo čez jogije, ki so bili na tleh drug poleg drugega. Potem sem legla in raztegnila svoje štiri krake na vse strani. Povsod je bila tišina, le šumenje Pišnice jo je trgalo. Globoko sem dihala sveži gorski zrak, ki je prihajal skozi lino... Jutri pridejo. Kdo ve, kako se bomo razumeli? Saj se poznamo, ampak nikoli nismo preživeli skupaj več kot dva, tri dni. Bomo videli... Zaslíšala sem spet dežne kaplje, ki so monotonno udarjale na streho. Čudno, toda dežne kaplje so delovale kot nežna uspavanka.

Hotel »Mu«

Jutro. Nerada sem se skobacala iz toplega gnezda in se odpravila ven. Še vedno je neusmiljeno deževalo. Težki oblaki so pritiskali na Krnico in bilo je prav neprijetno hladno. Zbudila sem naše zaspance v malem šotoru. Treba je bilo iti na delo. Trije so se brž spravili na urejanje tabora, Brane in jaz pa sva odšla v Kranjsko goro čakati ostale, ki so se tisti dan z avtobusom pripeljali.

V Thyangboču jih je pri vrnitvi sprejel »veliki lama« in jim spregovoril: »Dosegli ste vrh, svoj cilj ste dosegli. Kadar pridete na vrh, morate sestopiti, in ko pridete v dolino, morate nadaljevati z življenjem. Tako je v zahodnem svetu: Človek je dosegel vrhunec materialnega standarda, zdaj pa bi moral sestopiti, da bi dosegel notranji mir. Tudi eden od šerp je bil na vrhu. 25 let je že, kar je Tenzing proslavil moj narod. Več kot to pa je vredno, če bi ves svet spoznal vrednost notranjega miru in sreče.«

Ekspedicija je trajala od 9. aprila do 17. oktobra 1975. Dovoljenje za vzpon je Bonington dobil maja 1974, 18. dec. 1974 pa mu je Barclayeva mednarodna banka sporočila, da prevzema patronat nad ekspedicijo. »Brez tega bi ekspedicije ne bilo,« pravi suho tehnično poročilo. Boardmanovo poročilo spremljajo dovršeni posnetki, eden pa je bolj senzacionalne narave: — Boardman na vrhu Everesta 26. sept. 1975 fotografira kitajsko zastavo, ki so jo na vrhu spomladi 1975 zasadili kitajski alpinisti.

T. O.

FELICITAS V. REZNICEK

Pobudnica in predsednica RHM (Rendez-vous Hautes Montagnes), mednarodnega kluba najboljših alpinistk, je Avstrijka po rodu, ima angleški potni list, rodila se je v Berlinu, živi pa v Švici. Sama je izjavila, da se ne šteje za veliko alpinistko, saj čez IV. stopnjo v stenah ni plezala. »Po veselju, ki ga imam s plezanjem, se pa grem skušat z vsako šestogradistko iz RHM.« »Gospa baronica« res »nimajo« dlake na jeziku. V 20 letih tega stoletja je bila članica družčine, ki je večji del preživela v zermattskem hotelu

Srečno smo se našli in potem smo štopali v tabor. Dekleta so se brž znašla v koči, fantje pa so si ogledovali svoje bivališče — veliki šotor. Majali so z glavami, saj je bilo dno polno vode. Tuhtali smo in iskali rešitev, ampak nihče se ni spomnil nič pametnega. Tedaj pa se je nekdo zagledal v napol dograjeni hlev na robu travnika. To je bila ideja! Fantje so planili čez hribočke in dolince naravnost v hlev. Z bliskovito naglico je stvar začela dobivati obliko. Z deskami so obložili tla in stene, napihnil gumijaste blazine in jih položili na deske, čez vse pa so razgrnili tople spalne vreče. In ko so čez dobro uro že kuhali čaj in si greli premrle roke, je bilo vse v redu. Bili so pod streho, pred poplavami je bil strah odveč.

Tedaj pa so se zaslišali sumljivi glasovi, Okrog in okrog hleva so stale krave. Fantje so zagnali vik in krik. Uboge živali, vajene mirnega in spokojnega življenja brez večjih duševnih pretresov, so se splašile, se bliskovito obrnile in oddirjale proč.

S poimenovanjem hleva od tedaj naprej nismo več težav; za vse večne čase je ostal to hotel »Mu«.

Dež na dež

Deževalo je vztrajno v soboto, deževalo je še v nedeljo. Vremenska napoved je bila zelo slaba. Hodili smo od kočice do hotela Mu in nazaj. Moji lepi rumeni gumijasti škornji so se vsem zdeli superperfektni, ni bilo več sledu o kakšnem posmehovanju. Medtem ko so vsi po prstih hodili v supergah po mokri travi, sem si jaz zatlačila kavbojke v škornje in brodirala po travniku. Pripravljali smo cele odprave v bližnje gozdove in ob Pišnici navzgor. Nabirali smo borovnice in brusnice, stikali za gobami in jih tudi našli (v nedeljo smo skuhalo celo pravo gobjo omako). S teh pohodov smo se vračali premočeni in prezebli.

Potem pa smo jedli. To je bilo v tistih deževnih dneh najvažnejše. Polnjene paprike, ričet, čufte v omaki, pasulj, sarma, to so bili naši napol orientalski jedilniki. Vrhunec vsake pojedine je bil puding. Kuhali smo ga cele litre. V največji posodi smo mešali mleko in zraven tulili: »Pa tako doooper in slaaadek in vroooč in goooost...!« Kuhali smo ga v najrazličnejših trapastih, ampak užitnih inačicah. Čokolada + vanilija + jagoda + limona in tako dalje.

Pomivanje posode je bilo delo, ki smo se ga od prvega do zadnjega vsi otepali. Kajti včasih prismojene, pa zasušene in tudi zažgane jedi je bilo precej težko spraviti z dna in robov. Končno smo se domenili za red, razdelili smo se v skupine in vsak dan je bila ena obsojena na pomivanje loncev. Ker drugega pripomočka nismo imeli, smo si pomagali z drobnim peskom iz Pišnice.

Ko je bilo vse lepo pomito, pobrisano in pospravljeno v kartonaste škatle in je bil tabor čist, se je po navadi že temnilo. Takrat smo posedli okoli mize pred kočo in prižgali sveče. Uživali smo, ko smo gledali sukljajoči se dim in smo s prsti lovili kapljice tekočega v vročega voska. Fantazirali smo o turah, dež pa je lil.

Sailer in od tu je obirala švicarske štitrisočake. Reznickova je tedaj oboževala Eleonoro Noll-Hasencleverjevo, ki jo je leta 1925 pokopal kložasti plaz na Weissshornu. Še zdaj rada govori o njej, kako je bila spretna in pogumna v gorah, elegantna in obenem prisrčna, kjerkoli je nastopila. — ÖAC je Reznickovo sprejel v članstvo in to je tedaj nekaj pomenilo. Reznickova rada pove, da je živela avanturistično — za tri življenja v enem. Oče je bil komponist, zato se je najprej poskušala v petju in v teatru, uvidela, da za to ni kaj posebnega, na kar se je ukvarjala z žurnalistiko in literaturo. Imela je širok krog znancev, med njimi mnogo »prominenc«, med drugim sta bila med njimi E. M. Remarque in letalec Udet. Politično se ni opredelila, vendar je prišla pod lečo Goebbelsove inkvizicije zaradi ene od knjig, ki jih je napisala — vseh se ji je nabralo 20. Pisala in govorila je brez ozira na »zaželeno«, zasliševali so jo nacisti, po drugi svetovni vojni pa so jo »perlustrirale« tudi sovjetske oblasti. V tistem času si je pre-skrbela angleški potni list. Po drugi svetovni vojni se je politično angažirala kot dopisnica angleških in švicarskih dnevnikov, sodelovala je tudi pri »Hamburger Abendblatt«, zadnjih 20 let pa živi brez obveznosti.

L. 1968 je napisala znano knjigo »Od krinoline do šeste stopnje« (Von der Krinoline zum sechsten Grad) in s pokojem ni bilo nič — postala je mednarodni pojem za združevanje nadpoprečnih alpinistk. Poročila se ni. Prva ljubezen jo je tako razočarala, da se ni navezala na nobenega moškega več.

Nima posebnega premoženja, živela je v svobodnem poklicu, tudi podedovala ni nič. Zanesljiv dohodek ji pomenijo le neke skromne tantieme.

Ampak v nedeljo zvečer je obveljal pomemben sklep. Že rahlo naveličani pohajkovanja po taboru in okolici smo se odločili, da gremo naslednji dan, v ponedeljek, na vsak način na Vršič. Napoved vremena je bila namreč malo boljša. Tako bomo na Vršiču počakali na vreme in »skočili« na Mojstrovko. Če pa ne bo spremembe v vremenu, bomo šli pač nazaj v Krnico. Ta program je bil sprejet z navdušenim kričanjem, ki pa se je kmalu spremenilo v lepo planinsko pesem. Srečni, da le ne živimo tja v en dan, smo peli, klepetali, se smejali in sploh je naša skupna morala poskočila zelo visoko. Spat smo šli zgodaj, kajti naslednji dan nas je čakala ...

Mojstrovka

Zjutraj je tabor zgodaj zaživel. Tekanje sem ter tja, iskanje čevljev, pa rokavic in kaj vem še česa. Veseli smo bili, ker ni deževalo, čeprav je bila okrog in okrog nepredirna megla. No, pa saj pravijo, da megla, ki se počasi vzdiguje, napoveduje lepo vreme. Končno smo bili vsi pripravljeni, siti in polni energije. Zbrali smo se pred kočjo, se prešteli, določili vodnikom kliente in odšli lepo peš na Vršič, po neskončni dolgi, črevasti asfaltni cesti. Bližnjic med drevjem in grmovjem nismo jemali, saj smo imeli čas, pa še suhi smo želeli ostati nekaj časa.

Po poti smo obiskali vse kočje in domove: Mihov dom, Kočo na gozdu, Erjavčevo kočjo, Tičarico in obstali v Poštarskem domu. Tu smo skozi okno gledali v morje oblakov in megle. Zatopljeni v kvartanje bi skoraj zgrešili lepo vreme. Kakšna ironija! Ko sem namreč enkrat zgodaj popoldne samo poškilila skozi okno, sem bila strašno presenečena. Niti oblaka na temno modrem nebu in sonce je sijalo zelo toplo in prijazno. Planili smo ven, hip za posnetek ali dva, potem pa udri na Mojstrovko. Gor smo šli po J strani, saj je bil S stena še mokra. Enakomeren, hiter tempo smo vsi z lahkoto zmogli. Žal razgleda ni bilo — spet nas je ovila megla. Hitro smo odšli dol s prijetno zavestjo, da smo »začeli«.

Zvečer je bilo še bolj veselo kot po navadi. Najprej smo napravili zbor; zaključili prvo turo in se domenili za naslednji dan. Ker smo upoštevali tudi interese posameznikov, smo splanirali dve turi. Prvo Špik, drugo na Prisojnik. Po uradnem delu večera se je spet začelo kuhanje. Za konec spet puding — tako doober, pa vrooč in slaadek in goost!

Špik-Prisojnik

Ko sem se zbudila, je bilo še prezgodaj za vstajanje. Kljub temu sem odšla ven. Pogled, ki se je odprl pred mano, je bil božanski. Štiri dni sem živela sredi lepote, ki je nisem niti slutila. Nad Vršičem je kipel masiv Mojstrovke in se stekal v Sleme. Prisojnik in

---

DŽAN TUGAN, FANTASTIČNO RAZGLEDNA GORA

Sredi centralnega Kavkaza, v koncu doline Adyr-Su nad zelenim zelenim bivakom stoji Džan Tugan. V »Der Bergsteiger« 1977/4 piše Gunthar Bram, da zlepa ni gore, ki bi ponujala planincu tak razgled kot ta 3991 m visoki Džan Tugan. Ni med najvišjimi kavkaškimi vršaci, leži pa sredi njih in raz njega se vidi več kot z marsikaterega višjega vrha. Sedem ur letenja, 150 km ceste, nekaj ur sape s težkim nahrbtnikom in nazadnje še 700 m visoki severni bok (III b) pa si na vrhu te razgledne »prižnice« — vse skupaj dobra tura za trenenje. Tako preprosto spet ni, kajti vzpon mora dovoliti sovjetska gorska reševalna služba. Dovoljenja ni težko dobiti, če ni kandidatov preveč.

Objektivne nevarnosti v severni steni so take, da jo hkrati plezajo le do štiri naveze, peta ne sme na pot. Najmanj štirje možje morajo imeti isti cilj. Eden od njih odgovarja za smer, čas, oskrbo, signalne rakete in za srečno vrnitev. »Urnik« smeri se lahko podaljša z zeleno raketo, rdeče pa kličejo hitro pomoč, bele pa odkrivajo mesta plezalcev v steni. Rakete se izstrele zvečer med 20,30 do 21. ure. V tem času je ves Kavkaz pozoren na ta raketni ogenj.

Če se s temi predpisi zahodni alpinizem sprijazni, te nič drugega ne zadržuje. In že si na naporni poti skozi brezpotne gozdove, čez deroče reke, razorane ledenike in poželjene stene k vrhovom Kavkaza.

Džan Tugan je sicer obdan od višjih gora, vendar ima dovolj sedel, škrbin in prelazov, s katerih se odpirajo razgledi do Užbe na zahodu in do Elbrusa na severu. Odprt je

Razor sta bila ožarjena s prvim soncem. Kriška stena je mrka in temna odbijala, prav tako grozljivo črna je bila stena Škrlatice in vsi Rokavi. Toda nazobčani vrhovi te ponosne gore so se kopali v soncu. Špik, naš današnji cilj, je bil daleč, iz Krnice ni niti pol toliko imponanten kot iz Martuljka. Od vsepovsod so v dolino odtekali slapovi in potočki, ostanki dežja. Pišnica je grmela še bolj kot po navadi. Vmes so se drli kavri. Mi »špikovci« smo hiteli.

Zanimiva narava, celi šopi rdečega rododendrona, ovčja čreda, lep razgled, vse to nas je navduševalo. Na vrhu smo se postavili v vrsto in z obema rokama mahali na vse strani. Naši prijatelji so nam kasneje zagotavljali, da so nas videli. Na vrhu Špika je bila kopa snega. Nabrali smo ga in skuhalih čaj. Bil je najboljši, ki sem ga kdajkoli pila. Dolgo smo bili na vrhu, saj se kar nismo mogli ločiti od čudovitega razgleda.

Vseeno smo se potem vrnili v dolino in h koči smo prispeli v trenutku, ko so se vrnili tudi prijatelji. Vsi smo bili zelo zadovoljni, le dežurni trije ne, ki so pač morali ostati v taboru in čuvati našo imovino.

Ker sta dve turi zaporedoma (in to ne lahki) kar precejšen napor za vsakega posameznika, smo soglasno sklenili, da bo sreda dan počitka. Toda zares lepo vreme, ki se je naredilo, skupinici najbolj neugnanih in nabitih z energijo ni dalo miru. Tako je v program za sredo prišel Jalovec.

Jalovec

Zelo zgodaj smo vstali. Sedem nas je bilo. Sedem takih, ki nam ne Mojstrovka, ne Špik, ne Prisojnik niso mogli do živega in smo bili brez bolečin v nogah in brez žuljev, z zdravimi želodci in mnogo volje.

Prva postaja — Vršič. Vse je bilo mrtvo, zato smo odšli naprej do Lovske koče. Sama se zelo nejasno spominjam tistega dela poti, saj sem še na pol spala in le prirojenemu občutku za hojo se imam zahvaliti, da nisem zdrsnila z ozke poti. Prijetne serpentine do Malega Kota. Tu se je pričelo veselje. Stena, polna klinov in vrvi, lepa razgibalna vaja z nekaj elementi gimnastike. In potem snežišče do sedla, pa še pol ure hoje po grebenu in bili smo na vrhu. Vse je šlo tako preprosto, brez problemov in zapletov. Skoraj nisem verjela, da sem res na vrhu. O Jalovcu sem slišala prav čudne štorije... Snežilo je, kar pa ni bilo prav nič prijetno. Zato smo se hitro spustili do zavetišča pod Špičko.

Sedeli smo za mizo in poslušali veter, ki je zavijal okoli vogalov. Toda treba je bilo iti. Pri Lovski koči smo sklenili našo klobaso in jo zašpičili s potjo do Vršiča in do naše ljubljene Krnice. Ko smo prišli v tabor, smo že na prvi pogled ugotovili, da so si vsi nabrali nove energije in nujno je bilo sestaviti plan za naslednji dan.

---

pogled tudi proti vzhodu in severu. Nad potokom Adyr-Su se nad ledenikom istega imena boči Džajlyk, na katerega je najlažji dostop še vedno IV a. Pred nosom je Adyr Su Baši, deloma kopen, deloma poledenel, blizu je Čegat-Tau, katerega severni greben spominja na greben Bianco v Alpah. Dalje: Ullu-Tau Čan s 1200 m visoko severno steno, ki zapira dolino Adyr-Su, 5198 m visoki Dych-Tau, Gestola, Šhara, Džangi-Tau, skratka 10 km dolgi bezengijski zid. Avtor Günther Bram končuje:

»Dolga pot na Kavkaz se splača — ne samo zaradi gora. Ljudje, ki jih srečaš na bivakih, v taborih, na vrhovih, so ljudje kakor mi.« Članek je pospremil s panoramo čez tri cele strani »v živ rob«. Enkratno posnetek.

T. O.

CLAUDE BARBIER

V 50 in 60 letih tega stoletja je bilo ime tega belgijskega alpinista med najpopularnejšimi na svetu. Zdaj ga ni več. 27. maja 1977 je zdrsnil v smrt v belgijskem plezalnem vrtcu. Odvezala se mu je vrv, privezana na drevo. Torej nesreča, kakršna je vzela tudi slavnega Tržačana Emilia Comicija, Lionela Terraya, Kinshoferja in tudi zelo sposobnega alpinista belgijskega kralja Alberta I., ki je naredil več zelo težkih tur v letih po prvi svetovni vojni.

Toni Hiebeler mu je v Alpinismusu 1977/8 napisal nekrolog, v katerem je s toplo potezo obudil spomin na njegovo nenavadno plezalsko spretnost, ki jo je izkazal v

Sklicala sem zbor. V našem že prej sestavljenem programu sta neobkljukana ostala samo še dva izleta: Kriški podi—Razor in Trenta. Vsi so bili navdušeni. Toda zataknilo se je pri dežurstvu. Nihče ni hotel zamuditi zadnje ture. Bila sem že večkrat na Kriških podih in Razorju in v Trenti. Tako sem se »žrtvovala« za prijatelje in se prostovoljno javila za dežurstvo.

V samoti

Z užitkom sem dremuckala v topli spalni vreči. Eni so že zgodaj odšli proti Kriški steni, drugi so se pravkar vkrcali v redni avtobus, ki vozi v Trento. Zunaj je bilo sonce. Pometla sem kočo in pospravila tabor, pomila posodo. Pred mano pa še najmanj pol dneva. Odločila sem se za raziskovalno ekspedicijo v neznanu. Oborožila sem se s fotoaparatom, nožem za gobe in lončkom za borovnice, brisačo za kopanje. Na nos sončna očala in na glavo frotirast klobuk s širokimi krajci. Šla sem proti koči v Krnici po usahli strugi hudournika. Prišla sem pod steno in tam sledila potočku, ki se je izgubljal v skalovju. Potem sem šla nazaj do Pišnice in po strugi navzgor. Sezula sem adidaske in bosa brodila po ledeno mrzli vodi. Čudno, sploh me ni zeblo. Še nikoli nisem šla tako visoko kot tisti dan. Tam sem našla lep miren kotiček, kjer se je voda nabirala v prosojen zelen tolmun, sredi njega je bila gladka bela skala. Vabila je. Po kamnih sem splezala na to skalo. Sonce se je upiralo vanjo in vame. Razgrnila sem brisačo in legla. Gledala sem v globoko modro nebo. Vse je bilo tako spokojno. Nikjer žive duše. Sama sem bila na otočku sredi gora. Še lepše so se mi zdele. Zaspala sem, čisto preprosto, glasba potoka me je zazibala. Pojma nimam, koliko časa, vem le, da me je presneto zeblo, ko sem se zbudila. Sonca ni bilo več. Hitro sem prebrodila potok, se obula in stekla v tabor. Vsi so bili že doma.

Zadnja večerja

Precej dramatičen naslov po Leonardu da Vinciju. No, vse skupaj je bilo mnogo bolj sproščeno in tudi naše jedi so bile gotovo bolj uporabne od tistih na slavni freski. Vse skrite dobrote so prišle na dan — ananas, slive, čokolada, piškoti ...

Zvečer smo se še zadnjič zbrali ob sveči in peli. Ampak vsem se je zdelo, kot da bi imeli cmok v grlu. In tako naše pesmi niso veselo zvenele. Zadnji večer mladinskega tabora. V dveh stvareh smo si bili edini: bilo je lepo in drugo leto spet pridemo, mogoče ne v Krnico, zato pa v drugi košček našega planinskega sveta.

Nismo zaspali. Vsak po svoje je podoživljal vesele trenutke. Žalostnih ni bilo.

Dolomitih. Njim na ljubo si je iz Clauda spremenil ime v Claudio. V Dolomitih je od l. 1956 dalje ponovil vse najtežje smeri (o tem smo redno poročali tudi v našem glasilu). Tega ni obešal na veliki zvon. Bil je zoper pretirano tehničnizacijo alpinizma. »Vsaka gora je lepa,« je zapisal v anketi o najlepši gori v »Alpinismusu«, »dokler je ne ponižamo z mehničnimi napravami. Matterhorn in Everest bi z žičnico izgubila svojo dušo, kakor jo je zgubila Marmolada.« Živel je za gore, po malem študiral, v prvih 15 letih trentskega festivala se je tam rad pokazal v družbi najboljših alpinistov, se leta 1961 proslavil v severozahodni steni Punta Tissi (Civetta), ki jo je s Stegerjem prvi ponovil v 18,5 ure. V raznih dolomitskih skupinah se je zapisal med prvenstvenike, tako v direktni smeri vzhodne stene Cima d'Ambiez (1961 z Italijanom Tonijem Masè). Težko je našel partnerja. Zato se je zatekel k soliranju v najtežjih smereh (v Civetti je v 3,5 urah splezal severozahodno steno Torre di Valgrande, 800 m visoko severozahodno steno Punta Civetta v Andrichevi smeri, v 7 urah — obe smeri sta še zdaj ocenjeni kot skrajno težki).

V Cinah je v enem dnevu preplezal vseh petero sten: Cassinovo v Zahodni Cini v 3 urah, Comicijevo v Veliki Cini v 3 urah, Preussovo v Piccolissimi v eni uri in severno steno Male Cine v 30 minutah. Ob 4,30 je šel iz kočice pri Cinah, ob 20,30 je že naročil — pred večerjo: »Vodo, vino, čaj; kavo, žganje!« Ves dan so ga opazovali — kdo bi sicer verjel, da je kaj takega mogoče! »Bil je nenavadno talentiran plezalec, poleg tega pa res izredno ljubezniv človek,« pravi o njem Hiebeler.

Slovo

Zjutraj je tabor izgubljal obliko. Hotel MU je bil spet čisto navaden na pol dograjen hlev in nič se mu ni poznalo, da je v njem en teden prebivalo več kot deset mladih ljudi. Šotori so bili podrti in fantje so jih odnesli na levi breg Pišnice. Polni nahrbtniki so čakali prislonjeni na podrto deblo hrasta; stali smo pred kočjo. Potem je glavčina odšla proti Kranjski gori. Ostali smo spet štirje neustrašeni.

Sedli smo na klop pred kočjo in mežikali v sonce. Ostenje Škrlatic je bilo daleč in za letos neuresničljivo. Nič za to. Saj imamo čas. Sicer pa je bil krog sklenjen: Špik—Kriški podi—Razor—Prisojnik—Mojstrovka in tam zadaj Trenta in mogočni Jalovec. Program izpolnjen do zadnje točke, kljub dežju. Brez poškodb, brez prepira smo izpeljali ta tabor. Čutim, da sem malo utrujena. Čisto malo. Ko sem pogledala od strani obraze prijateljev, sem vedela, da mislijo in čutijo isto. In v tistem trenutku smo se vsi spogledali. Samo nasmeh. Povedal je vse.

Čez dve uri nas je kombi zložil pred Planinskim društvom Kranj.

ZAHVALA

Za izkazano pomoč pri izvedbi 1. jugoslovanske alpinistične odprave v Karakorum se zahvaljujemo delovnim in družbenim organizacijam, ki so prispevale finančna in materialna sredstva:

Finančna sredstva

Delovne organizacije:

Bombažna predilnica in tkalnica Tržič, Gradis Ljubljana — TOZD Okolica, Gozdno gospodarstvo Škofljica, Hidromontaža Maribor, Iskra Commerce Ljubljana, Jugotekstil Ljubljana, Lesna industrija Bled, Ljubljanska banka Kranj, Ljudska pravica Ljubljana, Ljubljanski dnevnik, Peko tržič, Planika Kranj, Tovarna kos in srpov Tržič, Gozdno gospodarstvo Ljubljana.

Družbene organizacije:

Občinski svet zveze sindikatov Tržič, Skupščina občine Tržič, Socialistična zveza delovnega ljudstva Tržič, Temeljna telesno kulturna skupnost Tržič.

Z naročili oglasov:

Dinos — Ljubljana, Exoterm — Kranj, Gozdno gospodarstvo Bled, Gradis — Ljubljana, Mercator — TOZD Preskrba Tržič, Olma — Ljubljana, Vezena — Bled, Zmaga — Ljubljana.

Opremo in hrano so prispevali:

Almira Radovljica — obleko, Alpina Žiri — plezalne čevlje, Bombažna predilnica in tkalnica Tržič — embalažni material, Delamaris Izola — hrano, Donit Medvode — TOZD Trival Kamnik — poliestrne palice, Elan Begunje — smučarske palice in smuči, Eta Kamnik — hrano, Grosist Nova Gorica — hrano, Hidromontaža Maribor — Tarbela dam Colony — prehrano in bivanje članov odprave v Pakistanu, Induplati Jarše — izdelava višinskih in baznih šotorov, popravilo višinskih in baznih šotorov, cerado za tovornjak, višinski šotor in šatorska krila, Iskra commerce Ljubljana — radio oddajne postaje, Jugotekstil TOZD Julon Ljubljana — material za vrvi, Kolinska Ljubljana — hrano, Kovaška industrija Zreče — mehanično orodje, Klinične bolnice Ljubljana — zdravniški pripomočki in zdravila, Ljubljanske mlekarne — hrano, Mlinotest Ajdovščina — hrano, Medex Ljubljana — hrano, Oljarna Domžale — hrano, Plastik Kanal — embalažni material, Toper Celje — obleko, Tovarna vžigalic Osijek — vžigalice, Tobačna tovarna Ljubljana — cigarete za nosače, Univerzale Domžale — material za izdelavo baznih in višinskih šotorov, Vozila Nova Gorica — zaboje in nosilce za orodje, Zavod za zdravstveno varstvo SRS Ljubljana — cepljenje članov odprave, Združena lesna industrija Tržič — embalažni material, Žito Ljubljana — TOZD Lesce, TOZD Pekarne Ljubljana, TOZD Krško Imperial, TOZD Ljubljana — hrano, Živilopromet Nova Gorica — hrano, Avto-tehna Ljubljana — rezervne dele za kamion.

Za ekspedicijo: JANEZ LONČAR

DRUŠTVENE NOVICE

POMEMBNI DOGOVOR PLANINCEV PTT SLOVENIJE

V soboto 19. novembra so se v Ljubljani sešli na seji meddruštvenega odbora planinskih društev PTT Slovenije delegati planinskih društev PTT Celje, Ljubljana in Maribor. Pri dogovoru slovenskih ptt planincev je bil navzoč tudi podpredsednik Planinske zveze Slovenije tov. Tone Bučer. Najprej so analizirali skupne akcije slovenskih planincev ptt v letošnjem letu. Delo slovenskih planincev ptt je krepilo sodelovanje, tovarištvo, bratstvo in medsebojno pomoč. Skupne akcije z množično udeležbo so tudi velikega pomena za odnose med organizacijami združenega dela in med ptt kolektivi v Sloveniji in Jugoslaviji. Sporazum o medsebojnem sodelovanju planinskih društev PTT Jugoslavije, ki so ga letos podpisala vsa planinska društva PTT v Jugoslaviji, pa obvezuje vsa društva, da bodo še bolj poglobljeno krepila te odnose, kar lahko zlasti opravijo s prirejanjem skupnih akcij.

Pohod po poteh partizanske Ljubljane z nad 200 planinci iz vse Slovenije, 10. jubilejni zbor planincev PTT Slovenije z okrog 1500 udeleženci, prav tako iz vse Slovenije, pohodi planincev PTT Slovenije s Triglava, Pece, Gančanov in Vrha nad Laškimi na 3. zbor ptt delavcev Slovenije s skupnim tabornim ognjem na Slivnici in trije skupni eno in dvodnevni planinski izleti so dokaz, da so srečanja dosegla svoj namen, da so prispevala k zbliznanju, večjemu tovarištvu in sodelovanju med planinci in ptt delavci Slovenije. Delegati so ugotovili, da je treba z medsebojnimi srečanji nadaljevati, poskrbeti za množičnost in tudi za popularizacijo skupnih prireditev v ptt in javnem tisku in na RTV.

Delegati vseh treh planinskih društev so bili seznanjeni tudi o dokončanju del pri razširitvi in adaptaciji Poštarskega doma na Vršiču. V mesecu oktobru je bil že izvršen tehnični prevzem objekta, prenovljeni dom pa bo prihodnje leto tudi svečano odprt. Preko zime bo zagotovljeno tudi pohoštvo za sobe in nabavljena manjkajoča oprema. V prenovljenem in povečanem objektu bo 75 ležišč v sobah in v skupni spalnici, 105 sedežev v gostinskih sobah, dom ima moderno kuhinjo, primerne sanitarije in umivalnice ter pomožne prostore. Vrednost opravljenih del in opreme je ca. 2 860 000,00 dinarjev. Poleg kredita Ljubljanske banke in Planinske zveze Slovenije, sredstev iz družbenega dogovora in dotacij nekaterih PTT organizacij v Sloveniji so precej finančnih sredstev zbrali tudi ptt delavci. Zato se je PD PTT Ljubljana preko delegatov meddruštvenega odbora planinskih društev PTT Slovenije za-

hvalilo vsem, ki so pomagali pri gradnji Poštarskega doma na Vršiču.

Slovenski ptt delavci bodo prihodnje leto sodelovali na Pohodu po poteh partizanske Ljubljane v soboto 6. maja, v velikem številu bodo prišli na 11. zbor planincev PTT Slovenije na Vršiču, ki bo v nedeljo 11. junija, na katerem bodo tudi odprli prenovljeni Poštarski dom in počastili 200-letnico prvega vzpona na Triglav. Pripredili bodo tudi tri skupne izlete in sicer po enega v organizaciji vsakega društva. Prišli bodo tudi na proslavo 200-letnice prvega vzpona na Triglav, ki jo pod pokroviteljstvom Edvarda Kardelja pripravlja Planinska zveza Slovenije v nedeljo 27. avgusta.

Delegati so se dogovorili tudi o višini članarine v prihodnjem letu, ki bo ostala enaka kot letos in o penzijski ceni v Poštarskih domovih na Vršiču in Plešivcu, ki bo za ptt delavce 10 % nižja od cene v Počitniškem domu Strunjan. S tem popustom se želijo oddolžiti vsem ptt delavcem, ki so neposredno ali posredno pomagali graditi oba domova. Sklenili so tudi, da bodo predlagali sindikalni konferenci Združenih ptt organizacij Slovenije, da organizira akcijo »planinski dinar« oziroma pomaga pripraviti sklenitev samoupravnega sporazuma, s katerim bi se ptt delavci v vseh slovenskih kolektivih obvezali, da bodo mesečno prispevali po 1 dinar za ptt planinske domove, s katerim bi omogočili redno vzdrževanje teh domov in nižjo ceno za penzijske storitve ptt delavcem.

Ivka Robida

PD ISKRA KRANJ V NEZNANO

Za prijeten zaključek planinske letne sezone je vodstvo Iskrinega planinskega društva organiziralo izlet »v neznano«. Tisto soboto, 19. novembra, je bila napoved naših vrlih vremenoslovcev kar ugodna in povrhu vsega se je tudi uresničila.

Skoraj šestdeset planincev, starih, mladih, srednjih let se je zbralo na običajnem mestu, pred kinom Center. Vsi smo bili strašno radovedni, toda vodnik Joža Špavovec, ki je menda edini vedel za pot, je bil tiho, le zvit smehljaj je sijal na njegovem obrazu. Jaz sem pravzaprav prišla zraven na nepošten način, saj z Iskro nimam nikakršne osebne zveze. Toda zveze, zveze... Napeto smo strmeli skozi okno v lepi jutranji megleni svet. Kmalu smo si bili na jasnem, da gremo nekam v Škofjeloško hribovje. Joža nam je vseeno »natančno« opisal pot: »Peljali se bomo do... Od tu se bomo povzpeli na... Po lepi gozdni poti bomo nato odšli na...

Tu pa nas bo čakalo dobro kmečko kosilo.« Priznati moram, da sem potem vedela ravno toliko kot prej, namreč, da nisem ničesar vedela.

Zavili smo v Selško dolino in se v Selcah izkrcali. Prva točka je bila Miklavška gora. Uživali smo lep razgled, potem pa smo se po zares lepi gozdni stezi odpravili nekam proti jugovzhodu. Joža je bil še vedno skrivnosten. Vse se nam je razjasnilo, ko smo v daljavi zagledali s snežno kopreno pokrita smučišča Starega vrha. Prišli smo v Zaprevalje, v vaško gostilno Čemažar. Očitno so nas tu že pričakovali, saj smo v hipu sedeli vsak pred svojim krožnikom kislega zelja in pečenice. Po kosilu je bil srečelov. Dobitki so bili seveda zelo užitni in jih je kmalu zmanjkalo. Nekateri smo se nato povzpeli še na vrh Starega vrha, drugi pa so medtem peli v topli kmečki izbi.

Daša Maretič

POSTOJNSKI PLANINCI NA DOBRAČU

Zadnjo soboto v oktobru so postojnski planinci organizirali za člane PD Postojna zadnji društveni izlet v tem letu in sicer v koroške planine, ki se ga je udeležilo 37 planincev. Tokrat smo se povzpeli na goro Dobrač 2167 m. Ime Dobrač se še drži, vendar se uveljavlja novi nemški naziv.

Na Dobrač je speljana z beljaške strani solidna gorska cesta precej visoko, tako da smo rabili le še poldrugo uro hoje, da smo prišli na njen vrh. Pravijo, da je z vrha Dobrača prelep razgled po vsej Ziljski dolini. Mi tokrat nismo imeli sreče, vrh je bil zavit v gosto meglo, vmes pa je še deževalo. No, vseeno smo bili zadovoljni, da smo obiskali tudi ta geološko značilni gorski vrh.

Na vrhu je planinsko zavetišče z zimsko sobo, ki pa je bila tokrat zaprta, tako da se nismo mogli nikamor stisniti pred ledenim vetrom, ki je močno pihal. Mraz, dež in gosta megla so nas preganjali, da smo hitro zapustili vrh in se zatekli v dolino do prve planinske kočice, ki leži že v gozdnem pasu. Nekoliko nižje pod kočico smo na gozdni jasi zakurili ogenj in si pripravili toplo malico. Na naši poti smo obiskali tudi obe večji mesti na Koroškem in sicer Celovec in Beljak. Nameravali smo obiskati tudi slovensko narodno svetinjo na Koroškem — knežji prestol na Gospo-svetskem polju, pa nismo več mogli, kajti mrak se je že spustil, dež je vedno močnejše rosil. Zato smo naredili le še zadnji postanek pred mejnim prehodom v Pod-ljubelju v daleč okoli poznani slovenski gostilni. No, to je bilo res prijetno slovo od rojakov onstran Karavank. Dobro razpoloženi smo nadaljevali pot do Postojne, kamor smo prispeli že pozno zvečer. Tudi

tokrat kot že tolikokrat je tudi ta izlet uspešno vodil prizadevni planinski tovariš Marjan Vadnjal, za kar so mu vsi udeleženci planinskih izletov zelo hvaležni.

Viktor Jenček

NOVICE IZ SAVINJSKEGA MDO

Na seji Savinjskega meddruštvenega odbora v mesecu novembru 1977 smo med drugim sestavili delovni načrt planinskih društev, ki jih vključujejo MO, za leto 1978.

Poleg proslave 200-letnice prvega vzpona na Triglav, bo glavna proslava 85-letnica Savinjske podružnice SPD. V Gornji Savinjski dolini bodo vsa društva v l. 1978 odprla kak planinski objekt.

Prva proslava bo v mesecu marcu, ko bo Planinsko društvo Mozirje pripravilo uvodno proslavo ob 85-letnici SPD v Mozirju.

27. IV. 1978 bo otvoritev »Savinjskega gaja« v Mozirju. V njem so člani PD Mozirje postavili planinsko kočico in v njo samo so v l. 1977 vložili 100 000 din in 880 udarniških ur.

11. 6. 1978 bo pripravilo proslavo PD Solčava. Ob tem bodo odprli kočico na Klemenči Jami. Samo v l. 1977 so vanjo vložili 70 000 din in opravili 1300 prostovoljnih ur.

Sledila bo otvoritev bivaka na Travniku (ob transversali Smrekovec — Raduha). 27. 8. 1978 bodo ta objekt odprli člani PD Ljubno, ki so samo v l. 1977 vanj vložili 1180 prostovoljnih udarniških ur in 20 000 din, v l. 1976 pa 525 udarniških ur in 9000 din.

Zaključna proslava bo 16. 9. 1978 na Loki pod Raduho. Tu bo tudi Dan planincev 1978. Koča je že pod streho. Samo v l. 1977 je bilo vanjo vloženih prek 5000 udarniških ur. Planinska društva so se množično odzvala in pomagala. 18 planinskih društev je prostovoljno delalo na koči. Na seji MO je bilo sklenjeno, da se bo z akcijo nadaljevalo in da naj tudi v l. 1978 vsako društvo vsaj enkrat dela na koči. Izdatna je bila pomoč mladincev — mladih komunistov — Gradbenega podjetja Ingrad Celje, ki so pod vodstvom tov. ing. Čmaka opravili 1100 udarniških ur. Planinci bodo na Raduhi za izglubljeni Dom v Logarski dolini dobili izdatno nadomestilo.

Organizirane bodo tudi akcije v okviru varstva narave.

Velik poudarek bo na vseljudskem odporu in s tem v zvezi razne preskušnje v orientaciji itd.

Koordinacijski odbor planinskih društev občine Konjice bo že 14. 1. 1978 pripravil pohod po poteh I. Pohorskega bataljona,

PD Zabukovica bo 28. 5. 1978 pripravilo tradicionalni pohod ob spomenikih NOB, PD Rogaška Slatina bo združilo proslavo ob 10-letnici Štajersko-zagorske poti z obiskom rojstne hiše tov. Borisa Kidriča, PD Štore bo planince popeljalo na šesto obletnico Savinjske poti mimo spomenikov XIV. divizije in I. Celjske čete, organiziran bo pohod po poteh I. Celjske čete, pohod v spomin na prvo frontalno bitko na Čreti.

Planinci PD Žalec bodo odprli kočjo na Bukovici (20. 8. 1978). To bo tudi priložnost, da se bodo lahko spomnili tov. Kocbeka, ki je ravno iz Žalca hodil na bližnje vrhove. Na Kamniku si je odpravljajl vrto-glavico, kakor je sam zapisal.

Planinci PD Železničar Celje bodo že v mesecu februarju razvili svoj prapor. V MO sodijo, da bi proslave ob vsakoletnem jubileju Savinjske planinske poti združili z jubileji drugih transverzal, ki so v upravljanju članic MO in da bi se vsako leto ponovila takšna proslava, kot je bila letos na Gozdniku. Tedaj se je na peto obletnico napotilo mimo partizanskih domačij in spomenikov čez 500 planincev.

Fr. Ježovnik

IZREDNI PRISPEVEK ZA PLANINSKI VESTNIK

(12. 11.—31. 12. 1977)

Po 20 din

— Ivan Anderl — Podbrdo, Peter Klavčič — Kamnik

Po 30 din

— Ciril Križelj — Komenda, Tone Cevc — Radomlje, Marjan Čonč — Ljubljana, Mitja Zupančič — Radomlje, Stanko Vičič — Rijeka, Ludvik Zalokar — Jesenice, Ernest Jelen — Polzela, Emil Plejnsšek — Prevalje, Janez Vidmar — Tolmin, Jože Kupljenik — Ljubljana in Marjan Zupan Boh. Srednja vas

Po 40 din

— Matija Potočnik — Ljubljana

Po 50 din

— Alojz Hribernik — Ljubljana, Jože Prša — Ljubljana

PO 80 din

— Marta Bobner — Ljubljana, Milan Cilenšek — Maribor, Franc Zavodnik — Ljubljana

Po 100 din

— Jože Primuž — Zagreb

Po 130 din

— Janko Perat — Ljubljana

Po 180 din

— Jože Bratkovič — Dolenja vas

Po 300 din

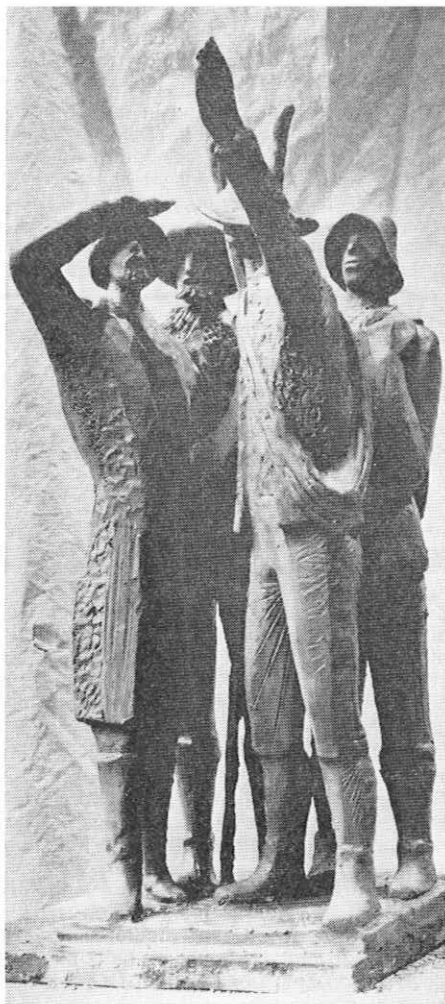
— PD »Planinec« VP 1098 Kranj

Honorar so odstopili:

— Pavla Leban — Tolmin

Skupaj 1800 din.

Vsem se uprava in uredništvo
lepo zahvaljujeta!

Osnutek spomenika štirim srčnim možem, ki bo letos odkrit v Bohinju za 200-letnico prvega vzpona na Triglav. Osnutek je izdelal akad. kipar Stojan Batič

VRAČAMO SE V NARAVO

(Povzetek iz »Nedeljske reportaže« Radia Koper — 6. 11. 1977)

»Hoditi, gibati se,« je ena najlepših besed na svetu. To ni samo geslo, ki so ga zapisali misleci; to niso besede, ki jih srečujemo v literaturi, to je resnica.

Počitek, delo, prosti čas. To je človekov dan, ki sta nam ga prinesla industrijska in potrošniška družba. In prav zato postaja prosti čas tista oblika počitka, ki ga bogatimo z gibanjem v naravi, nikar pa ne v brezdelju.

Do takšnih in podobnih spoznanj prihaja vedno več ljudi. Že tako številna družina planincev se čedalje bolj množi. Tudi na Primorskem. V 12 PD, kolikor jih premo-

remo v desetih primorskih občinah, je včlanjenih 9150 ljubiteljev gora. Največ jih združuje novogoriško PD — 1380; ob tem pa je vsekakor omembe vreden podatek, da je včlanjenih v dveh obalnih PD 1344 občanov.

Omembe vreden podatek pravimo zato, ker ljubitelji planin v obalni regiji gledajo gore iz precejšnje oddaljenosti.

In kaj so nam o tem povedali nekateri izmed petstotih udeležencev sklepne slovesnosti ob 70-letnici PD Ilirska Bistrica, ki je bila 30. oktobra 1977 na vrhu 1796 m visokega Snežnika, ko so izročili namenu tudi prenovljeno zavetišče?

Že sivolasi (brez zamere!) Jože Žnidaršič iz Ilirske Bistrice: »S hojo v gore si krepiš telo. Sicer veliko tudi kolesarim, toda v planinah je najlepše!«

Vojko Žnidaršič si po starosti podaja roko z Jožetom:

»Tu je raj, tod si osvežim pljuča s svežim zrakom, tu je nepokvarjen svet. Včasih se je sem gor podajalo le ducat ljudi. In poglejte danes, delovni ljudje se kar trumoma odpravljajo v planine. Kar pa je še najpomembnejše, med njimi je največ mladih!«

Marko Mezgec v najlepših starostnih letih: »Tu mi je drugi dom. Še posebno zato, ker sem radioamater in so tu, na Snežniku, izredni pogoji za vzpostavlanje radioamaterskih zvez.«

Magda iz Milj pri Trstu je samo ena izmed številnih obiskovalcev iz zamejstva, ki so pogosti gostje naših planin:

Prof. Pavel Kunaver, 88, (spredaj desno) na Snežniku 1. 1977

»Na Snežnik prihajam z družino vsaj enkrat letno. Danes sem tu že desetič. Prehodila sem Nanos, Krn, Slavnik in še več drugih planin po dolgem in počez. V vaših gorah se počutim kot prerrojena. Zelo pa me motijo tisti, ki ne znajo čuvati naravne lepote.«

Dr. Miha Potočnik, predsednik PZS:

»Vesel sem, da dobiva planinstvo čedalje pomembnejše vlogo tudi na Primorskem. Toliko prej, ker je tod fašistični okupator v polpretekli zgodovini zaviral sleherno dejavnost Primorcev. Veliko smo že naredili v vaših planinah in še veliko nalog nas čaka. Srečen sem, ko se ozrem na prenovljeno zavetišče. To je plod dela pridnih rok ilirskobistriških planincev, razumevanja tukajšnjih delovnih organizacij in zato je razumljivo, da pri takšnih akcijah, ki so neprecenljive vrednosti, priskoči na pomoč tudi družbena skupnost in naša planinska zveza.«

Prof. Pavla Kunaverja ni treba posebej predstavljati. S svojimi osemindesetimi leti pa je brščas najstarejši med tistimi, ki so se doslej povzpeli na Snežnik:

»Gora ni nora, nor je tisti, ki ne gre gor! Da je temu res tako, se je pokazalo tudi danes, pa čeprav nam je malce ponagajalo vreme. Srečen sem med vami mladimi. Planinstvo dobiva polno veljavo in ob takšnih življenjskih pogojih, kot jih imate danes, ste resnično lahko zadovoljni... Ali se človek spet vrača k naravi? O tem ni nobenega dvoma. To je skrajni čas. Dvakrat res pa je, da jo mora znati bolj čuvati. Pri tem ima še posebno poslanstvo naša mladina...«

O pomenu gibanja v naravi, v gorskem svetu smo torej slišali mlade in starejše. Na dlaní je, da planinstvo oblikuje človeka v prostem času fiziološko in psihološko.

Pa ne samo planince, temveč najširše množice, saj je to najdostopnejša rekreacijska oblika delovnih ljudi.

In potemtakem je prav, da vam zaželimo na svidenje ob prihodnjem vikendu na Vremščici, Slavniku, Snežniku, Nanosu, Kaninu ali na katerikoli drugi gori. Pridite, ne bo vam žal.

Just Jovanovič,
Radio Koper

V PRESTRANKU USTANOVLJENA NOVA PLANINSKA SEKCIJA PD POSTOJNA

Prve dni novembra meseca je bil v Prestranku ustanovni zbor planinske sekcije PD Postojna. Zbora se je udeležilo prek trideset mladincev iz OŠ Prestranek in nekateri člani UO PD Postojna, med njimi tudi zaslužni planinski delavec Ivan Rozman, poznan in priljubljen med mladimi planinci kot »očka«. Zbor je pozdravila ravnateljica šole tov. Brgočeva in zagoto-

vila vso pomoč šole pri delu planinske sekcije. Spregovorili so še predstavniki PD Postojna. Ivan Rozman — očka je mlademu planinskemu naraščaju pripovedoval, kako so leta 1945 po osvoboditvi postavljali temelje planinstva na Postojnskem in zgradili prvo planinsko postojanko pri nas — Vojkovo kočo na Nanosu. Večino gradbenega materiala za kočo so znesli na vrh Nanosa na rokah. Povedal pa je tudi nekaj svojih prijetnih doživetij. Tov. Elesinijeva je prikazala na barvnih diapozitivih nekaj najlepših posnetkov našega gorskega sveta. Po konstituiranju sekcije je zbor sprejel delovni program za prihodnje razdobje.

Viktor Jenček

Dostavek k članku o narodnem heroju Jankoviću (gl. PV 1977/11)

Planinsko-smučarska zveza Črne gore je imela v Žabljaku, dne 11. 7. 1977, to je na dan pogreba predsednika PSS Črne gore, komemorativno sejo. O liku pokojnega Danila Jankovića je govoril tov. Ive Stanišič, podpredsednik PSS Črne gore. Seje so se udeležili poleg članov predsedstva in Izvršnega odbora PSS Črne gore tudi člani sekretariata Planinske zveze Bosne in Hercegovine, delegati planinsko-smučarskih društev iz vse Črne gore, nekateri narodni heroji, generali JLA in člani družine pokojnega Danila. Planinska zveza Slovenije je poslala sožalno pismo.

ALPINISTIČNE NOVICE

ALPINISTIČNO TEKMOVANJE NA MADŽARSKEM

Madžarski alpinizem ni ravno razglašen, to pa ne pomeni, da sosedna država ne pospešuje te dejavnosti na razne načine, med drugim tudi z neke vrste alpiniado, ki je v SZ in sosednih državah pomembno sredstvo za propagando alpinizma in posebej njene športne vsebine. Od 6. do 9. maja 1977 so v kraju Oszoly v pogorju Pilis priredili tako tekmovanje. Oszoly je stena iz apnenca, 30 do 200 m visoka. Kakor vse druge stene te vrste, razpolaga s kamini, počmi, previsi, rebri in drugimi rezami na svojem apneniškem obrazu. V alpinjadi je zmagal zelo znan sovjetski plezalec Mihail Ivanovič Anufrikov, drugi je bil Fritz Leder iz Vzh. Nemčije, tretje mesto je zasedel Poljak Andrzej Paczkowski.

Kakor smo že poročali, je v I. 1977 priredila nekaj podobnega tudi Avstrija.

T. O.

CIMA DEL BALCON

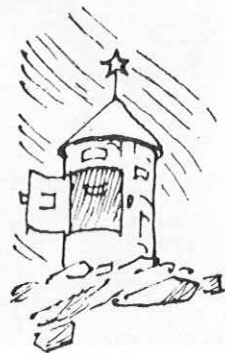
V jugozahodnem razu tega vrha, ki spada v skupino Civette so 1. aprila 1976 splezali prvenstveno smer Italijani Elio Scabelli, Marco Della Santa in Gianni Gnechi. V glavnem je pelo kladivo in vrvni manevri, kajti raz je zelo krušljiv, oprimki minimalni. Sredi raza je rama, s katere je moč uiti na desno v vzhodno steno Civette in jo prečiti. Tudi na levo je možno uiti razu. Raz je visok 400 m.

T. O.

DR. MONICA ADT, NOVA ALPINISTIČNA ZVEZDA

Dr. Monika Adt (roj. 1944) iz Esslingena se je vrnila v razmeroma maloštevilni vrh ženskega alpinizma. 27. junija 1976 je z avstrijskim gorskim vodnikom Kurtom Ringhoferjem v 14 urah preplezala severno steno Matterhorna (smer bratov Schmid). Plezati je začela 1973 v alpinistični šoli v Innsbruck. Pred Matterhornom se je povzpela po normalnih stezah na nekaj štiritisočakov, poleg tega je zlezla na Matterhorn po grebenu Zmutt, preplezala severno vzhodno steno Lyskamma in južno steno Dachsteina (1975). Tri dni pred Matterhornom je plezala Welzenbachovo smer v severni steni Breithorna s K. Ringhoferjem. Po Matterhornu je splezala južnovzhodni raz Christaturm in raz Däumlinga.

T. O.

JAPONSKE EKSPEDICIJE NA ALASKO

Mount Huntington (3731 m), Mount Hayes (4175 m), Mount Blackburn (5038 m) so trije vrhovi na Alaski, ki so jih japonski alpinisti naskakovali l. 1976. Na razpolago so imeli letalo, brez njega na Alaski ni nič. Na Mt. Huntington so mislili priti po južni steni, pa jih je ledenik zavrnil. Zavrnil. Vodja Jošida se je potem odločil za zahodno rebro gore in uspel.

Na Mount Hayes niso prišli. Mislili so spustiti se na ledenik Trident, pa so bile ledne razmere take, da so pristali na ledeniku Susitna. Tudi glavnega vrha niso dosegli, zadovoljiti so se morali z južnim vrhom (3950 m).

Na Mt. Blackburn se je 24 alpinistov prizadevalo priti po severozahodnem in severovzhodnem grebenu. Pa ni šlo gladko! Po severozahodnem grebenu je le 7 mož 29 apr. 1976 doseglo vrh.

Četrta ekspedicija je posegla po Mount Foraker (5303 m).

Tu je kosila gorska smrt, 6 japonskih alpinistov je vzela v tem predelu skupine Mt. Mac Kinley. V skupini 14 mož, ki jih je vodil Akihide Sato, so umrli tik pod vrhom trije. Klicali so na pomoč, klice je druga skupina sprejela, vendar je zaradi slabega vremena prišla prepozno. Od skupine 5 alpinistov, ki jih je vodil Cujoši Hirakava, so trije ostali v plazju v višini 2400 m. Izgrebli so mrtve.

T. O.

STARI MAČKI SO ŠE V FORMI

Erich Abram, 54 let, je ves čas po vojni slovel kot ekstremist. Pa še ni odnehal. Poleti 1976 je s skromnejšim Seppom Schrottom, skladiščnikom iz Bolzana, 41 let, ponovno preplezal Comicijevo smer v severni steni Velike Cine. A tudi Schrott ni kar tako: To smer je plezal četrtič in to za 20-letnico, odkar je kot 21-letni mladenič prvič plezal šestico.

T. O.

TRETJA PONOVI TEV JUGOZHODNEGA STEBRA V FITZ ROYU

Fitz Roy je na glasu strašne gore. Kljub temu se vedno najdejo alpinisti, ki jih zamikajo skrivnosti skrajnih dežel nad Južnim tečajem. Svicarji Ruedi Hombberger in Paul Muggli iz Arose, René Mayor in Jean Troillet iz Wallisa so 9. dec. 1976 prišli na vrh 9. dec. 1976. Za gor in dol so rabili štiri dni, podpiral jih je Edgar Robeson. Stroškov je bilo za osebo 4000 šfr., kar pomeni malo za tako daljno ekspedicijo. Jugozahodni steber Fitz Roya so prvi preplezali 20. dec. 1968 Amerikanci Yvon

Chouinard, Dick Dorworth, Chris Jones, Rafael Tejada — Flores in Doug Tompkins. To je bil obenem tretji vzpon na Fitz Roy.

T. O.

MONT ROUGE DE PEUTEREY

Mont Rouge de Peuterey (2941 m) je gora v južnem podaljšku južnega grebena Aiguille Noire de Peuterey. Težavnost južne stene te Rdeče gore je v glavnem IV nekaj mest V in A₁. Ta skromna gora, soseda slavne Peuterey, je na prvo navezo v svoji južni steni čakala do 6. avg. 1976. Bili so Italijani Ambrogio Foscati, Giuseppe Patelli in Gian Mario Piazza. Preplezali so jo v 18 urah.

T. O.

POLJAKI V ANDIH

L. 1976 so bili poljski alpinisti v Cordillera Bianca. Preplezali so 1000 m visoko vzhodno steno Huandoya, poprečna strmina 55°, proti vrhu pa zraste strmina na 70°. Steno so Jan Strycynski, Waligora in Marčkovski plezali tri dni. Ekspedicijo je vodil Stanislav Zierhoffer.

T. O.

GASTON RÉBUFFAT V FRÉNEYU

Rébuffat, Terrayev soplezalec, si je v zadnjih dveh desetletjih pridobil sloves tudi kot planinski pisatelj, predavatelj in fotograf. Zdaj je star 56 let in je še vedno aktiven v težkih stenah. Poleti 1977 je preplezal centralni steber v Fréneyu, VI, in s tem potrdil 30-letnico svojega ekstremističnega delovanja v stenah. V letih 1946 do 1948 je ponovil Walkerjev steber, steno Badile in potem leto za letom nabiral podobne in težje vzpone.

68-letni dr. Guido Tonella, planinec, smučar in planinski časnikar, ki živi v Ženevi, se tudi ne vdaja »časov silam«. Pozimi 1977 se je udeležil 70 km dolgega »Marcia longa« v Dolomitih. Tonella je bil vse življenje navdušen smučar. Po l. 1930 je bil med udeleženci »Mezzalane«, slovite smuške prireditve (»Alpinismus« 1977/4).

T. O.

NAJTEŽJI VZPON V ZDA

H. Adams Carter, zastopnik American Alpine Club, je v »Der Bergsteiger« 1977/8 izjavil, da je bil vzpon na Nanda Devi najtežje, kar so ameriški alpinisti doslej storili. V višini 6850 in 7000 m so premagali težave z oceno VI/A₂. Obenem je Carter nejevoljen, da Nemci o tem niso pisali, pač pa o smrti hčerke Willija Unsoelda. Ta je res v steni Nanda Devi umrla, vendar ne 700 m pod vrhom, pač pa 400 m. Ni je premagala gorska bolezen,

pač pa embolija. Willi Unsoeld je izjavil, da je vzpon po zahodnem grebenu Everestu v primeri z vzponom na Nanda Devi lahak.

T. O.

RAZPRAVA O TEŽAVNOSTNI LESTVICI

V »Der Bergst.« 1977/8 je glede ocenjevanja težav pri plezanju Reinhold Messner kot glavno napako navedel to, da je Welzenbachova lestvica zaprta, tj., da ni odprta navzgor. Od I do V je uravnovešena in nekam enolična, nato pa »zaplava«. V+ in VI zajemata vse, kar je med V in VII. Amerikanci imajo odprt sistem. Evropski se bo rešil le, če bo najvišja stopnja jasno definirana. Welzenbachova definicija je matematično in filozofska sama v sebi protislovna. »Svoje mnenje sem razložil v knjigi »Sedma stopnja«, pravi Messner. »VI. stopnja ne sme biti meja, človek bo zagotovo prišel nad in čez njo.«

Pit Schubert, zelo ugleden nemški alpinist, je izjavil: »Goedeke je predlagal dvojno oceno težavnosti, ta pa omogoča dodatno oceno prostega plezanja. Tudi VII. stopnja bo prišla in mora priti. Že večkrat je bila presežena, treba je pač počakati, da bo priznana. Problem bo, kako bomo smeri VII. stopnje ohranili »čiste«. Doslej so se vse velike ekstremne smeri naježile s klini. Stopnjevanje v VII. stopnjo je možno samo pri prostem plezanju. To pa konec koncev ni nič novega, nova je le težnja po težkem prostem plezanju.

T. O.

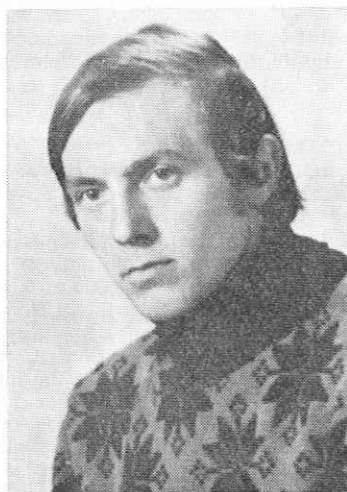
REKORDI TUDI V ALPINIZMU

Ne gre za tekmovanje z vsem, kar k tekmovanju spada, gre pa konec koncev za tiho tekmo med plezalci, za naravne nagibe, ki človeka ženejo k naporu vseh sil, da bi se izkazal močnejši, hitrejši, spretnjši. Novinarji so za take »naj-naj« pojave vedno na lovu in tako beremo v »Alpinismusu« 1977/4. »Rekord v severni steni Matterhorna, absolutni rekord 1200 m visoko steno je po Schmidovi smeri v 6 1/2 urah preplezal Wolfgang Merhar, ekstremist iz Feldkirchena, 8. marca 1977. Dosedanji rekord sta leta 1976 konec decembra dosegla G. Härter in W. Klimak. Merhar (Mrhar) je vstopil ob 2 zjutraj z Wechselbergerjem. Konec 400 m dolgega ledenika si je ta zlomil derezo, zato sta oba zavila v kočo Hörnli. Ob 9 je Merhar ponovno vstopil sam in bil ob 15.30 na vrhu. Tam je našel japonsko trojko, ki je tudi prišla čez steno s tremi bivaki, na vrhu pa so se pripravljali za četrtega. Merhar je takoj sestopil po vzhodni steni in bil v koči Hörnli v 2 urah. Zima mu je šla izredno na roko.

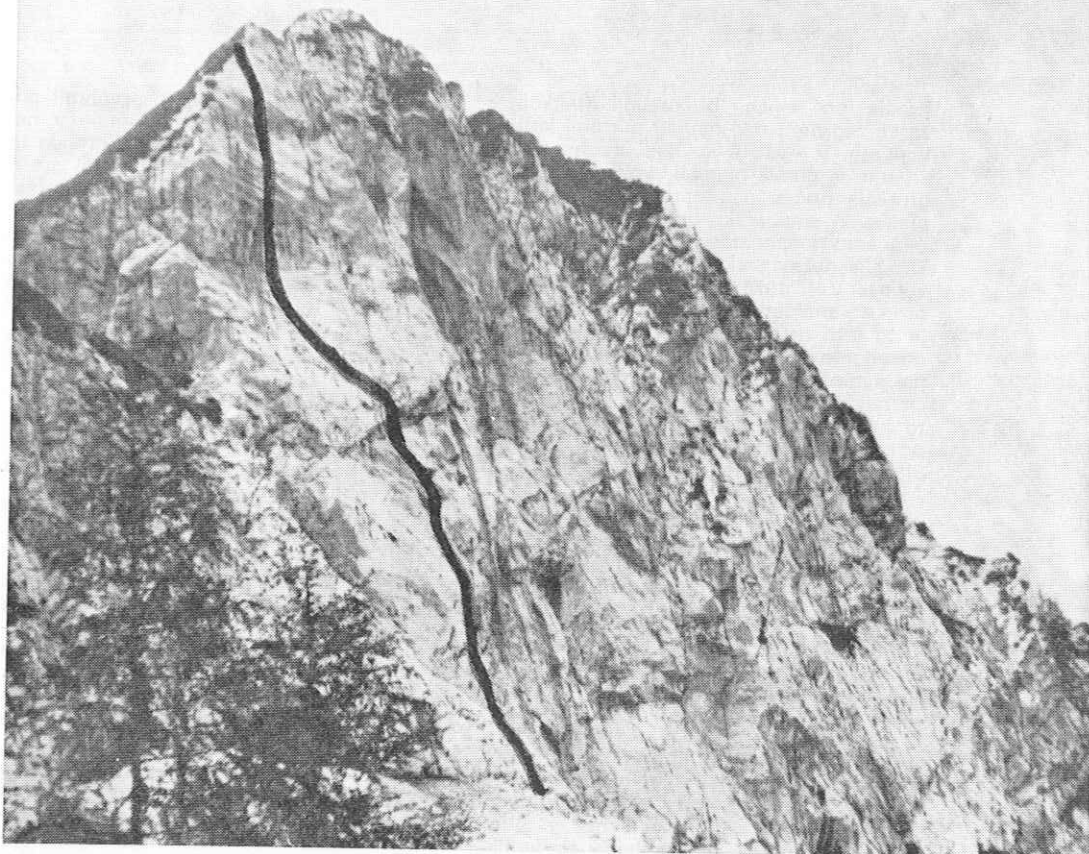
T. O.

SMER CENETA KRAMARJA

Z Jožetom preskakujeva bele krpe snega, ki jih še niso stopili sončni žarki in že sva pod steno Rjavčevega vrha. Prvi raztežaji v vertikali, v kakor pajčolan beli skali, so res čudoviti. Stena je odprta in polna majhnih a zanesljivih oprimkov. Z Jožetom hitro plezava, že sva pri poševni plošči. Oprimki so neznatni, vendar zato odlično izkoriščam trenje. Na koncu plošče se spustim nekaj metrov navzdol, kjer postane skala bolj razčlenjena, da lahko prečim na travnato stopnjo, kjer varujem Jožeta. Joža je kmalu na stojišču. Ko plezam navzgor čez plošče, skala postane mestoma krušljiva. Plezam počasi, ravnotežje lovim na majhnih oprimkih, vendar nekako le gre dalje. Končno dosežem črno poklino, vrvi ni več, zato zabijem tri stojiščne kline in varujem stojček v lestvicah. Oko drsi po steni. Vse povsod naokoli so gladke plošče. Opazujem Jožeta, kakor pajek steguje svoje okončine in leze proti meni. Naenkrat pa zaslišim zven kovine, v istem hipu pa že tudi zdrsnem malo niže in zaniham v lestvici. Izpulil se je klin, začuden ga opazujem, kako visi na vrvi, nato pa se spravim v lestvice in varujem. Naslednji raztežaj plezam poklino. Mestoma je previsna, zato zabijam kline in visim v lestvicah. Kmalu sem pod zadnjim črnim previsom. Zmanjkuje mi klinov, vendar mi le uspe, da ga nabijem s klini do kraja in si nad njim uredim stojišče. Varujem, zopet viseč v lestvicah, Joža pa pleza in izbija kline. Vse se mi zdi strašansko dolgo, zebe me, okoli stene pa zavija veter in meče vrvi levo in desno po ploščah. Močan sunek vetra mi vrže vrv okoli glave. Jezno se motam iz vrvi, tresem se od mraza. Še tega je bilo treba. Potem zopet plezam, malo se ogrejem, ko pa visim v zadnjem previsu na majavih klinih,

Franček
Knez,
Ogeče
pri
Rimskih
toplicah,
izredno
uspešen
naš
alpinist

Rjavčki vrh nad Logarsko dolino

Foto Fr. Knez

mi je kar toplo. Potegnem se čez previs, že sem v lažjem svetu, z vsakim metrom sem bliže robu stene, še nekajkrat roka zgrabi za oprimki, hip zatem pa se zavihitim čez greben v rušje. Tu me stresajo sunki mrzlega vetra.

Smer sva splezala v spomin tebi, prijatelj Cene! Ljubil si stene, bolj kot vse drugo. Zapustil si svet v lepi in mogočni steni Druja. Ta stena Rjavčkega vrha ni tako

mogočna in znana kot stena Druja, je pa domača in vsa bela, kot osrenjeni sneg, v katerega so se tam zasajale konice tvojih derez. Kadarkoli mi bo pogled obstal na tej beli steni, bom v mislih videl tvoj lik, kako zmaga je ledene vesine.

Plezala: Franček Knez in Jože Zupan

Čas: 10 ur

Ocena: V+ A₁ A₂

Franček Knez

VARSTVO NARAVE

KAKO JE S HELIKOPTERJEM V GORAH

Množe se glasovi zoper hrup v gorah, hrup, ki ga žene helikopter, ta jeklena postovka, ne glede na to, po kakšnem opravku kroži nad gorami. Treba je najprej reči, da je s helikopterjem nastopila v gorski reševalni službi nova doba, saj omogoča, če so razmere ugodne, najhitrejši prenos ponesrečenih v bolnico. Upravičeni pa so

pomisleki zoper komercialno turistično izrabo helikopterja za ptičji pogled na gorsko pokrajino, posebno če gre za privatna helikopterska podjetja. Tirolska deželna vlada je lani dovolila 33 pristajališč za to vrsto turističnih uslug.

Ljubitelji miru v gorah — in koliko je takih planincev, ki tega miru ne bi znali čislati — pravijo: Na prvi pogled helikopter ne dela posebne škode, toda spričo vertikalne prometne mreže, ki se je raz-

predla po Alpah, bi utegnil helikopter zares zagreti nad najbolj mirnimi kotički v gorah. V Avstriji so nad uradno skrbjo za mir v gorah obupali, kajti zaradi teh grmečih ptičev nad gorami pozivajo planinska in smučarska društva, naj se turističnemu gospodarstvu postavijo po robu. Tirolska deželna vlada je pokazala »dobro voljo«: V l. 1976 je dovoljevala helikopterske »snobistične« polete v 16 občinah in to leto in dan, v l. 1977 pa je skrčila dovoljenje na 6 občin s 35 pristajališči, to pa samo do 31. maja. V Stubaiskih in Ötztalskih Alpah ni dovolila nobenega in to na ljubo smučarjem. Avstrijski AV si prizadeva, da bi pristajališč ne bilo v Silvretti, v Ferwallu in v Južnih Lechtalskih Alpah.

Avstrijski »Prijatelj narave« pa kljub temu očita AV, da glede tega problema ni dosleden, da preveč popušča, obenem pa se pusti hvaliti kot edini zagovornik miru v Alpah.

T. O.

POTREBA PO MEGAVATIH IN VARSTVO NARAVE

Brez kompromisov najbrž nikjer ne gre, kvečjemu v redko naseljenih velikih deželah, kakor je, na primer, Kanada. Pa tudi tej je oponesel H. Machatschek v »Alpinismusu« 1977/4, češ Kanada je velika, zato pa ima toliko večje možnosti, da poruši naravno ravnotežje »ekostrukture«.

V dozdaj naravni, veličastno prvobitni pokrajini severno od Quebeca imajo v načrtu več velikih jezov na reki La grande in njenih pritokih, da bi vodne sile gnale razne »imenitne« priprave (našteva: električne zobne krtačke, avtomatične krušne nože idr.). S tolikimi jezovi bo spremenjena narava s površino Zahodne Nemčije. Veliko v velikem, malo v malem, količine so različne, razmerja so zgovorna.

T. O.

DOLINA KAISER S CESTO ALI BREZ NJE

Pogorje Kaiser je zavarovano področje in spada med zelo znana plezalska in izletniška torišča. Zdaj obstoji načrt, ki iz Ebbsa s severa s cesto povezuje hrbet Zahmer Kaiser z gostišči Pfandlhof in Veitenhof. S to cesto bi avtomobilski promet prodrl v eno najlepših popotniških izletnih nih področij v Severnih Alpah. Že se govori, kaj bo treba v Kaiserju sezidati za sprejem gostov. Težava je v tem, da bi za cesto s severa bilo potrebnih mnogo velikih zemeljskih del. Posledice bi se videle daleč iz doline Inna.

DAV in ÖAV sta oba zoper cesto, prav tako sekcija ÖAV Kufstein. Zaradi oskrbe cesta ni potrebna, saj je možna po tovorni žičnici na Pfandlhof, pa tudi džip zmore obstoječo pot.

T. O.

IZ PLANINSKE LITERATURE

ZDENKO HOCHMUTH: NIEDERE TATRA

Leta 1976 je pri bratislavski založbi Šport izšla 3., dopolnjena in predelana izdaja Hochmuthovega vodnika po Nizkih Tatrah. (Nemški prevod: dr. F. Chorvát.) Obseg 208 str.

Še pred nekaj desetletji je za Nizke Tatire veljalo, da ima to 100 km dolgo pogorje, ki je na Slovaškem na tretjem mestu po višini, na drugem pa po obsegu (merijo 2000 km²), neslutene možnosti. Dandanes so po dostopnosti na prvem mestu. Ne morejo se sicer postavljati s takimi strminami, vršaci in soteskami kakor bližnje Visoke Tatire, zato pa valoviti, prostrani hrbti vabijo k popotovanju in smučanju. Medtem ko sta planincu ljubši samota in prvobitna narava, terja smučar urejene prometne zveze, udobne turistične objekte in moderne smučarske naprave, da ne gre v beli opojnosti niti minuta dragocenega

časa v izgubo; vse to je pripravljen plačati, tudi vnaprej. V Nizkih Tatrah je zdaj dobro poskrbljeno za oba: na eni strani so dobro razvita središča zimskega športa, na drugi pa nedaleč od naselij in prometnih zvez tihe, odročne doline in gozdnati, pa tudi razgledni hrbti s številnimi potmi.

V uvodnem delu razlaga avtor lego, veličastnost, značilnosti, doline, geološko sestavo Nizkih Tater, v nadaljevanju pa ogleda vredne znamenitosti, floro, favno, vode, folkloro, središča turizma in opisuje izhodišča popotovanj.

Sledi podroben opis markiranih poti. Vsako manjše območje, ki po velikosti ustreza enodnevni turi, je ilustriровано s grobo, pa vendar nazorno grebensko skico (30 jih je), ki bistveno olajšuje predstavo o določenem odseku in orientacijo na njem.

V sklepnem delu je pregled vseh objektov, ki jih potrebuje turist za udobno bivanje

in potovanje. Razvrščeni so po zvrsteh: mestni, gorski hoteli, kočje itn. Vodniku je priložen še pregleden grebenski zemljevid z vrisanim markiranimi potmi.

F. V.

VLADIMÍR ADAMEC, RADEK ROUBAL: HOHE TATRA

Pri bratislavski založbi Šport je lani (1977) izšla 5. predelana in dopolnjena izdaja turističnega vodnika po Visokih Tatrah. V nemščino ga je prevedel dr. F. Chorvát. Obseg: 254 str.

Visoke Tatre, najvišje gorstvo Karpatov in obenem najvišje gorstvo med Alpami in Uralom, se po velikosti nikakor ne morejo meriti s kakšno gorsko skupino v Centralnih Alpah. Vzroke množičnega obiska turistov, planincev in smučarjev je morda iskati prav v njihovi relativni majhnosti, lahki dostopnosti, brez dvoma pa v izrednem bogastvu naravnih lepot od senčnih smrekovih gozdov, ki jih kot venec obdajajo v vznožju, in številnih samotnih ledeniških dolin s šumečimi potoki in tihotnimi jezeri do strmih granitnih grebenov in vršacev, ki so v mogočnem nasprotju z vso bližnjo in daljno karpatsko in podkarpatsko okolico.

U uvodnem delu je splošen opis Visokih Tater, njihove lege, podnebja, flore in faune, Tatranskega narodnega parka, poselitve, zgodovine raziskovanja, v nadaljevanju pa informacije o prometnih zvezah, turističnih objektih, planinskih kočah, možnostih taborjenja, naravnih in kulturnozgodovinskih znamenitostih. V osrednjem delu vodnika so jedrnatih opisi vseh dolin, zraven njih na desnih straneh pa podrobne večbarvne grebenske skice pripadajočih območij (vseh je 30). Tukaj najdemo tudi opis tatranske magistrale, ki se vijuga po vsem pogorju, v Visokih Tatrah večidel po južnih pobočjih, v Belanskih Tatrah pa po grebenu, v skupni dolžini 65 km. Posebno poglavje obravnava Visoke Tatre pozimi: snežne razmere, zimskošportna središča in naprave, turne smuke z navedbo težavnosti. Na kratko so omenjene tudi možnosti za druge športe. V sklepnem poglavju je prikazana širša okolica Visokih Tater z vsemi obiski in ogleda vrednimi znamenitostmi.

Vodniku je priložen grebenski zemljevid Visokih Tater.

F. V.

GORAM POSVEČENO ŽIVLJENJE

O Hubertu Peterki smo že večkrat pisali, nazadnje ob njegovi smrti (12. nov. 1976). Bil je eden najbolj znanih dunajskih plezalcev, planinski zgodovinar in avtor planinskih vodnikov. Naši plezalci, ki so nastopili svojo pot v tridesetih letih tega

stoletja, so ga, vsaj nekateri, poznali tudi zato, ker je s svojo kronistično ambicijo posegel tudi v naše Grintovce in Julijce. V »Alpinismusu« 1977/5 je o njem pisal tudi Toni Hiebeler, ker se mu je zdelo, da Hans Barobek, sicer zelo delavni avstrijski planinski kronist, Peterko v svojem nekrologu v »Alpinismusu« 1977/1 ni dovolj izčrpno predstavil, čeprav ima navado, da piše sočno, spretno in živo. Malokdo danes ve, da se je Peterka izučil za kovača, da je nato delal na avstrijskih železnicah in da se je nazadnje vzdignil na nivo pisarniškega vodje ÖGB (Osterr. gebirgsverein), zadnja leta življenja pa je delal kot avtor alpskih vodičev. Plezati je začel že z 12 leti v Peilsteinu, v Hohe Wand, kot 16-letnik je bil že v Gesäuse, v skupini Glockner in Venediger, v Lienških Dolomitih. Med mnogimi turami je že tedaj zbral 20 prvenstvenih vzponov. V življenju pa si je nabral kar 520 prvenstvenih vzponov: v Gesäuse, Dachsteinu, Tennengebirge, Berchtesgadener Alpen, Loferer, Steinberge, v Karwendlu, v Hohe Tauern, v Stubai — in Ötztalskih Alpah, v Dolomitih, v Karnijskih, Julijskih in Kamniških Alpah. Najvažnejše med temi so: severna stena Glocknerja 1926; severovzhodna stena Ödsteinkartum, južni steber Sparafelda 1927; severovzhodna zajeda Peterschartenkopfa, severna stena Grosser Ödsteina 1928; severovzhodni steber Reichensteina 1929; severna stena Mandkogla 1930; severni steber Dreiherrnspitze 1931; severovzhodna stena Grossenedigerja 1934; severovzhodna stena Laserza 1940. Leta 1935 se je udeležil Schwarzergruberjeve ekspedicije na Kavkaz, njegov je prvenstveni vzpon na severovzhodni vrh Šare in še dva druga.

V prvi svetovni vojni je bil pet let vojak na fronti v Franciji in Rusiji, nazadnje ujetnik v taboru ob Črnem morju.

T. O.

Izdal je l. 1972 vodiče »Peilstein« in »Lienški Dolomiti«, Glockner — Granatspitze (leta 1975 je izšla 6. izdaja) in »Venediger« (l. 1972 druga izdaja). Sodeloval je pri vseh nemških revijah, bil soavtor pri več knjigah, med drugim l. 1964 pri »Wiener Hausberge«.

Dobro ga je označil nekrolog v ÖAZ 1411, jan., febr. 1977: Peterka je bil izjemno dober plezalec. Zahodni greben Velikega Buchsteina je nekoč preplezal v 22 minutah. Na Reichenstein se je nekoč povzpel po Pfannlovi smeri v severovzhodni steni in sestopil po Zsigmondyjevi — ob desetih dopoldne je bil že spet v Gofershütte. Imel je ogromno planinsko znanje. Že kot mlad fant je vedel več, kot pa je bilo napisanega v vodičih.

Ljudje so se mu vedno znova čudili. Zavedal se je, da ogromno ve, toda to ga ni zapeljevalo, da bi preziral druge. Vsakomur je priznal svoje, vedno je s spoštovanjem govoril o drugih, posebej o alpinistih nekdanjih časov.

T. O.

**DIETMAR, RENATA AICHELE, HEINZ-WERNER, ANNELIESE SCHWEGLER:
BLUMEN DER ALPEN UND
DER NORDISCHEN LÄNDER**

Pri Kosmosu v Stuttgartu je konec leta 1977 izšel priročnik za ljubitelje gorskega cvetja, kakršnega doslej v okviru bogate naravoslovne zbirke še ni bilo: pri obsegu 388 str. se ponaša s kar 690 brezhibnimi reprodukcijami barvnih posnetkov $6,5 \times 10$ cm. Sodelovalo je 28 vnetih fotistov; največ posnetkov (211) je prispevala znana Paula Kohlhaupt.

Miku gorskega cvetja, ki je najlepše prav tam, kjer so razmere najbolj neizprosne, se ne more ustavljati nihče, ne planinec ne turist. Medtem ko je prvih relativno manj in jih ne zadrži vsaka ovira, se drugi pojavljajo v čedalje bolj zaskrbljujočem številu daleč od človeških bivališč. Nič čudnega, če »nedotaknjena narava« danes že skoraj povsod kaže sledove množičnega obiskovanja.

Vrst planinskega cvetja je toliko, da bi bilo treba izdati več zajetnih zvezkov, ko bi avtorjem šlo za popolnost. Treba se je bilo pač omejiti na najpogostnejše in najlepše, strokovnjakom pa so tako na voljo znanstveni viri. K izboru velja pripomniti, da vladajo v severni Skandinaviji nekaj sto metrov nad morjem prav takšne razmere kakor v Alpah na višini okrog 2500 m. Zato ne smemo biti presenečeni, ako je v knjigi tudi precej slanuš (halofitov). Želji založnika, da bi ljubitelji cvetja jemali knjigo s seboj na pot v Alpe in Skandinavijo, je s tem zadoščeno.

Tudi pri urejanju knjige so avtorji mislili na laike: cvetlice so razvrščene po barvi cvetnega odevala, po simetričnosti in šte-

vilu venčnih listov (poseben uvodni ključ). Na vsaki desni strani so po 4 slike, na levi pa ustrezna besedila, razdeljena v več odstavkov. Na začetku najdemo ime in pripadajočo družino, čas cvetenja in velikost, v nadaljnjih odstavkih, označenih s kraticami, pa zanesljiva razpoznavna znamenja, omembe vredne posebnosti, rastišče in razširjenost ter splošne podatke. Ob koncu je register nemških in latinskih imen.

F. V.

**DIETRICH HASSE — H. LOTHAR STENTTE
Pečine Metéora (Severna Grčija)**

Zv. 1 (Geo — Buch Wander und Kletterführer)

Napisano po smernicah UIAA

128 strani, 50 slik, deloma dvostranskih in več zemljevidov. Format 12×17 cm. Kartonirano, na ovitku barvna slika. Geo — Buch Verlag München 1977. Cena 19,80 DM.

Eden od avtorjev — D. Hasse — je tudi nam zelo dobro znan kot alpinist in publicist. Hasse je za knjigo napisal tekst in zrisal geografske skice. Stutte je specialist za fotografiranje visokih gorstev in ima za seboj plodovita fotopotovanja po Afriki in Aziji.

Meteora v severni Tesaliji spadajo med najlepše gorske posebnosti na svetu. Isto ime imajo tudi samostani.

Njihovo zgodovino razumemo šele, če se spoznamo z njihovo okolico. Alpinist, ki se preskusi s plezanjem v »Meteorih«, bo verjetno še najgloblje prodril v dušo pravoslavnih eremitov, ki so se nekoč lotevali neverjetno drznih plezarjev.

Knjiga odkriva skrivnosti te pokrajine: zgodovino, miselnost in pota, predvsem pa odkriva plezalske smeri, ki so preplezljive, čeprav so videti nepremagljive. Knjižica je opremljena s seznamom stvari in oseb, tako da je zelo lahko uporabljiva. Slike in zemljevidi dobro ponazarjajo jedrnat, a jasno besedilo.

T. O.

RAZGLED PO SVETU

TUDI PRIVATNA EKSPEDICIJA JE MOŽNA

Zgodilo se je leta 1974, na dan pa je prišlo šele čez tri leta: Na Sia Kangri (7422 m) v Karakorumu je stopila trojica alpnistov: Heidi Schelbert, njen mož Albin Schelbert in neimenovani prijatelj. Ko so Albin Schelberta, zelo stanovitnega in sposobnega alpinista, vprašali, zakaj mini odprave ni populariziral, je dejal: »To pa res ni važno, vzpon na Sia Kangri smo naredili zase.« Schelbert ima za seboj velike uspehe: L. 1959 je s Hugom Weberjem preplezal severno steno Zahodne Cine (švicarsko smer) in severovzhodno smer v Pizzocco. O slednji ni znana nobena ponovitev. Leta 1960 je bil na Dhaulagiriju (8167 m), med prvimi ljudmi na tem vrhu. Leta 1975 je z ženo v Kolumbiji stopil na 12 vrhov med 5000 do 5780 m. Zdaj je star 44 let, po poklicu samostojni industrijski oblikovalec v Zürichu.

T. O.

NUDIZEM V ALPAH IN ŠE KAJ

L. 1928, pred polstoletjem je znani ženevski alpinist in lavinolog André Roch, star tedaj 22 let, s svojimi prijatelji pri koči Couvercle organiziral smučarski tek »FKK«. Nil novi sub sole, nič ni novega pod soncem, za to panogo smučanja je ostal dokument, fotoposnetek s smučarji,

ki imajo na sebi le kvedrovce in nogavice, sonca, snega in smučarskih terenov pa je tam okoli Mt. Blanca več kot preveč. Vse je že bilo in vse še bo!

Tudi poskusi, kako priti na Everest brez kisikovih aparatov, so razmeroma že »stari«. Nečak znamenitega ameriškega predsednika Wilsona (1913—1921), 58-letni Wodrow Wilson Sayre, star zdaj 58 let, je l. 1962 razburil svetovno javnost s svojim romantičnim pohodom na Everest (o tem smo leta 1962 v PV natančneje poročali). S tremi prijatelji je čez Nup La (5985 m) po prepovedanem Tibetu prodril na severno stran Everesta. Brez prave izkušnje, brez šerp, brez kisikovih aparatov je dosegel 6990 m. Z veliko težavo se je s svojimi tremi prijatelji rešil in prispel v Nepal. Potem je napisal knjigo »Štirje možje proti Everestu«. Zdaj živi v Medfordu pri Bostonu.

T. O.

SLOVENSKA IN HRVATSKA ISTRA — MED GORAMI

»Der Naturfreund«, glasilo ugledne avstrijske delavske planinske organizacije prinaša v 1977/4 naše ponudbe za zimski dopust na Jadranu. Svoje ponudbe oglašajo turistična podjetja v Verudi, Medulinu, Izoli in Opatiji. V inozemskih revijah, ki jih dobivamo v zameno za naše glasilo, le redko naletimo na propagando za na-

OD GOJZERJEV IN OKOVANK DO MODERNEGA TURNEGA ČEVLJA

Potrošniška mrzlica, tehnični napredek in potreba po vedno boljših rekvizitih je zajela tudi gorsko, planinsko obutev v svoj nezadržni tok. Vse se razvija. Čudno bi bilo, če bi planinska obutev, tako bistven del dobre planinske opreme, zastala, okrepenela taka kakor pred 50 leti, ko smo poznali samo gojzerje, okovanke, kvedrovce, težko usnje in še težje žeblje in okove. Novi materiali, uporabnost, teža, prilagojenost terenu, vse to in še marsikaj je v zadnjem desetletju vrglo na trg celo vrsto modelov, pri čemer je seveda imela besedo konkurenca. In še dobro, da je součinkovala! Kriterij, razvojna smer: komforten čevljev. Cena ni bila važna — usnje se je po vojni razbrzdano dražilo.

Kam naj gre razvoj? Svetovna firma »Adidas«, ki dela zdaj tudi čevlje, pravi: V specializacijo glede na teren, težavnostno stopnjo in obseg uporabnosti. Torej čim več modelov, čim več možnosti.

Pred desetimi leti je bila polovica kvedrovcev iz črnega materiala »waterproof«, danes so boljši čevlji večinoma iz obrnjenega govejega usnja. Zastopnik firme Meindl je redakciji »Der Bergsteiger« izjavil: »Danes gladko usnje za gojzerje skoraj ne pride več v poštev. Večina zahteva mastno, ne gladko usnje, obrnjeno, podobno juti, ker je tako usnje lažje negovati, ker se bolje impregnira in je manj občutljivo za poškodbe v grušču in skali.« Firma Dachstein, ki dobavlja letno čez 400 000 parov gorskih čevljev, poudarja moderno notranje oblikovanje čevlja, jeklene kapice in jeklene vložke v podplatih. Koflach: »Največ je zanimanja za lahke potovalne čevlje, ki so povsem različni od nekdanjih gojzerjev.« Zdi se, da je izredno narasla prodaja lahkih »popotnikov«, ki

ša zimovišča. »Der Naturfreund« je s svojo oglasno prilogo izjemna in lepa prilagoditev.

T. O.

OD TRGOVINE IN VELETRGOVINE DO TURISTIČNE VELEAGENCIJE

Redkokatera športna trgovska hiša se po pregledu lahko meri z Münchensko firmo Sport-Schuster. Razvila se je v največjo planinsko, alpinistično in odpravarsko trgovino, zdaj pa se iz leta v leto bolj nagiblje v potovalno podjetje. Za leto 1977 je imela ambiciozen program: Nepal, Grenlandija, Norveška, Perzija, Maroko. Celo šesttisočak Island Peak (6189 m) v Nepalju je bil na sporedu — za 3980 DM, 28 dni. Kako so se razmere spremenile v zadnjih desetih letih! Da je usmeritev te športne hiše zadela v črno, je jasno.

Ko smo o tem prvič poročali, smo imeli to za nekakšno pravljico, ki jo lahko doživi le redki srečneži. Zdaj je interesentov toliko, da se govori o preusmeritvi že tako velike in dobre kupčije.

T. O.

KAPRUN, CENTER ZA POLETNO SMUČANJE

3029 metrov visoki Kitzsteinhorn je na Salzburškem uvaževano središče za poletno smučanje na večnem snegu. Kaprun, znano dolinsko turistično središče, je tudi v preteklem poletju 1977 imelo poletni ledeniški pavšal od 30. aprila do 21. maja

in od 31. maja do 2. julija: Za 1290—2235 avstr. šilingov (184 do 319 DM) je poletni smučar dobil sobo z zajtrkom ali polpenzion, šest dni neomejeno uporabo vseh vertikalnih prometnih naprav in zastoj uporabo savne.

T. O.

LETALSKO REŠEVANJE V ALPAH

O tem se že nekaj let piše, še več pa dela. Skoraj si ne moremo več misliti GRS brez letalskih posegov, ki so zdaj, ko so se tako izkazali, že nepogrešljivi, saj omogočajo naglico pri evakuaciji in transportu v najbližjo bolnišnico. No, kljub temu je ta reševalna stroka v Zahodni Nemčiji napovedala konkurz. Helikopter, last nemške letalske reševalne družbe, je prevzela švicarska sorodna organizacija. V nemškem letalskem reševanju so bili člani tudi privatniki. V »Alpinismusu« 1977/5 beremo v isti rubriki o odnosih med CAS (Club Alpin Suisse) in SRFW (Schweiz, Rettungsflugwacht): obe organizaciji sta sklenili sodelovati po dodatnem sporazumu, ki ga poročevalec ocenjuje, da je odličan. Sporazum obsega naslednje točke.

1. CAS si bo prizadeval, da bodo njegove podružnice prispevale k vzdrževanju SRFW in tako svojim članom prihranile finančne obveznosti za reševanje.
2. SRFW bo podpiral CAS z letnimi prispevki za nabavo reševalnega materiala in za izobrazbo gorskih reševalcev.
3. Prispevek SRFW CAS-u bo znašal prvo leto 50 000, drugo leto 70 000, tretje leto

so uporabni tudi za alpiniste. Na tem stališču stojijo tudi alpinistične šole. Dvojni šiv, profiliran gumijasti podplat, ojačana kapica in opetnica — to je današnji standardni proizvod. Strokovnjaki trdijo, da je utrjena opetnica odveč, bolj je potrebna okrepljena kapica. Zelo se je razvila podloga, robovi so se prilagodili nogi — torej smer v komfort. Gladko usnje je še vedno čislano, kajti velur se hitreje razmoči. Seveda grede tudi čevlji iz velurja danes v promet, ker so zelo poceni (Meindl). Danes so ti potovalni čevlji 3 do 4 cm višji, robne manšete širše, jezik je prišit, tako da ne more zlesti na stran.

Na nemškem trgu pa se dobro prodajajo italijanski in francoski modeli. Zelo je cenjen Galibierov proizvod »Super Guide«, narejen izredno »po nogi«, profesionalci in vodniki prisegajo nanj. Zastopnik firme Salewa je izjavil: »Takega čevlja, kot je Super Guide, ne dobiš nikjer drugod.« Münchenski Sport-Scheck: »Galibierovi dragi čevlji so vrhunski izdelki za aktivne alpiniste.« Italijanski proizvodi na nemškem trgu ne grede tako kot francoski.

Športna hiša Schuster prodaja 60 različnih modelov, ki jih nabavlja pri desetih liferantih, 10 do 15 različnih velikosti. To znese 1000 kartonov za čevlje. Ista firma pravi, da nakup enega para znaša pol ure do ene ure. Stranke so zelo kritične, pomerjajo več tipov, preden se odločijo. Največ se odločajo za čevlje s ceno od 180 do 200 DM. (Model Monski stane 350 DM.) Cene letno zrastejo za 5%, vzrok je naraščanje cen za usnje. Schuster meni, da bo v petih do desetih letih prišlo do velikega preobrata: gojzerji bodo v glavnem samo še iz umetne snovi.

Senzacionalno novost ponujajo Italijani — San Marco in sicer smučarski čevlji »Super Combi«, 1700 gr, neprepusten, z vibram podplati »Montagna« z našito snežno manšeto.

in naslednja leta pa po 100 000 šfr. na leto.

4. CAS in SRFW bosta pri nabavi materiala in izobrazbi reševalcev tesno sodelovala.

5. SRFW bo prevzemal za vse reševalno dejanje račun in vse stroške reševalcev iz CAS.

Kriza letalskega reševanja v Nemčiji morada napoveduje sporazum med CAS, Avstrijo in Švico glede letalskega reševanja. SRFW je nad Avstrijo že na delu.

T. O.

REŠILNA TORBA (SURVIVAL — KIT)

Namenoma navajamo angleško poimenovanje, ker se uveljavlja po precejšnjem delu sveta. Ker je vedno več civiliziranih ljudi v naravi, je vedno več tudi ogroženih od najrazličnejših nenadnih naravnih dogajanj in nesreč v naravi. Zato je ta in oni človekoljub pomislil na opremo »opremo za prežitek« (Survival — Equipment), ki bi jo v primerni obliki vselej nosili s seboj planinci, alpinisti, lovci, popotniki, smučarji, skratka vsi, ki se radi izgublajo v prvobitni naravi. Rešilna oprema naj bi imela vse, kar je treba, da človek preživi v sili, v nenadnih zadregah in zagatah. Navodilo za uporabo naj bi bilo priloženo, osnovno znanje naj ne bi bilo potrebno. Po V. Lappu, ki se specializira za to tehniko, naj bi rešilna oprema imela 40 različnih delov, vendar takih, da bi šli vsi v trodelno torbo na pasu, vse skupaj ne bi smelo tehtati nad 1200 g, stalo pa kvečjemu 238 DM, torej od 170 000 do 200 000 S din. Zraven ne bi smela manjkati zaščitna (rešilna) folija. Ni odveč vedeti, da se

že prodajajo bivak vreče z aluminijasto plastjo, ki izsevajo telesno toploto seva nazaj do 80 %. Če imaš vatirano obleko, nastane iz tega že optimalna varnost zoper ohladitev. Taka bivak vreča za 2 moža tehta ca. 550 g, za enega 280 g. Bivak vreče dobavlja znana firma »WAFÖ«, GmbH, pp 2627, 7600 Offenburg.

T. O.

REKLAMA ALI PRANJE

V deželi Salzburg zelo uspešno dela turistična organizacija Obertauern. Nedavno je v tisku razširila popravek, s katerim zavrača pisanje nekega severnonemškega, lista, da je smuški center Obertauern najbolj pregrešna vas v Avstriji. »Res«, pravi zagovornik, »dajemo v Obertauernu après ski, ki ustreza modernemu smuškemu področju, vendar je ta après ski daleč od sex-heil. Pri nas ni orgij, mi ne dobavljamo partnerjev, nimamo direktorja, ki bi seks-promet vodil, pri nas ni dveh duhovnikov, ki naj bi dobrohotno k taki zabavi prikimavala. Tega pri nas ni bilo in tudi nikoli ne bo, pa naj bo piscu še tako hudo. Vse, ki se žele prepričati, kakšen je naš après ski, iskreno vabimo: Pridite, pogledajte!« — Spretna reklama! Pa če je tudi res, kar je pisal Nemeč iz Severne Nemčije.

T. O.

ŠPANCI V PAKISTANU

V l. 1977 so se Španci, pravzaprav katalonski alpinisti iz Barcelone — odločili za ekspedicijo »Saraghrar — Pakistan 1977«. Med njimi je še »stari« José Anglada in Jordi Pons, ki ju svet šteje med vidnejše

---

Notranji čevlji se sezuje, je anatomsko idealen, usnjen, mehak, podložen, dobro izoliran pred mrazom, gumijast podplat, profiliran — in kar je zelo mikavno — z njim se dobro hodi in šofira.

T. O.

DHAULAGIRI JIH JE ZAVRNIL

Spomladi 1977 je R. Messner samozavestno, na svoj vsemu svetu znani način programiral južno steno Dhaulagirija (8176 m, na nekaterih kartah 8220 m). V »Der Bergst.« 1977/8 o tem poskusu poroča Peter Habeler, plezalski »alter ego« R. Messnerja. 16. marca 1977 so odšli iz Münchena, 17. marca so prileteli v Kathmandu, 23. marca so s 130 nosači odšli iz Pokhara s 3000 kg tovora: vodja R. Messner, Peter Habeler iz Mayrhofena, Otto Wiedeman iz Mittenwalda in Michael Covington iz Colorada, vsi štirje po poklicu gorski vodniki. Kot zdravnik se jim je pridružil dr. Fr. Berghold. 2. aprila so postavili osnovni tabor, 9. aprila tabor 1 (5350 m). 20. aprila so dosegli 6200 m. 23. do 25. aprila so tabore evakuirali, 27. aprila pa so se vrnili po isti poti v Pokharo.

Habeler je redakciji izjavil: »V vznožju te stene smo doslej stali samo mi. Rebuffat je leta 1950 steno imenitno posnel. Njegovo sliko Dhaulagirija smo vedno znova študirali. Rebuffat sam je izjavil, da je stena nepremagljiva. Višino je cenil na 5500 m; ko sem na sedlu Ghorani šest dni pred prihodom pod steno zrl vanjo, sem imel občutek, da je ne bomo zmogli.

Kljub temu smo potem upali, da bomo našli prehod, da pa bo izjemno težko. Toda za

alpiniste. Na Saraghrar (7349) so l. 1959 prvi stopili Italijani s Toscom Marainijem na čelu. O tem smo takrat obširno poročali. O tisti ekspediciji je izšla tudi zelo tehtno pisana knjiga, še danes zelo čislana.

Španci so si izbrali vzpon po 2300 m visokem jugozahodnem stebru. Že l. 1975 je bila v njem španska ekspedicija pod vodstvom Ramona Bramone Ramsa. Prišli so do višine 6020 m, na kar jih je slabo vreme prisililo k umiku. Do vrha so imeli še 1300 m višine.

T. O.

ŠTEVILKE O DAV

Nemška planinska organizacija (DAV) ima zdaj čez 300 000 članov in je s tem najštevilnejša planinska organizacija na svetu. Večinoma so člani izletničarji — turisti, vsaj tako so odgovorili v anketi, ki jo je DAV opravil v l. 1976: 66 % članov je izjavilo, da so »popotniki«, le 25 % jih hodi na težje ture (tudi na ledenike), 4 % pa se lotevajo tudi težjih plezalnih tur. Ti štirje procenti skrbе za plezalsko kondicijo s tem, da redno plavajo (41 %), sistematično kolesarijo (12 %), trenirajo atletiko (11 %), 10 % pa tenisari ali goji gozdni tek.

T. O.

KAJAK — ŠOLA

Zakaj pa ne, če ima brodarjenje po divjih vodah pravzaprav že precej tradicije in se vedno bolj širi! Ustanovil jo je Herbert Baschin, ki je v Nemčiji prvi uvedel plastični kajak. Zdaj ima svojo firmo Sport-Baschin, Wilhelmstr. 13, 7000 Stuttgart 1.

Pri njem se je kot mladenič učil brodariti s kajakom »univerzalni« alpinist Toni Hiebeler, med instruktorji pa je v šoli celo Thomas Herrmann. »V enem tečaju da Baschin v 5 dneh toliko, kolikor bi se kajakaš naučil sam v 3 letih«, stoji v perspektu. Če kaj odštejemo ali prištejemo, nič ne de, gotovo pa šola, ki ima jasne cilje in primeren učni načrt, predvsem pa dobre učitelje lajša pot do cilja. Cilj Baschinove šole je visoko posajen, saj obeta tečajnikom, da bodo obvladali po kurzu težave IV. in V. stopnje na divjih vodah.

T. O.

SUPER — COMBI

Takšno ime si je pridobil ali pa si ga je spretno izmislila reklama za čevlji, ki je dober za smučanje in istočasno za hojo, njegovo pravo proizvodno ime pa je »San Marco«. Pravijo, da presega vse do sedaj znane kompromise, prištevajo mu osem lastnosti, ki naj to potrjujejo: Zelo je lahek, oba čevlja skupaj tehtata 3,4 kg; ni šivan, zato je nepremočljiv, podplat »vibrant-montagna« je na dno čevlja »privarjen«; ima štiri zaponke, dve od teh se natančno prilegata na nart; prišita snežna »manšeta« (golenica) se tesno zapira (kot klošč); notranji čevlji se zavezuje, ima ortopedski vložek, je mehak, podložen s toplimi podlogami, znotraj in zunaj usnjen, ni ga težko jemati iz zunanega čevlja; privarjeni profilirani gumijasti podplat omogoča absolutno normalno hojo.

»San Marco« ima pri tem tipu čevlja še stranski (bočni) zgib in gibljiv material v dnu čevlja, zato hoja z njim ne utruja. Preprosta zamisel je odpravila s sveta za-

---

to najvišjo steno na zemlji smo bili pripravljani nekaj tvegati, pripravljani smo bili na žrtve. Zdaj, ko imam poskus vzpona za seboj, vem, da ne bom več poskusil. Časopisi so pretiravali, ker so napovedovali uspeh. Mi za to novinarsko tehniko nismo odgovorni. S to hipoteko se nismo čutili obremenjeni mi. Tudi Messner je bil po umiku in med njim sproščen in vesel.

Vedeli smo, da ima Dhaulagiri zelo slabo vreme. Kipi neposredno iz džungle in ujame vse zračne motnje, ki odlagajo svoja bremena na njegovi južni strani. V 28 dneh smo v bazi imeli 26 dni slabega vremena, vsak dan je izdatno snežilo. Zjutraj je vselej lepo kazalo, potem pa snežna mečava, vse naokoli nenehno grmenje plazov. Naš tabor 1 je zgrabil plaz, ko smo bili še na gori.«

Poskus je stal okoli 100 000 DM. Sprva so napredovali v steni, potem so nameravali v steber, pa ni šlo, obrnili so se proti južnemu sedlu, da bi pogledali na zahodno stran gore, toda tudi tam ni kazalo kaj bolje. »Potem smo poklicali helikopter, da bi nas štiri z opremo vred in z živežem za 10 dni odpeljal iz baze na severovzhodno sedlo (časopisi so pisali, da smo helikopter poklicali za pomoč pri postavljanju tabora).«

»S severovzhodnega sedla smo plezali s težavami IV do V, hoteli smo v zahodno-alpskem slogu priti na vrh in sestopiti v dolino Mayangdikola. Žal je sel v Kathmandu sporočil, da mislimo postaviti višji tabor, zato helikopter ni vzletel. Nam je bilo potem vseeno, kajti tudi tam nam vreme ni šlo na roko.« Iz tega sledi, da se je odprava odpovedala direktni smeri v južni steni naravnost na vrh, in se iz tabora 1 (5350 m) obrnila na steber in pri 6200 m odnehala. »Vse je šlo brez napetosti med plezalci, z Wiedemannom bi šel takoj spet na ekspedicijo.«

»V l. 1978.« je izjavil Hiebeler, »bova z Messnerjem na Everestu pod Nairzovim vodstvom.

starano zlo specialnih oklopnikov, nepregibnih smučarskih čevljev: Če hodiš z odprtim čevljem preprosta gumijasta pentlja (skoba) onemogoča nadležno cokljanje in klopitanje.

Tudi barva je za smučarsko modno opravo zelo važna. No, ena kombinacija je naravnost ganljiva, če pomislimo na tradicionalno črno ali rjavo obutev: Spodnji del San Marca »superkombija« je temnomoder, gonilnica pa blešči v svetlosinji barvi.

V programu pa so še drugačne barvne kombinacije. Tako je smučarska oprema in oprava tudi moškemu svetu pomagala skočiti iz enolične vsakdanje »mondure« v nekdanjo pestro našarjeno oblačilo.

T. O.

HOLANDSKI VIŠINSKI REKORD NA ISTOR-O-NALU (7403 m)

Julija in avgusta 1976 se je v Hindukušu mudila enajstčlanska holandska ekspedicija. Trije so bili znanstveniki: V Svatu in Čitralu so nabirali primitivne, divje vrste žita in lanu, osem alpinistov pa se je brez domačinov — vodnikov in višinskih nosačev obrnilo k vrhovom Istor-o-Nala. 3. julija so odšli iz Ravalpindija, 9. julija so uredili bazo na ledeniku Tirič v višini 4800 m. 19. 7. 1976 so z dvema taboroma dosegli vzhodni vrh Chullast-foma (6110 metrov). Potem so po zapadni strani strani s tremi tabori (5500 m, 6000 m in 6600 m) dosegli 6. avg. severni vrh Istor-o-Nala (7373 m), na katerem je bila l. 1967 avstrijska ekspedicija pod vodstvom Kurta Lapucha. L. 1971 je bila tu 3. JAOH, vodil jo je dr. Ivo Valič, v poročilu stoji, da je dosegla glavni vrh Istor-o-Nala 7398 m po

prvenstveni smeri. Te informacije v svojem poročilu »Alpinismus« 1977/4 ne omenja.

T. O.

POLJAKI V HINDUKUŠU — V VELIKEM SLOGU

Od srede junija do srede julija 1976 je v afganskem Hindukušu delovala deseterica Poljakov pod vodstvom Riszarda Szafirskega. Večji del vzponov je bilo narejenih v alpskem slogu: Koh-e-Havar (6183), 1200 metrov visoka južna stena v dveh dneh; Kašnikan (6745 m), 1800 m visoka severna stena v treh dneh; Nošak (7492 m), vzpon na vrh — alpinistka A. Szafirska in sedem alpinistov. Krištof Zurek je 22. 7. 1976 iz baze (4500 m) v enem dnevu prišel na vrh Nošaka, premagal je to višinsko razliko (3000 m) v 11 urah. Odšel je ob dveh zjutraj, prišel na vrh ob 15, takoj sestopil, vendar je moral pri sestopu bivakirati. V bazo se je vrnil 23. 7.

T. O.

ŠVICARKA NA ACONCAGUI

Ob 80-letnici prvega švicarskega vzpona na Aconcaguo (Matthias Zurbriggen, gorski vodnik, 1856—1917) je Max Eiselin organiziral ekspedicijo v Ande. Švicarske alpinistke so počastile spomin na znamenitega Zurbriggena s tem, da so se 15. jan. 1977 prvič povzpele na Aconcaguo (6950 m). Asistirala sta jim Erwin Schober in Sandro Baldosi, njihova imena pa so: Käthi Lütti, Marianne Blatter in Hanni Müller.

T. O.

Najina skupina hoče zdelati jugozahodno steno Everesta — brez kisikovih aparatov (ti bodo ostali v bazi). Drugi del ekspedicije bo šel na Everest po normalni poti. Jugozahodna stena je visoka samo 2000 m in še zdaleč ni tako težka kot Dhaulagirijeva južna. Če bo zasnežena, bo za nas dobra, če suha, poledenela, bo težko priti čeznjo. Nekateri zdravniki sodijo, da so nad 8000 m ogroženi možgani in ves živčni sistem. Drugi menijo, da to ni res. Dokaz: Makalu, Lhotse, tudi sam Everest (Angleži so pri svojem zadnjem vzponu shajali skoraj brez aparatov). Gotovo pa se je treba brez njih podvzati.

Messner je izjavil:

»Nobena stena še ni naredila name takega vtisa kot južna stena Dhaulagirija; nobene ekspedicije doslej še nisem tako natančno pripravil. Nikoli še ni resničnost tako prekosila naših predstav. Nikoli nam ni bilo tako hitro popolnoma jasno, da bi rinili v samomor, če bi bili hoteli izsiljevati uspeh.

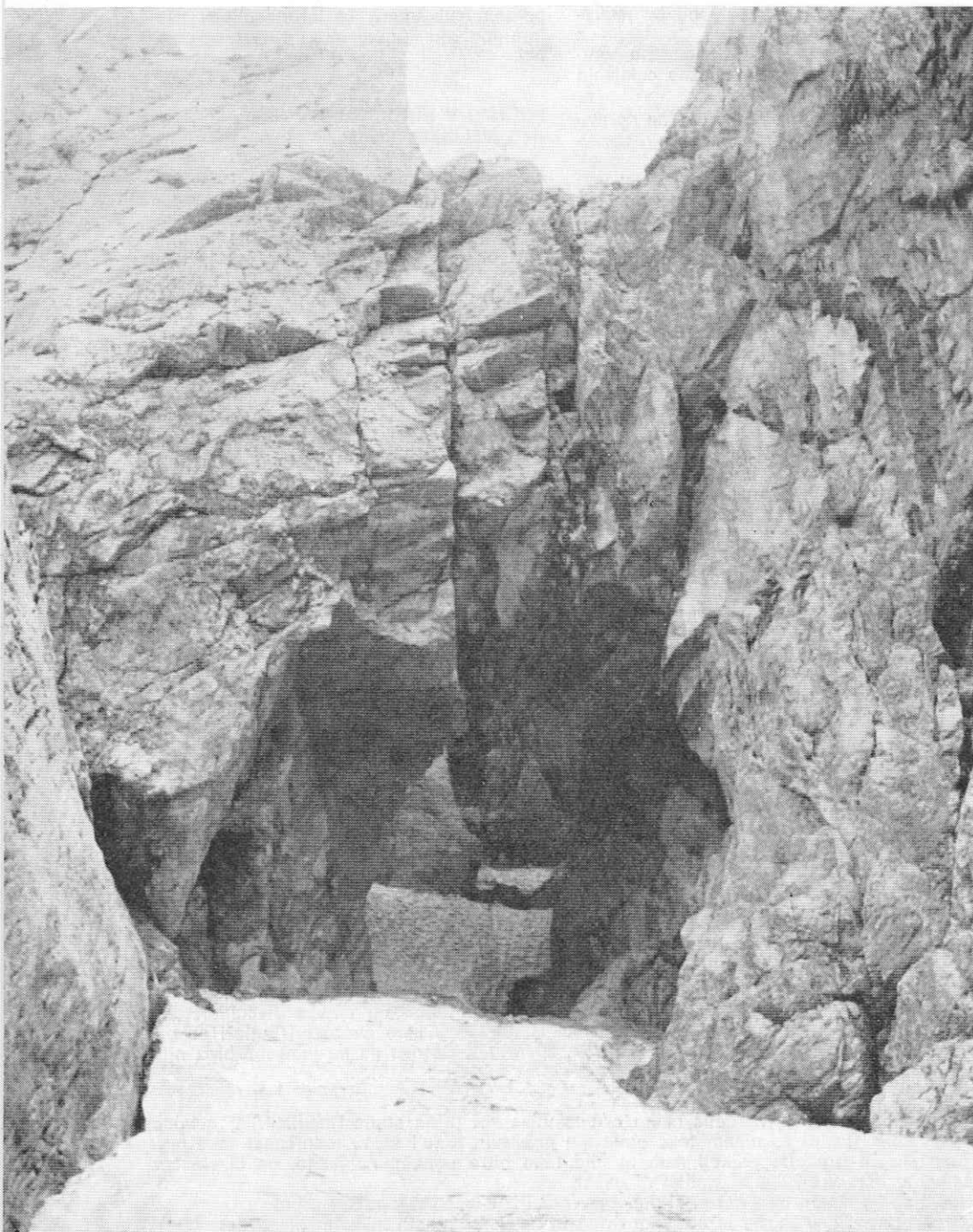
Nikoli se še nisem tako miren in pobotan vračal iz ekspedicije kakor to pot.

Južna stena Dhaulagirija je strašno strma in na vseh koncih in kotih plazovita, visoka dobrih 4000 m od vstopa do vrha. Zagotovo najvišja, še ne preplezana stena na svetu. Rupal na Nanga Parbatu utegne biti nekaj višji, lepši in težji pa ni. Nismo se počutili ne premagani ne šibki.

Stena spada med tri velike himalajske probleme: Poleg te stene sta direktni vzpon po južni steni Lhotseja in jugozahodni steber K_2 še za naprej »nemogoča«. Vsi trije problemi bodo še dolgo imeli skrivnostni mik za vse, ki radi segajo po nemogočem. Vesel sem, da ti problemi so — zmaj ne sme umreti.«

T. O.

Razmeroma pozno odkrito okno v območju Škarij nad Klemenčo jamo

Foto Fr. Vogelnik, Maribor, 1975

TOVARNA DOKUMENTNEGA IN KARTNEGA PAPIRJA RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

Pošta: 61433 Radeče — Tel.: Radeče 819-050, 819-051, 819-111, 819-112 — Telex:
35136 yu pap — Brzjav: Papirnica Radeče — Tek. rač. pri SDK Laško: 50710-601-16039
— Železniška postaja: Zidani most

Proizvaja: vse vrste brezlesnih papirjev in kartonov, specialne papirje, surovi heliografski papir, paus papir, kartografski papir, specialni risalni »Radeče«, premazne kartone, papirje za filtre itd.

Izdeluje: vse vrste kartic za luknjanje v standardni velikosti in tisku. Po želji izdeluje kartice v posebnem tisku v rdeči, modri ali sivi barvi

POSLOVNA SKUPNOST ZA VINOGRADNIŠTVO IN VINARSTVO SLOVENIJE

priporoča vsem, ki se želijo okrepčati s pristno kapljico, da si natočijo vina, iz steklenic katerih polnitev je nadzorovala posebna strokovna komisija in nosijo ZAŠČITNO ZNAMKO SLOVENSkih VIN, ki jamči kakovost in geografsko poreklo vina.

PLANINSKO DRUŠTVO »BOHOR« SENOVO

vabi ljubitelje planin, da obišejo naš Bohor, ki se razprostira severno od Save nad Senovim. Najvišji vrh je Javornik, 1023 m. V PLANINSKI KOČI NA BOHORJU, 925 m, boste gostoljubno postreženi z domačim prigrizkom. Koča je oskrbovana vse leto, ob četrkih je zaprta; ima tekočo vodo, elektriko in prenočišča. Za zimsko rekreacijo poskrbi manjša smučarska vlečnica.

Posebna zanimivost okolice: obnovljena prva partizanska bolnišnica in tehnika France Prešeren.

Na Bohorju se stikajo zasavska planinska pot, razširjena slovenska planinska pot, transversala vezistov in kurirjev NOV in pot XIV. divizije. Dostop je možen tudi z avtomobili s Senovega skozi Srebotno in Globoko do koče ali prek Planine pri Sevnici prav tako do koče. Naučite se lepot našega Bohorja!

PD BOHOR

cepini, kladiva, klini, karabini, dereze —
vse, kar potrebujete za uspešne vzpone

nahrbtniki v pastelnih barvah različnih velikosti
izredno lahki

alpinistične vrvi vrhunske kvalitete vseh debelin
in v primernih dolžinah

v specializiranih prodajalnah

 Slovenijašport

Brivnik, ki je prepričal može,
da je tudi električno britje
lahko gladko

Kdor se brije, hoče biti obrit gladko —
to nudi brivnik Iskra Braun Synchron

Kdor se brije, hoče biti obrit hitro —
to nudi brivnik Iskra Braun Synchron

Kdor se brije, hoče biti obrit nežno —
to nudi brivnik Iskra Braun Synchron

3-letna mednarodna garancija

Iskra

